

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
GİYİM ENDÜSTRİSİ VE GİYİM SANATLARI EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
GİYİM SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

MALATYA MÜZE VE HALK EĞİTİM MERKEZİNDE
BULUNAN GELENEKSEL GİYSİLER

Hatice BOYACIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hafize PEKTAŞ

Konya - 2012

ÖNSÖZ

Giyimi, öncelikle vücudu çeşitli dış etkilerden koruma ve vücudun gizlenmesi gereken bölümlerini örtme maksadıyla kullanılan giysiler, bu giysileri tamamlayan aksesuarlar ve bunları kullanma biçimi olarak ifade etmek mümkündür. Giyim coğrafi şartlar, din, ekonomik yapı vb. unsurların etkisiyle oluşmaktadır. Giyim toplumdan topluma; toplum içinde de mahalli geleneklere, sosyal statüye, mesleklere göre çeşitlilik göstermektedir.

Giyim – kuşam kültürünü belirlerken şehir şehir ayırım yapmak zordur. Geçmişte aynı kültürü yaşamış Anadolu'nun pek çok yöresine yayılmış boyların giyim kültürlerinin büyük ölçüde benzer olması doğaldır. Ancak yörelerde yapılan giysi kültürleri araştırmalarının birlikte değerlendirilmesi sonucu Anadolu giyim – kuşam kültürü değerlendirmesi yapılabilir.

Anadolu giyim kültürüne bakıldığında köklü geçmişi nedeni ile çok geniş ve zengin bir giyim–kuşam yelpazesine sahip olduğu görülmektedir. Bu tez çalışmasında Malatya iline ait giysilerin fotoğrafları çekilip, ölçüleri alınıp belgelenerek gelecek kuşaklara doğru bilgilerin belgelerle ulaşması amaçlanmıştır.

Bu çalışmamın oluşmasında yakın ilgi ve desteğini eksik etmeyen, uyarılarıyla yol göstererek güç ve moral veren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hafize PEKTAŞ' a, Malatya Halk Eğitim Merkezi Müdürü Turan ÖZKAN' a, maddi manevi destek veren anneme, babama, kardeşime ve çizimlerimde yardımcı olan eşime teşekkürlerimi sunarım.

Konya, 2012

Hatice BOYACIOĞLU

ÖZET

Giyim kuşam, insanoğlunun kültürel gelişim ve yaşam sürecinde kökeninde koruma amaçlı olmasına karşın, gelişim sürecinde geniş kültürel işlevler yüklenmiş bir olgudur. Giyim, insanın bedenini örten giysi, aksesuar, makyaj ve bunları kullanma biçimidir. Giyim, coğrafi koşullar, cinsiyet, yaşam tarzı ve kültürel etkisi ile tarih boyu değişime uğramıştır (Türkoğlu, 2002: 22).

Anadolu'nun çok zengin giyim-kuşam geleneğine sahip olmasına rağmen bu kültür giderek yok olmaktadır. Malatya İli yöresel giysileri de bu genel değişim sürecinden etkilenmiştir. Bu giysilerin artık kullanılmıyor olması, gençler tarafından ilgi görmemesi zamanla yok olup gitmesine neden olacaktır. Malatya İli yöresel giysilerini fotoğraflayarak, rengi, kumaşı, kesimi, süslemesi, giyinme şekli ile belgelemek, yitip giden giyim kültürümüzün gelecek kuşaklara aktarılması için bu araştırma önemlidir.

Bu bilgiler çerçevesinde bakıldığında bu çalışma 5 bölümden oluşmuştur. Çalışmanın birinci bölümünde araştırma problemi, araştırmanın önemi, araştırmanın amacına yer verilmiştir. İkinci bölümünde Malatya ilinin sosyal ve kültürel özellikleri ile ilgili yapılan araştırmalar sonucu elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümünde Malatya ili yöresel giysi parçaları gözlem fişi doğrultusunda incelenmiştir. Beşinci bölümde ise sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Araştırma doğrultusunda Malatya ili yöresel giysileri ve Geleneksel Anadolu giyim – kuşamı ele alınmıştır. Giysiler oluşturulan gözlem fişleri doğrultusunda incelenmiştir. Giysilerin model özelliklerinin ve süsleme çeşitlerinin genelde birbirine benzediği görülmüştür. Müzelerde bulunan geleneksel giysilere bakıldığında daha çok cepken ve entarilere önem verilerek saklandığı, şalvar ve eteklerin ise sayılarının az olduğundan daha az önem verilerek günümüze kadar saklanmadığı görülmüştür.

Yapmış olduğum bu araştırmanın yok olmaya yüz tutan geleneksel giysilerin özellikleri hakkında gelecek kuşaklara bir kaynak teşkil edeceğini ve bundan sonraki çalışmalara önemli bir kaynak olabileceğini düşünüyorum.

SUMMARY

Clothing (Apparel) is a phenomenon for mankind not only for cultural development and with the objective to protect life; but also for broad cultural events originated during the developmental process. Clothing means use of cloth in different forms and style that cover the human body, for accessories and makeup. Geographical conditions, gender, life style and cultural effects have an impact on clothing that has undergone many changes throughout the history.

The Anatolian tradition of clothing is going to be extinct besides of its very rich tradition. Clothing tradition of Malatya Province has been influenced by this general process of change. These garments are now no longer in use and will lead to extinction due to lack of interest by young people. The documentation and photography of colour, fabric, cutting, trimming and shaping of local clothes of Malatya province make this research important for the future of our new generation.

When considering these information framework this study consists of 5 sections. The problems related to research, importance and the purpose of the research are included in the first part of the study. The results of the relative researches to the social and cultural features of Malatya province have been given in the second part of the research. The third part provides information about the research method used in the study. Local clothing of Malatya province were investigated according to the observation tag in fourth part. Conclusions and recommendations were given in the fifth part of the study.

Research was carried out in accordance to local clothing of Malatya province and traditional Anatolian customs. Garments were investigated according to the observation tags. Model features of garments and types of trimming showed resemblance with each other. Taking in account the traditional clothing in the museum, more importance was given to the traditional dress and kirtle with less importance to baggy trousers and skirts as they were less in number and not kept properly to the present.

I think that the research done will contribute a good source for future generations to know about the features of extinct garments and will also it provides a source for future research .

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Önsöz	i
Özet	ii
Summary	iii
İçindekiler	iv
Literatür Fotoğrafları Listesi	vii
Katalog Fotoğrafları Listesi	viii
Giriş	1

1.BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

1.1. Problem Cümlesi	1
1.2. Alt Problemler	1
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Amacı	2

2. BÖLÜM

MALATYA İLİNİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ VE ANADOLU GIYİM-KUŞAMI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Malatya İlinin Sosyal ve Kültürel Özellikleri	
2.1.1. Malatya İli hakkında genel bilgiler (tarihi, coğrafi konum, nüfus, tarım, hayvancılık)	3
2.1.2. Malatya Halkının Yaşama Biçimi	9
2.1.3. Geleneksel El Sanatları	10
2.1.4. Halk Müziği ve Geleneksel Oyunlar	20
2.1.5. Tarihi Eserleri	23
2.1.6. Giyim-Kuşam	23
2.2. Geleneksel Anadolu Giyim-Kuşamı Hakkında Genel Bilgiler	25
2.2.1. Geleneksel Anadolu Kadın Giyim-Kuşamı	25
2.2.1.1. Başlıklar	25
2.2.1.2. Bedene Giyilenler	30
2.2.1.3. Alt Bedene Giyilenler	34

2.2.1.4. Ayağa Giyilenler	38
2.2.1.5. Takılar	39
2.2.2. Geleneksel Anadolu Erkek Giyim-Kuşamı	40
2.2.2.1. Başlıklar	40
2.2.2.2. Bedene Giyilenler	42
2.2.2.3. Alt Bedene Giyilenler	45
2.2.2.4. Ayağa Giyilenler	46
2.2.2.5. Takılar	48
2.2.3. Geleneksel Anadolu Giyim-Kuşamında Kullanılan	
Kumaş ve Malzemeler	48
2.2.3.1. Kumaşlar	48
2.2.3.2. Malzemeler	51

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	52
3.2. Kapsam ve Sınırlılıklar	52
3.3. Varsayımlar (Sayıtlılar)	52
3.4. Evren ve Örneklem	52
3.5. Veri Toplama Tekniği	52
3.6. Tanımlar	52
Gözlem Fişi Örneği	53

4. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

MALATYA İLİ GELENEKSEL KADIN GİYSİLERİ

4.1. Gözlem Fişleri	
Örnek No: 1	55
Örnek No: 2	60
Örnek No: 3	64
Örnek No: 4	67
Örnek No: 5	69

Örnek No: 6	73
Örnek No: 7	75
Örnek No: 8	79
Örnek No: 9	84
Örnek No: 10	90
Örnek No: 11	96
Örnek No: 12	102
Örnek No: 13	107
Örnek No: 14	113
Örnek No: 15	119
Örnek No: 16	124
Örnek No: 17	128
Örnek No: 18	133
Örnek No: 19	139

4.2. Tablolar

Tablo No 1: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Giysilerin Müzeye Geliş Tarihleri Döküm Tablosu.....	144
Tablo No 2: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Giysilerin Cinsleri Döküm Tablosu.....	145
Tablo No 3: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Kumaş Türleri Döküm Tablosu	147
Tablo No 4: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Renkler Döküm Tablosu	149
Tablo No 5: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Beden Kesim Teknikleri Döküm Tablosu	151
Tablo No 6: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Kol ve Yaka Kesim Teknikleri Döküm Tablosu	153
Tablo No 7: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Dikiş Teknikleri Döküm Tablosu	155
Tablo No 8: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Süsleme Teknikleri Döküm Tablosu	157
Tablo No 9: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Süsleme Malzemeleri Döküm Tablosu	159

5. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	161
5.2. Öneriler	164
Kaynakça	165
Fotoğraf Kaynakçası.....	167
Özgeçmiş	168

LİTERATÜR FOTOĞRAFLARI LİSTESİ

Fotoğraf Adı	Sayfa No
Fotoğraf No: 1	12
Fotoğraf No: 2	12
Fotoğraf No: 3	14
Fotoğraf No: 4	14
Fotoğraf No: 5	14
Fotoğraf No: 6	15
Fotoğraf No: 7	16
Fotoğraf No: 8	16
Fotoğraf No: 9	17
Fotoğraf No: 10	18
Fotoğraf No: 11	18
Fotoğraf No: 12	20
Fotoğraf No: 13	20
Fotoğraf No: 14	26
Fotoğraf No: 15	26
Fotoğraf No: 16	26
Fotoğraf No: 17	27
Fotoğraf No: 18	27
Fotoğraf No: 19	28
Fotoğraf No: 20	28
Fotoğraf No: 21	28
Fotoğraf No: 22	30

Fotoğraf No: 23	31
Fotoğraf No: 24	33
Fotoğraf No: 25	34
Fotoğraf No: 26	35
Fotoğraf No: 27	35
Fotoğraf No: 28	36
Fotoğraf No: 29	37
Fotoğraf No: 30	37
Fotoğraf No: 31	38
Fotoğraf No: 32	39
Fotoğraf No: 33	39
Fotoğraf No: 34	41
Fotoğraf No: 35	41
Fotoğraf No: 36	42
Fotoğraf No: 37	43
Fotoğraf No: 38	44
Fotoğraf No: 39	44
Fotoğraf No: 40	45
Fotoğraf No: 41	46
Fotoğraf No: 42	47
Fotoğraf No: 43	54

KATALOG FOTOĞRAFLARI LİSTESİ

Fotoğraf Adı	Sayfa No
Fotoğraf No: 1	55
Fotoğraf No: 1.1	57
Fotoğraf No: 1.2	58
Fotoğraf No: 1.3	58
Fotoğraf No: 2	60
Fotoğraf No: 2.1	61
Fotoğraf No: 2.2	62
Fotoğraf No: 2.3	62

Fotoğraf No: 3	64
Fotoğraf No: 3.1	65
Fotoğraf No: 4	67
Fotoğraf No: 4.1	68
Fotoğraf No: 4.2	68
Fotoğraf No: 5	69
Fotoğraf No: 5.1	70
Fotoğraf No: 5.2	71
Fotoğraf No: 5.3	71
Fotoğraf No: 6	73
Fotoğraf No: 6.1	74
Fotoğraf No: 6.2	74
Fotoğraf No: 7	75
Fotoğraf No: 7.1	76
Fotoğraf No: 7.2	77
Fotoğraf No: 7.3	77
Fotoğraf No: 7.4	78
Fotoğraf No: 7.5	78
Fotoğraf No: 8	79
Fotoğraf No: 8.1	81
Fotoğraf No: 8.2	82
Fotoğraf No: 9	84
Fotoğraf No: 9.1	86
Fotoğraf No: 9.2	87
Fotoğraf No: 9.3	88
Fotoğraf No: 10	90
Fotoğraf No: 10.1	92
Fotoğraf No: 10.2	93
Fotoğraf No: 10.3	94
Fotoğraf No: 11	96
Fotoğraf No: 11.1	98
Fotoğraf No: 11.2	99

Fotoğraf No: 11.3	100
Fotoğraf No: 12	102
Fotoğraf No: 12.1	104
Fotoğraf No: 12.2	105
Fotoğraf No: 13	107
Fotoğraf No: 13.1	109
Fotoğraf No: 13.2	110
Fotoğraf No: 13.3	111
Fotoğraf No: 14	113
Fotoğraf No: 14.1	115
Fotoğraf No: 14.2	116
Fotoğraf No: 14.3	117
Fotoğraf No: 15	119
Fotoğraf No: 15.1	121
Fotoğraf No: 15.2	122
Fotoğraf No: 16	124
Fotoğraf No: 16.1	126
Fotoğraf No: 16.2	126
Fotoğraf No: 17	128
Fotoğraf No: 17.1	130
Fotoğraf No: 17.2	131
Fotoğraf No: 18	133
Fotoğraf No: 18.1	135
Fotoğraf No: 18.2	136
Fotoğraf No: 18.3	137
Fotoğraf No: 19	139
Fotoğraf No: 19.1	141
Fotoğraf No: 19.2	142

GİRİŞ

Giysiler bir dönemin, bir ülkenin, bir topluluğun veya bir kişinin özelliklerini gösteren önemli objelerdir. Giyim bütün halk sanatlarında olduğu gibi kültürlerin en canlı belgelerinden biridir. Çünkü her dönemin, her milletin ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal şartlarından etkilenerek biçimlenmektedir. Tarih boyunca, her uygarlık, yaşayış biçimi ve yaşam şartlarının etkileriyle birbirinden ayrı özellikler göstermişlerdir (Komsuoğlu, 1986: 133). Bunun sonucu olarak milli ve geleneksel giysiler meydana gelmiştir.

Ülkemiz olağanüstü zengin bir halk kültürü mozaïği içindedir. Bu nedenle her yöre ayrı bir renk, ayrı bir güzellik ve özellik taşımaktadır. Giyim – Kuşam, el sanatları ve süsleme sanatının bu mozaïğin içinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu özelliklerden biri olan halk giysisi, o halkın bütün kültür varlığını, geleneklerini, yaşadığı coğrafyayı, yaşadığı yerin iklim şartlarını en iyi yansıtan öğelerden biridir.

Geçmişten günümüze kıyafetlerde yaşanan farklı etkileşimin izlerini taşıyan bazı bölgelerimiz günümüzde hala mevcuttur. Malatya bu izleri taşıyan illerimizde biridir. Malatya'ya bağlı ilçe ve köylerinin bazıları, zamana, küresel moda ve teknolojik gelişmeye rağmen geleneksel yaşam tarzlarını ve bunların gerektirdiği el sanatları ürünlerini kullanarak geleneklerini yaşatmaya çalışmaktadırlar. Yapılan araştırmada Malatya iline bağlı Pütürge ve Darende ilçelerinde ve bunlara bağlı bazı köylerde geleneksel kadın giysilerinin günlük hayatta az da olsa kullanıldığı görülmüştür.

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

1.1.Problem Cümlesi

Malatya İli Geleneksel Giysilerinin Özellikleri Nasıldır?

1.2. Alt Problemler

1. Malatya İlinin tarihi, coğrafi, kültürel ve sosyal özellikleri nasıldır?
2. Geleneksel Anadolu kadın – erkek giyim-kuşamının genel özellikleri nasıldır?
3. Malatya İli geleneksel giysi türleri nasıldır?
4. Malatya İli geleneksel giysilerinde kullanılan malzeme, renk ve süsleme özellikleri nasıldır?
5. Malatya İli geleneksel giysilerinde kullanılan kumaş cinsleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çağımızda modanın etkisiyle biçimlenen giyinme tarzları toplumsal farklılıklarında ortadan kalkmasıyla giderek ulusal, geleneksel özelliklerin kaybolmasına neden olmaktadır. Çağımız modasında her ne kadar çok çeşitlilik olsa da küresel moda tüm giyinme kültürlerini etkisi altına almaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle fabrikasyon üretimler artmış, giysi maliyetleri azalmış, buna bağlı olarak hızlı üretim ve hızlı tüketim piyasalara hâkim olmuştur. El işçiliği ile üretilen dokumaların üretim hızı ve maliyeti çağın taleplerine karşılık verememektedir. Böylelikle ekonomik döngünün dışında kalan geleneksel giysi formları ve malzemeleri giderek azalmakta ve yok olmaktadır. Öte yandan ülkemizde kırsal kesimden büyük şehirlere göçün hızlanması geleneksel giyimlerin de hızla terk edilmesine yol açmaktadır. Türkiye’de geleneksel giyim-kuşam kültürünü sürdüren az da olsa bazı yöreler kalmıştır.

Anadolu’nun çok zengin giyim-kuşam geleneğine sahip olmasına rağmen bu kültür giderek yok olmaktadır. Malatya İli yöresel giysileri de bu genel değişim sürecinden etkilenmiştir. Bu giysilerin artık kullanılmıyor olması, gençler tarafından ilgi görmemesi zamanla yok olup gitmesine neden olacaktır. Malatya İli yöresel giysilerini fotoğraflayarak, rengi, kumaşı, kesimi, süslemesi, giyinme şekli ile belgelemek, yitip giden giyim kültürümüzün gelecek kuşaklara aktarılması için bu araştırma önemlidir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Malatya Müze ve Evlerinde Bulunan Geleneksel Giysiler konulu araştırma da;

- Malatya İlinin tarihi, coğrafi, kültürel ve sosyal özelliklerinin belirlenmesi,
- Geleneksel Anadolu kadın giyim-kuşamı hakkında bilgilerin toplanması,
- Geleneksel Anadolu erkek giyim-kuşamı hakkında bilgilerin toplanması,
- Geleneksel Anadolu giyim-kuşamında kullanılan kumaşların özelliklerinin saptanması,
- Malatya İli geleneksel giysi türlerinin belirlenmesi,
- Malatya İli geleneksel giysilerinde kullanılan malzeme, renk süsleme özelliklerinin tespit edilmesi

- Malatya İli geleneksel giysilerinde kullanılan kumaş cinslerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. BÖLÜM

MALATYA İLİNİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ VE GELENEKSEL ANADOLU GİYİM-KUŞAMI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1.Malatya İlinin Sosyal ve Kültürel Özellikleri

2.1.1. Malatya İli Hakkında Genel Bilgiler

Malatya'nın yazılı tarih öncesini aydınlatacak bilgiler 1932'den beri aralıklarla yürütülen Arslantepe kazılarında ve son yıllarda yapılan Aşağı Fırat Havzası yüzey araştırması ve kazılardan edinilmektedir Arslantepe ile Değirmen tepe, Cafer, İmamoğlu, Pirothöyük ve Köşkerbaba höyüklerinde yapılan kazı ve araştırma çalışmalarında ele geçen buluntular yöredeki ilk insan yerleşimlerinin Geç Kalkolitik Çağda (İ.Ö. 4000-3500) kurulduğunu göstermektedir (Oğuz, 2002: 2).

Kentin 7 km doğusunda yığma topraktan oluşan Arslantepe höyüğünde en eski yerleşme yeri tarihi son Katolik dönem verilir. Ayrıca buradaki Hitit dönemine ait bir sarayında kalıntılara rastlanmaktadır (İl Yıllığı, 1973: 64).

Çok eski bir yerleşim yeri olan Malatya, Hititler tarafından “ Maldiya ” adıyla kurulmuştur (Baştürk, 1994: 2). Hitit İmparatorluğu yıkıldıktan sonra ortaya çıkan kent devletlerinden Milidia bugünkü Malatya'yı kapsamaktaydı. İ.Ö. 734'te Urartular Van'a süren III.Tiglot Plassor tarafından Asur topraklarına katıldı. Kimmer ve İskitlerin akınlarıyla gitgide zayıflayan Asurlular, İ.Ö. 612'de Medler tarafından yıkıldı. Bu tarihten itibaren yarım yüzyıl boyunca Medlerin egemenliği altında kaldı. İ.Ö. 550'de Perslerin eline geçen Malatya, Pers Kralı I. Dareios'un ülkeyi yirmi üç Satraplığa ayırmasıyla Malatya, merkezi Kayseri olan Kapadokya Satraplığı içinde kaldı. Ancak halkın Pers Satraplıklarından memnun olmamasından doğan ayaklanmalar sonucu güçsüzleşen Persler; ilk kez İ.Ö. 334'te Biga Çayı ve daha sonrada Erbil yakınlarında İskender tarafından yenilgiye uğratıldı (İl Yıllığı, 1973: 64). Malatya M.Ö. 4.yy da Makedonya kralı İskender'in Anadolu'yu ele geçirmesinden sonra bölgeye atadığı komutanlarıyla Helenistik kültürün Anadolu'ya yayılmasını sağladı. Malatya bu dönemde Helen kültürünün etkisinde kalmıştır (Malatya Yayınları, 1996: 26). Makedonya yönetiminden sonra Kappodokia

Krallığına bağlandı. Daha sonra bir süre bağımsız kalan Milidia İ.Öi 120'de Pontus Devletinin egemenliğine girdi.

Anadolu'nun tamamen Türkleşmesine kadar ki süreçte Malatya, Bizans ve Müslüman Araplar arasında paylaşılabilen bir merkez konumuna sahipti. 1101 yılında Danişmendliler'in eline geçen kent, 1135-1175 yılları arasında kırk yıl kadar süreç içerisinde başkent olmuştu. 1175'te Malatya, Anadolu Selçuklu Devletine katıldı. 1515'te Malatya Osmanlıların eline geçti. Malatya Osmanlı topraklarına katıldıktan sonra sancak merkezi yapılarak Maraş'a ardından da Diyarbakır'a bağlandı (İl Yıllığı, 1973: 65).

Malatya'da halkın eski şehri bırakıp bugünkü yerleşim yerine gelmesi 1839' un yaz aylarına rastlamaktadır.

Yeni Malatya'nın kurulmuş olduğu yer, sulu bahçeler ve bağlardan oluşuyordu. Malatya 19.yy boyunca küçük bir kent olarak kalmış, asıl gelişimini Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirmiştir.

Cumhuriyetle birlikte (20 Nisan 1924 Anayasası 89. Maddesi) il olan Malatya yabancıların işgaline uğramayan nadir şehirlerden biridir (Malatya Yayınları, 1996: 40).

Malatya Adının Ash

Malatya, kuruluşu itibariyle isim ve yapısı bakımından günümüze kadar fazla bir değişime uğramadan gelen Anadolu şehirlerinden birisidir. Malatya kelimesi Hititçe "bal" anlamına gelen "Melid" den türetilmiştir (Baştürk, 1994: 3).

Kültepe'deki yazıtlarda "Melita" olarak geçmektedir. Ancak Hitit vesikalarında "Maldia" şeklindedir. Asurlular Malatya'ya "Melidu, Melide, Melid, Milid, Milidia" demişlerdir. Urartular ise Melitea'yı kullanmışlardır (Baştürk, 1994: 3). Malatya'nın kalkolitik çağdan itibaren insanların yerleşim yeri olduğunu Arslantepe höyüğündeki çok sayıda kültür kalıntılarından anlıyoruz. Arslantepe dışında Değirmentepe, Pirothöyük'te de kalıntılara rastlamak mümkündür. M.Ö. 3200 yıllarında tarihlenen tapınak, Arslantepe kazılarıyla 1992 yılında gün ışığına çıkarılmış, bölgenin en önemli yapıları arasında dini ve kültür merkezi konumunda, Mezopotamya kültürü ile çağdaş ve hatta Anadolu'nun ilk tapınak örneklerinden olarak tarih ve arkeolojiye ışık tutmaktadır. Roma döneminde şehir bugünkü Battalgazi denilen yere taşınmıştır. Roma devrinde Malatya stratejik bakımdan önemli

bir yer olduğundan Bizans döneminde de önemini korumuştur. Buralara bu dönemlerde surlar inşa edilmiştir.

Bizans – Arap mücadelesi sonunda 659 yılında Malatya Arapların eline geçmiştir. Araplar döneminde “Malatiyye” olarak anılmıştır. Araplar ayrıca kendi dönemlerinde Malatya’yı bölgenin en büyük beldesi haline getirmişlerdir. Abbasiler döneminde ise idari bölgenin merkezi olmuştur (Baştürk, 1994: 5).

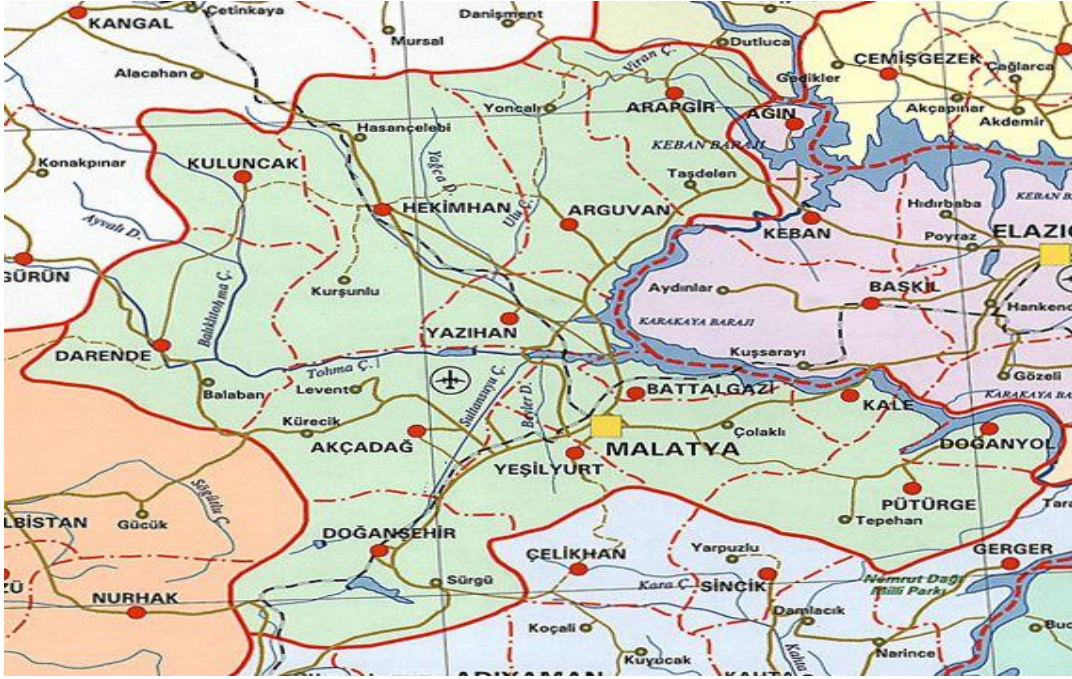
Türklerin varlığı XI. yy’ dan itibaren Anadolu’nun bir Türk yurdu haline getirilmesiyle başlamıştır. Bu bölge Türklerin eline geçmesiyle Araplar tarafından verilen Malatiyye adı fazla değiştirilmemiş olarak günümüze gelecektir. Selçuklular döneminde Malatya Vilayet-i Malatya olarak anılmıştır. Memluklu Devleti ise Malatya’ya “İklim Al-Ozaria Üzeyr” ülkesi lakabını takmıştır (İl Yıllığı, 1973: 65).

Cumhuriyetten sonra “Malatya” ismi bir daha değişmeden günümüze kadar gelmiştir.

COĞRAFİ KONUM

Cizim No: 1 Türkiye Haritası (“Sanal 1”, 2011)

Çizim No: 2 Malatya Siyasi Haritası (“Sanal 2”, 2011)

Malatya'nın doğal yapısı, ilin yüzey şekilleri kuzey, batı ve güneydeki dağlık alanlarla, orta ve doğu kesimdeki düzlüklerden oluşur.

Malatya ili Doğu Anadolu Bölgesi'nin Fırat Havza'sının Yukarı Fırat Bölümünde bulunmaktadır. Hatay – Maraş çöküntü oluğunun kuzeyinde; Tohma Fırat ve Kuruçay vadileri ve bunların etrafında dağlar ve platolar bulunan bir alanda yer alır (Baştürk, 1994: 6). Çevresini doğuda Elazığ ve Diyarbakır, güneyde Adıyaman, batıda Kahramanmaraş, kuzeyinde Sivas ve Erzincan illeri çevirir (Malatya Valiliği Yayınları, 2000: 71).

İl topraklarının yüz ölçümü 12.313 km² olup, 35° 54' ve 39° 03' kuzey enlemleriyle 38° 45' ve 39° 08' doğu boylamları arasında kalmaktadır (Malatya yayınları, 1996: 10).

Malatya alanının üçüncü çağda oluştuğu sanılmaktadır. Çoğunlukla kalker konglomeralar, volkanik tüflerden oluşmuştur. Malatya Ovası, çevresi 1500 metreyi aşan yükseltideki sıradağlar ve yaylalarla çevrilmiş olan genişçe bir çöküntü alanıdır. Denizden yüksekliği 915.950 m²'dir (İl Yıllığı, 1973: 9).

Nüfus

Nüfus açısından Malatya, Doğu Anadolu'da Erzurum' dan sonra ikinci sıradadır. 1927' de yapılan ilk sayımda 306 bin olan Malatya'nın nüfusu, 1950'de

483bine, 1954'te Adıyaman'ın il olarak Malatya'dan ayrılmasıyla 1955'te 342 bine düştü. 1960'da 394 bin olan nüfusu, 1970'te 510 bine, 1980'de 606 bine, 1990'da 704 bine ve 2000'de 853 bine ulaştı.

Malatya ilinde nüfus artışı, 2000 yılı verilerine göre binde 18.28 olan Türkiye genelindeki nüfus artışından biraz daha fazla olup binde 19.22'ye çıkmıştır. İl ve ilçelerde binde 30.25 olan nüfus artış oranı, kırsal alanlarda binde 5.46 olarak kaydedilmiştir. Bu durum, Türkiye genelinde de olduğu gibi, kırsal alanlardan kentlere doğru olan göçü göstermektedir.

İl merkezi olan Malatya'da ise 1960'ta 83.7 bin olan nüfus, 1970'te 128.8 bin, 1980'de 179 bin, 1990'da 270.4 bin ve 2000'de 380 bini aştı.

31 Aralık 2009'da adrese dayalı yapılan nüfus sayımında Malatya'nın toplam nüfusunun 736,8 bin, bu nüfusta il ve ilçe merkezlerinin toplam nüfusunun 468,3 bin, köy ve belde toplam nüfusunun 286,5 olduğu, yıllık nüfus artış oranı ise binde 4,21 olarak kaydedilmiştir. Bu artış oranı, binde 14,5 olan Türkiye genel nüfus artış oranının altındadır (Altan, 1998: 12).

Tarım

Malatya ilinin en önemli gelir kaynağı tarıma dayanmaktadır. Çalışan nüfusunda yarısından fazlası tarımla uğraşmaktadır. Önceki yıllara göre tarımda çalışan nüfus azalmakla beraber, tarımdaki ağırlığını korumaktadır. Örneğin 1955'de faal nüfusun % 82,7' si, 1975' te % 80,2' si ve 1980'de % 69,4'ü tarımda çalışmaktaydı. Son yıllarda da faal nüfusun % 60 kadarı geçimini tarımdan sağlamaktadır. Kırsal alanlarda esas geçim kaynağını tamamen tarım oluşturmaktadır.

Malatya tarımının en önemli özelliği, tahıl ve bahçe tarımının ayrı birer sektör halinde olmasıdır. Tarım topraklarının az olduğu engebeli akarsu vadilerindeki yerleşmelerde çoğunlukla, akarsu boylarında yer alan bahçe tarım ön plandadır. Meselâ Yeşilyurt, Darende ve Arapkir'de bahçe tarımı gelişmiştir.

Malatya'da tahıl üretimi kadar sebze, meyve ve sanayi ürünleri de önemli yer tutar. Tahıl türlerinden buğday başta gelir. Yıllık 150 bin tonu aşar. Buğday en çok Akçadağ ve Darende ilçelerinde ekilir. İkinci sırada arpa gelir. Yıllık üretimi 30 bin ton dolayındadır. Patates üretimi yılda 15 bin ton kadar tutar. Kuru fasulye ise ancak 8 bin ton kadardır. Sanayi ürünlerinden yılda 120 bin ton şeker pancarı, 3 bin ton tütün, 40 ton kadar da pamuk üretilmektedir (Altan, 1992: 12).

Malatya’da başcılık ve meyvecilik ileri düzeyde gelişmiş durumdadır. Yıllık yaş üzüm üretimi 30 – 40 bin ton arasındadır. Öteki meyvelerin ağaç sayısı ve yıllık üretim miktarı şöyledir (Altan, 1998: 12):

<u>Meyve Adı</u>	<u>Ağaç Sayısı</u>	<u>Yıllık Üretim Miktarı</u>
Ceviz	75.000	1.500 ton
Dut	225.000	2.700 ton
Elma	160.000	3.000 ton
Armut	125.000	2.500 ton
Erik	50.000	500 ton
şeftali	45.000	400 ton
Badem	45.000	150 ton

Kayısı tek başına ilin önemli gelir kaynakları arasındadır. Çünkü ölkemizde üretilen kayısının yarısı Malatya’da yetiştirilir. İhraç edilen kayısının çoğu ise Malatya’ya aittir. Malatya kayısılarının öлке ve dünya ölçüsünde ün yapmasının en önemli nedeni, sıcakta kükürtleme işlerinde kayısının dayanıklı olması, yani erimemesidir. Bilindiği gibi, ölkemizin diğer yerlerinde yetiştirilen kayısılar, islim denilen kükürtleme işlerine dayanıklı olmadığından yaş olarak tüketilir ve kısa zamanda bozulur. Malatya’da yetiştirilen kayısılar, etli ve büyük olmasının yanında gerek Güneşte ve gerekse islime elverişli olmasıdır. Bu durumu yörenin iklim şartları hazırlamaktadır. İlim bahsinde de belirtildiği gibi, Malatya ovasında yazlar sıcak ve kuru geçer. Gökyüzü sürekli açıktır. Güneşten gelen radyasyon miktarı yüksektir. Bu durum kayısının iyi fotosentez yapmasını ve meyvelerin iyi olgunlaşmasını, glikoz miktarının artmasını sağlamaktadır. Ayrıca yine havadaki nem miktarının düşük olması nedeniyle kayısı güneşte iyi kurumaktadır. Oysa nemi yüksek kıyı bölgelerinde kuruma işlemi olmaksızın kayısı küflenmektedir. Nitekim Karakaya barajının yapılması ovanın nem miktarı artmıştır. Buna bağlı olarak baraj çevresindeki alanlardaki kayısılarda beneklenme başlamıştır.

Dut yetiştiriciliği ve bundan üretilen pekmez, pestil, kuru dut, Türkiye genelinde Malatya’da en çok üretilen ürünler arasındadır. Ancak dutuluk son yıllarda eski önemini kaybetmiştir. Halkın beslenmesinde önemli bir yeri olan dut bahçelerinin yerini önemli ölçüde meyve, özellikle kayısı bahçeleri almıştır.

Yeşilyurt'ta yetiştirilen kirazlar, Türkiye ölçüsünde ünlüdür. Napolyon denilen iri ve çok tatlı kirazlar çoğunlukla İstanbul'da pazarlanmakta ve yurt dışına da ihraç edilmektedir (Altan, 1998: 14).

Hayvancılık

Malatya'da hayvancılık hem fazla gelişmemiş hem de halkın önemli geçim kaynakları arasında değildir. Bunun başlıca nedeni, her ne kadar il topraklarının % 54,6 kadarı çayır ve meralarla kaplı görünüyorsa da bunların hayvancılık açısından önemi fazla değildir. Çünkü bir taraftan erozyon diğer taraftan aşırı otlatma sonucu otlakların ot verim kapasitesi düşüktür. Özellikle otlağın ot kapasitesinin üzerinde hayvan otlatılması (aşırı otlatma) sonucu, klimaks denilen yerli ot türleri çok azalmış, hayvanların sevmedikleri dikenli ve acı ot türleri yayılmıştır. Toprakların aşınması ile de doğal denge bozulduğundan otlakların ot verimi azalmıştır. Bilhassa ildeki meşe ormanları yakacak ve hayvanlara yapraklı dal temin etmek amacıyla önemli ölçüde tahrip edilmiştir. Hala dağ köylerinde küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Dağ köylerinde lezzetli peynir üretilmektedir.

Malatya'da öteden beri engebeli alanlardaki köylerde otlatmaya dayalı hayvancılık yapılmaktadır. Özellikle Yazıhan yöresinde Sinanlı ve Fethiye yöresinde "Diricanlı", Arguvan çevresi ve Morhaman'da "Parçikanlı" aşiretleri hayvancılıkla uğraşmaktaydı. Hayvanlarını otlatmak için yaz döneminde yaylalara çıkmakta, kışın ise biraz ılık olan Fırat boylarına inmekteydiler. Bu aşiretlerin yerleşik hayata geçmesiyle hayvancılık eski önemini önemli ölçüde kaybetmiştir.

Son yıllarda Malatya şeker fabrikasından sağlanan küspe, yem fabrikalarının açılması, yem bitkileri üretimine ağırlık verilmesiyle, eskiye oranla ahır hayvancılığı ve besicilik gelişme göstermektedir. Esasen, Malatya hayvancılığını geliştirmek amacıyla Sultan suyu kenarında Osmanlılar döneminde Sultan suyu Harası kurulmuştur. Günümüzde Sultan suyu Tarım İşletme Müdürlüğü adını alan bu harada bölge hayvancılığına katkı sağlayan çalışmalar yapılmıştır (Altan, 1998: 16).

2.1.2. Malatya Halkının Yaşama Biçimi

Malatya'nın bölgedeki konumu, kültürel ve ekonomik alanlardaki farklılıklar, yöre hayatına da çeşitlilik kazandırmaktadır. Merkezlerdeki sanayileşme, çevre yerleşimlerdeki yaşama biçimini ve faaliyetlerini de etkilemektedir. Elverişli sulama imkânları ile ova bölgesindeki hayat ileri düzeye ulaşmıştır. Ürün

pazarlaması, yöre insanının pazarla olan ilişkilerini yoğunlaştırmış, geleneksel yapının çözülmesini hızlandırmıştır. Ancak, bunun yanında bozkır hayatına ve çevre tesirlerinin çok sınırlı olduğu dağ köylerine rastlanmaktadır. Bu kesimlerde geleneksel tarım ve hayvancılık hâkimdir. Kara ve demiryolu ağının ilde yaygın oluşuna karşılık, bazı dağ köyleri yolsuz durumdadır. Evlerde, kahvelerde büyük ölçüde dini hikâyeler ve “ Kahramanlık Menkıbeleri” okunarak anlatılmaktadır. Toprak, mülkiyet ve sanayileşmede, geçiş döneminin özellikleri belirgindir. Küçük mülkiyet yaygındır. Kimi köylüler şehre göçmüşse de tümüyle topraktan kopmamıştır. Bu da “ Yarı Ortakçı” türlü ilişkileri yaygınlaştırmıştır. Aynı dönemde bu ilişkilerin de çözüldüğü tarım işçiliğinin ortaya çıktığı görülmektedir. Dağ ve bozkır köylerinde, çalışma alanının darlığı 1965'ten sonra, şehre göç olayını yaygınlaştırmıştır. Köyden şehre gelenlerin niteliksiz işçi durumuna düşmesi, ova köylerinin tercih edilmesine sebep olmuştur. El sanatları, bölgelerde pazara açık bir biçimde ücret karşılığı sürdürülmekte, geçim gücünü bir ölçüde azaltılmaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayileşme hareketinin başlamasıyla görülen sosyal değişiklikler, şehir merkezi ile köylerde büyük farklılıklar göstermektedir. Köylerde geleneksel özellikler öne çıkarken, şehirleşmenin etkisiyle merkezde geleneksel özellikler büyük değişikliklere uğramıştır (Geniz, 1996: 49).

2.1.3. Geleneksel El Sanatları

Malatya'da oldukça gelişmiş olan geleneksel el sanatları sanayileşmenin etkisiyle giderek gerilemektedir. Köylerde günümüzde de el tezgâhlarında halı ve kilim dokumacılığı, kaba giyime yönelik dokumacılık yaygındır. Osmanlı Dönemi'nde başlayan bakırcılık, sınırlı olarak sürdürülürken, ahşap oymacılığı, arabacılık, semercilik ortadan kalkmıştır. Geçmişte önemli olan kuyumculukta, özgün modeller üretilmekteydi. Halep işi, Şam işi diye adlandırılan bilezikler, hap denilen burmalı inci gerdanlıklar yörenin özgün işleriydi (Geniz, 1996: 54).

Geleneksel El Dokumacılığı (Halı- Kilim- Cicim -Çorap Ve Eldiven)

Geleneksel el sanatlarımızdan dokumaların ham maddeleri yün, tiftik ,pamuk, kıl, ipekten sağlanmaktadır. Eğirme yada başka yollarla ipek haline getirilerek yada sadece elyafı birbirine tutturarak bir bütün meydana getirme yoluyla elde edilen her cins kumaş, örgü, döşemelik, halı, kilim, zili, cicim, keçe, kolonlar vb. dir.

Dokümanlar hammaddelerine göre; 1) Bitkisel Lifler(Keten , ipek , pamuk vb.) 2) Hayvansal Liftler (Yün , Kıl , İpek) olarak ayrılabilirdiği gibi tür olarak da ;1) Kirkitli (halı , kilim ,zili, cicim ,sumak, kolan vb.) 2) Mekikli (Kumaşlar) dökümanlar şeklinde sınıflandırılabilir.

El dokumacılığında lifler tarakla düzeltilir. İğ/Kirman gibi aletlerle ip haline getirilir.Çıkrık dolap vb. aletlerle bükülür. Çile-Kelep Haline getirilen ipler kök boyası yada kimyasal boyalarla boyanır ve kullanılır duruma getirilir . Dokumalar çeşitlerine göre değişik tezgahlarda dokunur . Malatya ‘da Küçükbaş hayvancılığın azalması ve yer yaygısı vb. kullanım olanaklarını artması beğenilerin değişmesi gibi etkenler dokumacılığı azaltmıştır. Başören , Ören , Kürecik , Pütürge , Parçikan , Doğanşehir, Atma, Sarıçiçek gibi yerlerin ismiyle tanınmış halıların dokuması azalmış veya yok olmayla karşı karşıyadır .Dirican ve Sinan Kilimleri ile ArapgirSuceyin Cicim(düz dokumaları) günümüzde kaybolmak üzeredir.

Geleneksel Mimaride Eve Giriş Kapıları Anahtarlar ve Diğer Elemanlar

A-) Ahşap Kilit: Yapılan bir bilimsel çalışmada Malatya ve çevresinde ahşaptan yapılan Kapı kilit sisteminin M.Ö.4 binden itibaren kullanıldığı anlatılmaktadır. Malatya Arslantepe Höyükte yapılan arkeolojik kazılarda çıkartılan mühür baskılar üzerindeki çalışmalar Geç Kalkolitik Dönem Sarayında depoların kapılarındaki ahşap kilitlerin mühürlendiğini göstermiştir.

Malatya çevresindeki Yeşilyurt , Gündüzbey , Yakınca , Pütürge , Arapgir , Orduzu ‘da ise günümüzde “PAĞA” ya da “ZOĞNA” denilen ahşap kilit sistemine benzer bir kilitin kullanıldığı tespit edildi.

Geçmişte oturulan ya da depo görevini üstlenen mekanların kapılarında gösterilen ahşap kilit sistemi , Günümüzde bahçe kapılarında hala kullanılmaktadır.

Fotoğraf: 1

Fotoğraf: 2

Malatya Müzesi Kilit Örnekleri (Boyacıoğlu, 2011)

B-) Demir Kilit: Geleneksel Malatya evlerinde dışarıdan eve girilen çift kanatlı ahşap /Cümle kapıları Çam , Kavak , Gürgen v.b Doğramadan yapılır . Çift kanatlı kapılar her iki taraftan yan kasaya; kapı ve yan kasa ile aynı hizalarda , belirli aralıkta olan açılma kapanmayı sağlayan demirden menteşe aksamı yerleştirilir. Kapıların arka tarafından üst- orta ve alt kısmına üç ahşap kuşak konularak kapı kanatları sağlamlaştırılır. Önden ise bu kuşaklara aralıklı olarak kabara çivileri çakılarak süsleme yapılır. Yan kapını içten açılabilir tarafına kilit mekanizması yerleştirilerek , diğer karşı hizasından anahtar yuvası açılır.Demir Kilit / Firengi Kilit de denilen bu kilit sisteminde kilitleme demirinin (sürgü) geçmesi için karşı alınlığına demirden bir yuva sabitlenmiştir . Kanatlardan bir tarafta arkadan ucu duvara demir halka ile montelenmiş kapı arkası kolu bulunur. Bu emniyeti güçlendirmek içindir. Kapı üzerinde “ışıklık” da denilen pencere bulunur.

O yüzden kapının üzerinde; eve geldiğini içerdekine haber vermeye yarayan; demir, Tunç gibi madenlerden yapılmış hem elastik açıdan hemde şekli benzemesi açısından kapıya ayrı bir görünüm veren kapı tokmağı bulunur. Bunlar el şeklinde olduğu gibi çeşitli geometrik şekillerde ve benzemelerdedir. Bazı kapı üzerinde kapı tokmaklarının bir yanında Şakşak/Şakşakı denilen daha hafif ses çıkartan halka yada daha küçük tipte tokmaklarda bulunur. Günümüzde elektrikle çalışan zillerin kullanılması ve kapıların ahşap yerine demir veya çelikten yaptırılması ile kapı tokmakları estetik değeri dışında hızla önemini kaybetmiştir.

Giyim ve Süslenme İle İlgili Aksesuarlar

Geleneksel giyimde Malatya Kadın giyimi; yaşı, bulunduğu sosyal-kültürel ve ekonomik statüye, yaşıdığı yöre vb. ne göre değişiklikler gösterir. Yaşlı kadın giyimindeki baş bağlama-süsleme biçimi (Fesin üzerinde tepelik bulunur.) Fesinin üzerinden aşığıya sarkıtılan uzun beyaz dolağın beli hayli geçmiş olması, gerdanlık, zülüflük gibi aksesuarları takma-takmama gibi durumu vb. değişiklikler göstermiştir. Genç kadın giyiminde baştaki fesin üzerinde gümüş bir tepelik taç denilen savatlı veya telkâri tekniği ile yapılmış kenar uçlarında Gümüş ya da Altın paralar bulunan aksesuar bulunur. Tepeliğin zerine atılan uçları iğne ya da boncuk oyalı yazmasının bir ucunu boynuna dolar ve geri kalan kısmını beline doğru sarkıtılır.

İç giyim olarak giyilen dizleride geçen yakası işlemeli beyaz kyneğinaltına; uzun paçalı, paçaları uçkurlu donu onun üzerine de boyundan diz altına kadar uzanan pazen yada kemha kumaştan çiçekli şalvar giyilir. Ondan sonrada fistan yada "çetekli" giyimi tamamlar. Özel günlerde üçeteğin sim sırma işlemeli olanı daha ön plana geçer. Bel kısmına bir renkli veya beyaz sırmalı kuşak sarmakta olup, dğnişan vb. Özel günlerde kuşağın üstüne gümüş kemer ve kemer tokası takar. Ayaklarına desenli yn çorap üzerine çarık veya yemeni giyilmektedir.

Geleneksel erkek giyiminde başa sekiz köşeli kasket takılır. Boyun bölümüne uçları nden birleştirilerek düğümlenen yağlık/mendil aksesuar olarak bağlanır. Vücuda beyaz gömlek ya da gri üzerine dikine çizgili gömlek giyilir. Altta yakasız beyaz , yukarıdan 3-4 düğmeli uzun kyneğ , yine belden lastikli dizin alt tarafına kadar inen paçalı beyaz don ile iç giyim tamamlanır .İç giyilen beyaz donun üzerine siyah kumaştan uzun peykli , belden uçkurlu şalvar giyilir.

Fotoğraf: 3

Fotoğraf: 4

Malatya Müzesi Kadın Giysisi Örneği (Boyacıoğlu, 2011)

Fotoğraf: 5

Malatya Müzesi Kadın – Erkek Giysisi Örneği (Boyacıoğlu, 2011)

Kadınlar: Tepeliği, oyalı yazması, poşusu, izan ile alınlık, zülüflük, penez ve diğer takılarıyla başlarını bağlar, zıbını, yeleş, cepkeni, Üç eteği, önlüğü, şahvarı, kuşaağı, uçkuru, peşkiri ile üst, yemeni, çarık, potin, terlik, takunya, çorap ve patiği ile de giyimi tamamlarlardı.

Kadınlar aksesuar olarak; çeşitli biçimlerde işleme teknikleri ile yapılmış altın veya gümüşten, boyna takılan gerdanlık, kolye, madalyon ve muskalık, zülüflük, alınlık, kola takılan bilezikler, hal hallar ; üzeri renkli taşlarla süslü yakalık(Broş), boncuklu kolyeler ile gümüş ve altından yapılmış yüzükler, küpeler ile süslenme malzemesi olan kokuluklar, sürmedanlıklar, kemik, şimşir ve gümüşten yapıma takıları kullanır.

İşlemesine özel anlamlar yüklenmiş iğne , mekik, tığ, firkete gibi aletlerle yapılan oyalar (danteller) ve genellikle aynı tür iplik kullanılan iplikler halkalanarak, zincir çekilerek, düğüm atılarak ve bazen pul, boncuk, payet kullanılarak şekillendirilmiş iğne oyaları motif ve kompozisyonlarla giyisileri süslerlerdi. Oyalar günümüzde modern dizaynlı giysilerde de aksesuar olarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf: 6

Malatya Müzesinde Bulunan Tepelik Örnekleri (Boyacıoğlu, 2011)

Fotoğraf: 7

Malatya Müzesinde Bulunan Bileklik ve Halhal Örnekleri (Boyacıoğlu, 2011)

Fotoğraf: 8

Malatya Müzesinde Bulunan Kemer Örneği (Boyacıoğlu, 2011)

Fotoğraf: 9

Malatya Müzesinde Bulunan Kemer Tokası Örneği (Boyacıoğlu, 2011)

Erkekler: Gömleğin/ Köyneğin üstüne siyah yelek giyilir. Yeleğin ön kısmı siyah kumaş, arka tarafı siyah astar kumaşlıdır. Arka tarafa yeleğin dar yada genişliğini ayarlamak için tokalı bağcıklar bulunur. 5-6 düğmeli yeleğin her iki kanadında dıştan iç cep bulunur. Yeleğin düğmesine takılan kösteğin ucuna ise cep saati takılarak bu ceplerden birine konulur. Diğer cebe ise mühür ya da çakmak konulur. Bele dolanan işlemeli yün ya da beyaz kuşağın bir tarafı üçgen şekil verilerek şalvarın üstüne sarkıtılır. Yelek kuşağın üzerindedir. Kuşağın arasına para kesesi yada tütün tabakası konulur.

Ayaklara önce yünden beyaz veya süslemeli renkli çorap, bunun üzerine de çarık ya da siyah renkli yemeni giyilir. Fes, takke, şapka gibi başlıklar takar, gömlek, şalvar, potur, cepken, ceket, yelek ile üst giyimi çizme çarık yemeni ile de tamamlardı. Geleneksel aksesuarlar olarak; hamaylı pazıbent, tespih, sigara tabakası, kav çakmağı, ağızlık, ayna, tarak, köstek, cep saati, yüzük, bıçak, sürmedanlık, gibi araç ve gereçleri saymak mümkündür.

Kuşak, silahlık ile süslenen erkek kıyafetleri; bugünkü halk oyunları gruplarının giysilerinde yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Fotoğraf: 10

Malatya Müzesinde Bulunan Köstekli Saat Örnekleri (Boyacıoğlu, 2011)

Fotoğraf: 11

Malatya Müzesinde Bulunan Çarık Örneği (Boyacıoğlu, 2011)

Mutfak Araç-Gereçleri

Madenlerin kullanımını açısından bakır, demir, altın, gümüş ve çelik en çok kullanım alanı olanlardır. Bakır Maden işçiliğinde dövme, döküm, çatma, kabartma, telkâri, savatlama vb. teknikler kullanılmaktadır. Öncelikle kadın takıların da bilezik, küpe, gerdanlık, alınlık, zülüflük, tepelik ile erkek aksesuarlarından hamaylı muhafazası, köstek vb. de bakır işçiliğini görmekteyiz. Bakırdan yapıлып mutfakta

kullanılan kalaylı kaplar (Bakır kaplar antika bakış açısı ile bulundurulur) siyah ve muhafazalıkları, diğer günlük kullanım eşyaları vb. gibi farklı alanlarda maden ürünleri kullanılmış ve kullanılmaya da devam edilmektedir.

Malatya’da bakırcılar çarşısı olarak adlandırılan bakırcı ustalarının çalıştığı çarşıda dövme bakır işçiliği yapılırken, günümüzde teknolojinin gelişmesi karşısında tutunamamıştır. Bu çarşıda bakır kazan, leğen, sahan, kemis, huni, düğüm, ibrik, taş, tepsi, el leğeni, mangal, lenger, sini gibi el işçiliği ile yapılan mutfak araç ve gereçleri inanç ve kültürel havayı yansıtan şifa taşları; yerini krom, çelik, porselen, cam gibi fabrikasyon araç gerece bırakmıştır.

Malatya mutfak kültürü içinde bakırın kullanımının yanı sıra ahşap, porselenden tabak, çaydanlık, şekerlik, kahve fincanı ve altlığı da araç gereç olarak yerini almıştır. Çeşitli madenlerden çatal, bıçak, kaşık, süzgeç, rende, kepçe vb. ile yine kahve fincanlarının altlık olmadan kullanımında gümüşten fincan zarfları; ahşap kahve kutusu, kaşık, kepçe, kahve soğutacağı, ahşap baharatlık, matara (su kabı); ekmek tablası, ekmek tahtası, oklava, merdane, kapların konulması için “Kaplık” ya da “Terek” denilen raflar, tel dolabı vb.; demir saç ayağı, ekmek sacı, ekmek aktancı, tel elek, maşa, mangal vb. ahşap kasnak ve derininin kullanımı ile yapılan kalbur, elek, küfek (yağ kabı), ahşap ve teneke yayık, kırat-yarım gibi zahire ölçüm araçları; çömlük olarak pişmiş topraktan su, peynir, çeşitli yaprak salamurları, pekmez, üzüm şurubu gibi yiyecek ve içeceğin konulduğu testi, küp vb. güveç ve tencere gibi araç ve gereçler yer almaktadır.

Geleneksel Malatya evinin kilerinde zahirenin (Buğday-Dövme-yarma-Bulgur vb.) konulduğu çuvallar ile tavanda yada duvarda asılı meyve sebze kurutmalıkları, kışlık üzüm, ceviz, dut vs. nin konulduğu yerler vardı. Mutfakta önceleri evin içinde ya da avlusunda mevsimine göre ekmek damı, Tandır ocağı yada davlumbazlı ocak yeri bulunmaktadır. Soğukluk olarak kuyular ve içinden su çeken “dolap” vardır. Teknoloji mutfak araç gereçlerinde devamlı bir değişim yaşatmaktadır.

Fotoğraf: 12

Fotoğraf: 13

**Malatya Müzesinde Bulunan Mutfak Araç – Gereçleri Örnekleri
(Boyacıoğlu, 2011)**

2.1.4. Halk Müziği ve Geleneksel Oyunlar

Malatya yöresi halk müziği, geleneksel oyunları çeşitli ve ilginçtir. Türküleri Anadolu'nun her köşesine yayılmıştır. Oyunlarda, türkülerde ilçeden ilçeye kimi değişiklikler görülse de ortak özellikler belirgindir.

Halk Müziği

Ağız, tavrı ve ritmik yapı yönünden ezgilerde alışılmamış özellikler görülür. Bu bölgede uzun havalar yaygındır.

Malatya'daki ilk derleme 1938'de Ankara Devlet Konservatuarı'ndan Muzaffer Sarısözen, Ulvi Cemal Erkin, Nurullah Taşkıran ve teknisyen Arif Etikan ekibince yapılmıştır.

Yörede şelpe ya da pençe ile (tezene kullanmadan sağ elin parmaklarını teller üzerine sıyrarak) çalma tekniği yaygındır. Yerine göre de parmakla teli çekerek ya da tüm parmakları kullanarak çalınır.

"Arguvan Ağzı" denilen söyleyiş tarzı daha çok uzun havalarda kullanılır. Sivas dolaylarının "Çamşılı Ağzı" ile benzerlik gösterir. Duygulu ve üzüntülüdür. Malatya halk müziği ve oyun havalarında komşu illerde ortak yanlar bulunmaktadır.

Yörenin Ünlü Türküleri

Malatya yöresinden derlenen türkülerin başlıcaları şunlardır: Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum, Su Gelir Lüle Lüle, Armudu Taşlayalım, Yüksek Ayvanlarda Bülbüller Öter, Boran Geldi Kış Geldi, Haleylim Leylanın, Elinde Şişe, Dambaşında

Duran Kız, Arpa Derdim Süt İken, Sabalunan, Büyük Cevizin Dalı, Pınarın Başında Kavuştum Yare, Akibet Zir'ü Zeminde, Yüce Dağ Başında ay Kandil Olur, Kınalı Kekliğim, Erzurum Dağları ile Boran, Mevlam Birçok Dert Vermiş, Gezmedim Yorulmadım Cemil, Bahçelerde Ay Doğdu, Al Yeşil Geyinmiş Geline Bakın, Aşağıdan Gelir Omuza Omuza, Atlar Eğlendi, Bugün Ben Dostumu Gördüm, Çıktım Dağların Başına, Değirmenin Postu Dar, Divana, Arzu Eyledim Dostu, Gel Ey Gönül, Güzel Gel Beri, Havuz Başının Gülleri, Kırmızı gül Goncasın, Mihrali Bey, Sabah Olur Oğlan Gider İşine vb.

Geleneksel Oyunlar

Malatya'daki geleneksel oyunlarda Bitlis, Van gibi illerin etkileri gözlenmektedir. Bu yönüyle oyunlar geçiş özelliği taşır. Çocuk oyunları öbür illerdeki benzer.

Halk Oyunları

Malatya geleneksel halk oyunları yönünden halay bölgesidir. Kimi yörelerde semahlara da rastlanır.

Halay: Yörede halay çekmeye "dırlan çekme" ya da "dillan çekme" denmektedir. Davul-zurna eşliğinde çekilen halaylar oldukça canlıdır. Zurna küçüktür ve ince ses verir. Başı çeken oyuncuya "halay başı", sondakine de "pöççü" denmektedir. İkinin de elinde mendil vardır.

Harkuşta, Gövenk, Garzani ve Papuri (Paporı) gibi oyunların Bitlis, Van'dan göç yoluyla geldiği söylenmektedir. Bunlar günümüzde Arapkir, Hekimhan, Akçadağ ve köylerinde düğünlerde oynamaktadır.

En yaygın halaylar şunlardır: Ağırılama, Aşırma, Çanşu, Çeçen, Dillan, Garzani, Hımhine, Hoplama, Karahisar, Kaşengi, Kemaliye Tamzarası, Lorke, Memyane, Meyruhi, Hari, Paporı, Sinsin, Tekayak, Tringo, Üçayak, Tezleme, Veliç, vb. Bunların kimisi yöreye özgüdür; kimileri de öbür illerde rastlananlara benzer.

Oyunlar genellikle belirli bir sırayla oynanmaktadır.

Bir derlemeye göre sıralanış şöyledir: Malatya ağırılması, Üçayak, Delilo, Tezleme.

Bunlar şöyle oynanmaktadır:

Ağırılama: Oyun tüm oyuncuların başlarını ve bellerini eğerek "hey" çekmesiyle başlar. Sol ayak arkaya atılırken, sağ ayak dizden sola doğru bükülür. Sol ayak sağ

ayağın yanına getirilir. Bedenler bir sağa bir sola sallanır. Sonra üç kez sağa, üç kez sola yürünür. Sol ayak arkaya atılırken sağ ayak da sol ayağın yanına getirilir.

Üç ayak: Ağırlamanın daha devinimlisidir. Üç ileri bir geri oynandığından üç ayak denmektedir. Ağır lama figürlerinin yanı sıra üç kez sağ topuk üç kez yere sürtülür, üç kez sağa sola döndürülür. Üçüncü atılımda zıplarken, sol ayakucu yere vurularak sola atılır. Daha sonra ayak yana götürülüp üç kez yere vurulur, arkaya atılır. Oyunun başka bir figürü de sol ayağın öbür ayakucunda yere vurulup yana atılmasıdır, aynı devinim sağ ayakta da yinelenir. Sağ ayak yana gidilirken üç kez sağ ve sol diz üzerine çökülür.

Oyunun türküsü şöyledir:

Malatya Malatya bulunmaz eşi
Gönülleri coşturur ayla güneşi
Yurda salar mis kokulu petekleri
Süslemiştir Beydağı'nın eteklerini
Malatya'yı baştan başa çiçek bürüdü
Tanrı takmış alnına yeşil zümrüdü
Kaysı gibi al al olmuş benekli misin
Derme gibi akışın var Kerneklimesin
Gelarkadaş kol kola gönül dağılma
Başlayalım üç ayaklı kıvrak oyuna

Delilo: Üçayağın ardından başlayan oyunda üç ileri üç geri gidilir. Öne yürürken eğriler çizilir, el çırparak öne arkaya dönülür, arkaya doğru zıplanır. Figürler yinelenir.

Oyun başlamadan önce şu türkü söylenir:

Dağların başındayım
On iki yaşındayım
On iki yaştan beri
Kızların peşindeyim

Tezleme (Malatya Halayı): Oldukça devinimlidir. Birkaç kez beden sağa ve sola döndürülür. Sağ ayakucu sol ayağın yanına getirilir. Sağ ayak ortaya çekilirken beden de arkaya eğilir. Sol ayak yere sürtülerek dik olarak öne atılır, bu birkaç kez yinelenir. Sağ ayakucu arkaya atılarak iki kez yere vurulur. Beden arkaya eğilirken

sol ayakla öne vurulur. Sağ ayakla yana iki kez yürünürken sol ayak arkaya çekilirken öne vurulur. Yine sağ ayak öne atılırken sol ayak havaya kaldırılır ve sağ diz üzerine bir çökme yapılır. İki ayak üzerinde zıplanarak sol ayak yere vurulur, oyun biter.

Seyirlik Oyunlar: Köy düğünlerinde günümüzde de sürdürülen oyunlar, sözlü kaynaklara dayanmaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarılan oyunlarda oyuncunun becerisi ve yaratma gücü de önemlidir. Ağa, esnaf, tahsildar gibi tipler canlandırılarak köylülerin bu tiplere bakışı ortaya konmaktadır. Bunlardan biri "hortlak" oyunudur. Yaşlı bir kadın hortlak olur, yüzünü unlar, yeşil soğan sapından diş yapar, başını örter. Ortaya çıkıp türlü gösteriler yapan. Başka yörelerde de oynanan Tura Oyunu ise ateş çevresinde bir oyuncunun öbürüne vurarak onu oyun dışı bırakıp yerine geçmesi biçimindedir. Bu oyun köylerde yaşlı kadınlarca da oynanmaktadır (Geniz, 1996: 53).

2.1.5. Malatya İlinin Tarihi Eserleri

Malatya ilinde yer alan en eski yapıt, Arslantepe Höyüğünde meydana çıkarılan “Eti Sarayı” kalıntılarıdır.

Asur kralının aynı yerde bulunan sarayı da çok önemlidir. Yine Arslantepe'nin 3 km batısında Roma İmparatoru Konstantz tarafından başlatılan ve Jüstinianus zamanında bitirilen (532) surlardan bugün pek az kalıntı kalmıştır. Surların 850 m uzunluğundaki kesiminde 24 burç, 4 kapı; 800 m batı kesiminde 23 burç 1 kapı; 500 m kuzeyinde ise 23 burç, 1 kapı vardır. Ayakta kalan kalıntılardan surların 20 m yükseklikte olduğu anlaşılmaktadır (Altan, 1998: 42).

Selçuklu Türkleri çağında mimari Hüsrev tarafından yapılan Ulu cami, Malatya ilindeki tarihi anıtların en önemlilerinden birisidir.

Adile Hatun Cami 1375'te, Memlukoğulları Türk beyliği çağından kalan sayısız az olan anıtlardandır. Yeni cami ile Söğütlü Cami ve Hekimhan ilçesindeki Kervansaray (1228) Selçuklu Türklerinden kalma anıtların en önemlileridir (Altan, 1998: 43).

2.1.6. Giyim Kuşam

İlin kültürünü biçimlendiren bölgesel özellikler giyim-kuşamı da etkilemiştir. Geleneksel giysiler büyük ölçüde dokumalardan oluşmaktadır. Cumhuriyet dönemindeki düzenlemeler erkek giyiminin özelliklerini değiştirmiştir. Kadın

giyiminde dönüşümse, toplumsal yapıdaki değişmelerle uygun bir gelişme izlemiştir. İş tulumu, iş elbisesi giyinmiş yüzlerce Türk kadının fabrika kapısından şehre dağılması; bir kıyafet inkılâbının ilk ve gönüllü tatbikatı olmuştur. Ancak kırsal kesim, bu gelişmeyi arkadan izlemektedir. 1975' lerde il merkezine en yakın Yukarı Banazı, Kilayık, Gündüzbey, Barguzu gibi köylerde yaşlı kadınların, el tezgâhlarında dokunan kalın peştamal, gençlerin ise yine “çinko” denen bir tür peştamal bağladıkları görülmektedir. Başa, omuza dökülecek biçimde havlu alınmakta, yüzler yazma ile örtülmektedir. Kırsal kesimin giyiminde iş ya da eğitim amacıyla il dışına çıkan gençler, çağdaş giyim tüm özelliklerini yöreye getirmektedirler. İl merkezindeki hayat, hazır giyim ve moda yöneldiği, giyim kuşam biçimleri de değişimin önemini göstergelerindedir (Geniz, 1996: 49).

Geleneksel Kadın Giyimi

Yaşlılar daha çok ak-kara damalı çarşafı yeğlemektedirler. Çarşaf günümüzde de yaygınlığını korumaktadır. El dokuması peştamallar da bir tür örtü olarak kullanılmaktadır. Yaşlılar yine küçük kareli, kalın; gençler “çinko” denen ince dokulu peştamallar bağlamaktadır. Peştamala kimi yörelerde “pervanik” de denilmektedir.

Köylerde çarşafın içine zıbın giyilmektedir. Yaşlılar pazen, gençler ipek ya da keten zıbınları yeğlemektedir. Bunun altına bol dikimli şalvarlar giyilir. Dağ köylerinde ise kadın giyim çeşitlendiği görülmektedir. Başa “külliki” denen, çevresine altın dizilmiş al fes giyilir, üzerine çiçekli yazma ya da püsküllü örtü sarılır. Yüz örtülmez, saçlar örgülüdür ve açıkta bırakılır. Zıbın yerine de üç peşli (kutnu) giyilmektedir. Üç peşli al renkli ve işlemelidir. Kollar dirsekten yırtmaçlıdır. “Pervanik” denen peştamal burada, belden bağlanan bir tür önlük biçiminde kullanılmaktadır. Altına “tuman” denen bol dikimli şalvar giyilir. Yün ya da iplik çoraplar işlemelidir. Ayakkabılar ise genellikle erkek ayakkabılarını andırmaktadır. Yakın dönemde lastik ve plastik ayakkabılar da yaygınlaşmıştır. Kentlerle etkileşimin artmasıyla çarşaf yerine manto yaygınlaşmıştır. Merkezlerde çağdaş giysiler yanında geleneksel öğeler de görülmektedir (Geniz, 1996: 50).

Geleneksel Erkek Giyimi

Erkek başlıklarında, Doğu Anadolu ikliminin özellikleri etkilidir. Kimi yörelerde halk arasında “ küm” denilen ak işlemeli “papak”, kimi yörelerde de “ deveci fesi”

denen al fes giyilir. Ancak, bu Osmanlı fesi biçiminde değildir. Çevresinde parlak püsküllü puşu bağlanır. Dağlık köylerde ise yün başlıklar yaygındır.

Gömler Malatya'nın özgün erkek giysileri arasındadır. Yakası, boğazı iyice saracak biçimde; kolları düğmesiz ve yırtmaçlıdır. Göğüs ortasına kadar açık yelekler genellikle kara kumaştandır. "Bel kuşağı" ya da "Şalvar bağı" denen ak dokuma-puşu gibi kuşaklar bağlanmakta; keçi kılı kumaş, şalvar giyilmektedir (Geniz, 1996: 50).

Geleneksel Anadolu Giyim-Kuşamı Hakkında Genel Bilgiler

İnsanoğlu başlangıçta iklimsel etkilerden korunma amacıyla giyinmeye ihtiyaç duymuştur. İnsanlık tarihi boyunca giyim gereksinimi, çeşitli bölgelerde ve dönemlerde biçimsel farklılıklar göstermiş, sosyal statüyü belirginleştirme ve hoş görünme amacına yönelik olarak da farklı giysi modelleri ortaya çıkmış, çeşitli malzemeden ve farklı kalitelere kumaşlar dokumuşlar ve bu kumaşlardan elbiseler üretmişlerdir (Koçkar, 2008: 403).

Kadın ve Erkek giyimi, hangi yaşam biçimi içinde olursa olsun; başlıklar, üst bedene giyilenler, alt bedene giyilenler, ayağa giyilenler, takılanlar ve süslemeler ile oluşan bir bütündür. Kadın ve erkek kendi yaşama biçimi içinde, kendi toplumunun geleneklerine göre bunları nerede, ne zaman ve nasıl giyineceğini yaşarken öğrenir ve kullanır (Koçkar, 2008: 526).

2.2. Geleneksel Anadolu Giyim-Kuşamı Hakkında Genel Bilgiler

2.2.1. Geleneksel Anadolu Kadın Giyim-Kuşamı

2.2.1.1. Başlıklar

Albez: Kırmızı olup bereketi simgeler. Üzerindeki motiflere göre zelvilli, ısıranlı, aylı, elmalı, çarklı, serpmeli gibi isimler alırlar. Albeze desenler sabunla çizilir ve pulla işlenir (Ege Bölgesi) (Koçkar, 2008: 527).

Ahnlık: Kadında, fesin ön yüzüne takılan, gerdanlığa benzer altın, gümüş veya çeşitli madenlerden yapılan süslerdir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 32) (Fotoğraf 14).

Fotoğraf 14: Ahnlık (Beyzat, 1990: 32)

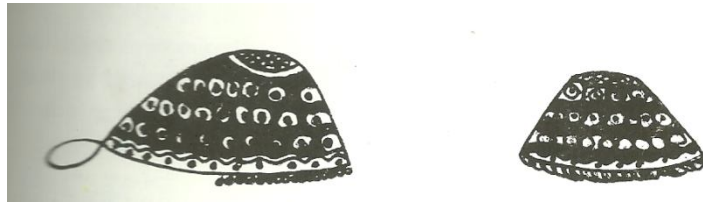
Ayaklı: Fesin ayak kısmına gelen yanlardan cumhuriyet altını büyüklüğünde iki altının uçlarına 3 adet küçük altın bağlanarak hazırlanan bir takıdır. Uzunluğu çene hizasına kadar inmektedir (Adana-Osmaniye İlleri) (Gizlice-Önal, 2004: 72).

Baş Makinesi: 3-4 cm eninde, karton üzerine geçirilmiş siyah bez ve bu bez üzerine üç sıra halinde altın veya gümüş paralar dikilmiş bir başlıktır (Sivas İli) (Özder, 1999: 307) (Fotoğraf 15).

Fotoğraf 15: Baş Makinesi (Özder, 1999: 307)

Bino fes (Guguklu Fes): Kalın çuhadan yapılır ve genellikle bordo renktedir. Ön kısmı dik, arkaya doğru meyillidir. Tepesi inci ile işlenir, alın kısmına fındık altını sıralanır. İşlenen kaytanlar arkada örülüp geride bir halka oluşturur. Örülmüş saç pelikleri bu halkadan çıkarılır. Fesin üzerine dane denilen oyalı yazma örtülür (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 36) (Fotoğraf 16).

Fotoğraf 16: Bino fes (Sevim, 1999: 36)

Findi: Siyah zeminli, tülbenkten daha kalın, pamuklu bir dokuma üzerine, koyu kırmızı veya bordo renkli yuvarlak veya elmaya benzer şekillerin basıldığı başörtüsüdür. Bu sebeple findi “elmalı” adıyla da bilinmektedir. Semerli fesin üzerine kenarları üçgen katlanarak, uç kısımları çene altına getirilerek bağlanır. Fes üzerindeki takıları kapatmamasına dikkat edilir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 19) (Fotoğraf 17).

Fotoğraf 17: Findi (Beyzat, 1990: 19)

Gazi: Fesin alın kısmına gelecek şekilde bir veya iki sıra halinde 12 altının dizilerek bağlandığı bir takıdır (Adana- Osmaniye İlleri) (Gizlice-Önal, 2004: 73).

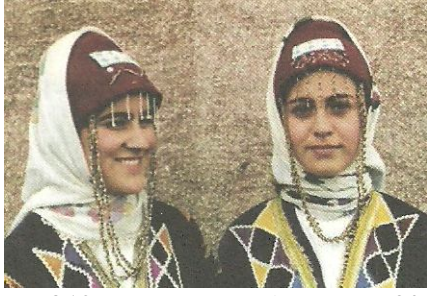
Goşar: Kırmızı keten kumaştan hazırlanır. Alna gelecek kısma zenginliğin ölçüsüne göre en az bir sıra olmak kaydıyla altın dizilir. Zülüflerin hizasına altınlar sallanır (Balıkesir İli) (Koçkar, 2008: 540) (Fotoğraf 18).

Fotoğraf 18: Goşar (Koçkar, 2008: 540)

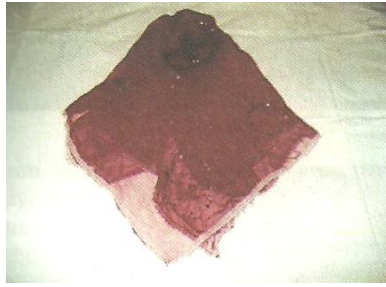
Heril Yağlık: Herilden dokunmuş ince ipek başörtüsü (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak-Gizlice, 2003: 126).

Keçe Külah: Başa giyilen bir çeşit şapkadır. Kırmızı ve bordo renkte olup yünden veya keçeden yapılır. İki tip başlık vardır. Külah şeklinde olan keçe külah, tepesi düz olan yuvarlak kutu şeklindeki başlık (Yozgat İli) (Koçkar, 2008: 318) (Fotoğraf 19, 20).

Fotoğraf 19: Keçe Külah (Koçkar, 2008: 323) Fotoğraf 20: Düz Başlık (Koçkar, 2008: 323)

Kıvrak: İnce t l dokumadan yapılan ve üzeri metal pullarla süslenen, paralı fesin üzerine bağlanan genellikle kırmızı ve yeşil renklerin kullanıldığı bir başort sudur (Yozgat İli) (Koçkar, 2008: 318) (Fotoğraf 21).

Fotoğraf 21: Kıvrak (Koçkar, 2008: 323)

Kollu: Takkanın üstüne askı ve turalar dışta kalacak Şekilde kırmızı-bordo rengine ipek krepten bir bant sarılır ve bantın adına “kollu” denir (Muğla İli) (Koçkar, 2008: 464).

Levzik: Üç kor göbeğinin altına takılır, alına doğru sarkar (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 97).

Oyalı Dane: Kare Şeklindedir.  evresine iğne oyası, boncuk ve mekik oyaları yapılır. Merkezde başort lerine pul hiç kullanılmaz. Oyalı dane, bino fes üzerine bağlanmadan, başa örtülüp kenarları kulakların arkasından geriye serbest bırakılır (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 37).

Oyalı Yağlık: Oyalı yağlığı ebatları halk arasında devirme ölçüsü olarak bilinen (90×90)  lç lerindedir. Renk beyazdır.  evresine boncuk veya iğne oyası işlenmiştir (Adana-Osmaniye İlleri) (Koçkar, 2008: 54).

Poşu: Bel kuşağı olarak adlandırılır. Yünden veya parlak iplikle dokunur, etrafı püsküllüdür. Şalvarın üstünde yeleşin altına gelecek şekilde üçgen biçimde püskülleri dışarıya sarkarak bağlanır (Kayseri İli) (Koçkar, 2008: 211).

Püsküllü Başlık: Aşiret kızları başlarına fes ve boncuktan yapılmış 15 cm uzunluğunda püsküllü bir başlık kullanırdı ve bu başlığın üzerine kırmızı renkte bir de yağlık bağlanırdı (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 229).

Reşme: Fesin iki yanına takılır, şakaklardan yanağa doğru sarkar (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 97).

Saç Bağı: Fesin arkasına tutturularak bele kadar sarkıtılan, saç örgü aralarını süsleyen bir takıdır. Yapımında çeşitli irilikteki renkli boncuklar yün bağcıklara geçirilir ve uzun şeritler halinden birden fazla sayıda hazırlanır. Bu şeritler bir araya getirilerek fese takılır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 33) (Fotoğraf: 14).

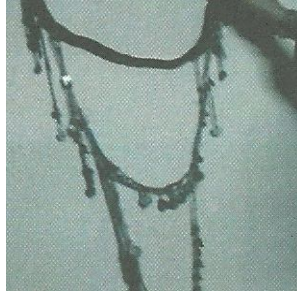
Saç Cıncığı: Örgü üzerlerine birçok altın, gümüş, halka, ziyet ve para gibi şeyler iliştmek adettir. Bunların ismine “saç cıncığı” denir (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 358).

Saçlık: İki çeşittir. Baş saç bağı ve örük saç bağı. Baş saç bağı, alın üzerinden bağlanır. Kırmızı gümüş kemeri andırır. Etrafındaki küçük halkalara altınlar asılır. Örük saç bağı ise, hilal ay şeklindedir. Orta ve kenarlarından birer zincirle üç adet altın kart (¼ altın) takılır. Üzerindeki halkadan kurdele geçirilir, örükle beraber örülerek bağlanır. Ay, saçın uç kısmına gelecek şekilde ayarlanır. Gümüşten yapılmıştır (Erzincan İli) (Uçar, 1993: 13).

Semerli fes: Kadınlarda başa giyilen bir giysidir. Yünden ve keçeden yapılır. Önce, büyükçe torba gibi olan keçe boyama, drinkleme, zamklama işlemleriyle külah şekli verilir. Başa giyilecek hale getirilmesi için kalıplanır. Fesin tepesine bombe yapılarak iki parçadan çalışıldığı görüntüsü verilir. Fesin tepesini oluşturacak kısım 3-4 cm. genişliğinde avuç içine alınır, bu kısmın içine ters yüzden yün, pamuk, saman ve ot doldurulur. Doldurulan kısma hilal şekli verilerek dikilir. Alın kapatacak kısma siyah renk kumaştan alınlık yapılır, sutaşlarıyla iki üç sıra süslenir, üzerine gümüş paralar balıksırtı gibi 10-15 tane dikilir. Ayrıca elde iplerle hazırlanan kirpikler fesin ön içinden geçirilerek dikilir. Fesin düşmemesi için boncuklarla süslü yapılan bağcık şakak kısmından geçirilir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 17) (Fotoğraf 14).

Şamı: Bez şerittir. Kadınlar başlarına samı denilen ince bir bez sarıp, tıkkanın başlarında durmasını sağlarlar (Ege Bölgesi) (Koçkar, 2008: 527).

Tomaka: Başın sağ ve sol yanından çene hizasına kadar sarkıtılan büyük gümüş paralar takılı iki ayrı parçadır (Balıkesir İli) (Koçkar, 2008: 540) (Fotoğraf 22).

Fotoğraf 22: Tokama (Koçkar, 2008: 540)

Tura: Desenli pazen türü kumaştan yapılan ve üstten büzülerek kullanılan, adına Takka (Takke) denilen başlığın altına gelen ön alt kısmına sık bir şekilde 30 adet 10'luk altın dizilir, bu altın bezeme şekline Tura adı verilir. Takanın iki ucundan tutturularak çene altına geçirilen ince bez bandın adı Sakındırak'tır. Sakındırakların üzeri ipek veya boncuk işlemeli olur (Muğla İli) (Koçkar, 2008: 464).

Tıkka: Fesin küçültülmüşüne tıkka denir (Ege Bölgesi) (Koçkar, 2008: 527).

Üçkor: Fesin alt kısmına alından yukarıya takılır, ortasında yuvarlak ve mavi taşlı bir göbek yanlarında üç sıra zincir bulunur (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 97).

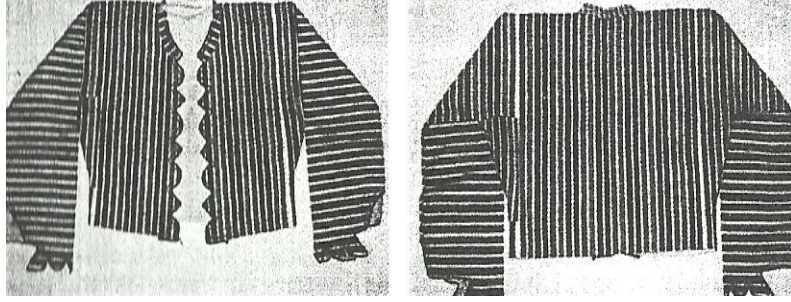
Yağlık: Fesin üzerine konan örtünün ismine denir. İhtiyar kadınlar bunu başlarına tamamen dolarlar. Gelinler yalnız kaşlarına asarlar ve eğri bir halde bulundururlar. Kızlar ise bu yağlığı katiyen kullanmazlar (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 356).

Yanaklık: kadınların kullandıkları fes süsleridir. Altın, gümüş ve çeşitli madenlerden yapılan bu süsler festen yanağa kadar sarkar (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 33).

2.2.1.2. Bedene Giyilenler

Cemedan: Fermenenin altına giyilen kısa kollu, önü kapalı bir çeşit yelek (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 13).

Cepken: Önü açık veya çapraz, yakasız, düz kesimli ve kolları uzundur. Kol uçları yırtmaçlı olup, etek uçları düz ve göğüs altında biten bir model özelliğine sahiptir (Çanakkale İli) (Küçükosmanoğlu, 1992: 10) (Fotoğraf 23).

Fotoğraf 23: Cepken (Küçükosmanoğlu, 1992: 10)

Dış Saya/ Üç Peş: Kadınların entari yerine giydikleri kıyafet parçasıdır. Etamin veya kalınca dokulu pamuklu beyaz kumaştan yapılmakta, iç sayanın üzerine giyilmektedir. Astarlı çalışılır. Belden aşağı kısmı üç yaprak halinde; arka tek parça, ön iki parça olarak dikilir. Bu modele üç etek anlamına gelen “üç peş” de denilmektedir. Dış sayanın boyu, iç sayadan uzundur. Etek ucunun iki yanını yırtmaçlıdır. Yırtmaç hizası ve etek ucu arasında kalan kısım nakışla veya siyah kaytanla süslenir. Kolun görüntüsü uzun bir dikdörtgen şeklindedir. Kol, beden yan dikişleri birleştirilmeden takılır, altına kuş geçirildikten sonra, yan dikiş ve kol altı birlikte dikilir. Kol ağzına ve kol takılan kısmına bir karış ölçüsü kadar nakışla süsleme yapılır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 24).

Entari: Düz elbisedir. Entari diye adlandırılır. Biraz bolcadır. Arkaya gelen etek kısmı, ön kısmına göre beş cm kadar uzundur. Kollar uzun, yaka düzdür. Günlük olarak giyilen bu entari belbağı denilen bir bağla bağlanır. Belbağının uçları sağ yanda durur. Yaşlı bayanlar, üzerine “hırka” denilen bir ceket giyerler. Bu hırka genellikle kareli bir kumaştan dubleli olarak yapılır. Double ile asıl kumaş arasına pamuk konularak yorgan gibi dikilir. Düz yaka ve ceket yakası gibi olanları da vardır (Van İli) (Koçkar, 2008: 392).

Fermene: Kolsuz bir yelek (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 13).

Fistan (Kıras) : Kırmızı-yeşil-mavi-turuncu renkli kadifeden dikilir. İçi astarlanan bu elbiselerin yakası dik ve iki parmak genişliğinde, önü bele kadar açıktır ve bel kısmı tek düğme ile kapatılır. Belden büzgülü olan elbisenin etek ucuna sutaşı ile bir karış genişliğinde zigzag süsler yapılır. Kolları uzundur, kol ağzları da manşetle kapatılır (Sivas İli) (Koçkar, 2008: 228).

Gazeki: Koyu renk kadife veya çuha kumaştan yapılır. Genellikle kadınlar tarafından giyilen bir nevi cekettir. Genç kızlar kullanmaz. Boyu, bele kadardır. Kolları uzundur. Kol ile bedenin birleştiği kısma kuş ilave edilir. Bedenin önü açık olup, belden sonrası yuvarlaklaştırılarak etek ucu ile birleştirilir. Bedenin ve kolun kenarları sim kaytan ve şerit harçlar geçirilerek süslenir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 22).

Göğüslük: Değişik renklerde (çoğunlukla lacivert ve bordo) düz kadife kumaştan dikilen göğüslükler, üç-beş entarinin üstünden, ön kısmı kapalı olacak şekilde arka taraftan bağlanır (Muğla İli) (Koçkar, 2008: 465).

Gömlek: Genellikle ipekten ya da pamuklu beyaz veya beyaz zemin üzerine küçük çiçek motiflerinden dokunmuş kumaşlardan yapılır. Yakasızdır ve boyun kısımları kanaviçe işi ile işlenmiştir. Kolları uzun ve düğmesizdir (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak-Gizlice, 2003: 127).

Güdük: İç gömleğinin üzerine giyilen kolsuz bir kıyafettir (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak-Gizlice, 2003: 128).

Hırka: Üste giyilen, dikişli, pamuklu bir giysidir. Hırka kesiminin özelliği, genişçe kollu ve yakasız oluşudur. Önden ilik, düğme ile kapanır. İki yanında cepleri olup, yüzü ile astarı arasına pamuk konularak kapitone yapılmıştır (Genel) (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

İçlik: Entarinin içine giyilen, diz altına kadar uzanan gecelik (Van İli) (Koçkar, 2008: 392).

İç Saya: Beyaz etaminden veya beyaz pamuklu kumaştan dikilen ve günümüzde etek altlarına giyilen jüponun görevini yapan, iç etek şeklindeki bir kadın çamaşırıdır. İç sayanın boyu, belden aşağı 70 – 75 cm uzunluktadır. Bel kısmı uçkur ile büzülür. Etek ucunun iki yanı yırtmaçlıdır. Yırtmaç hizası ile etek ucu arasında kalan bölüm genellikle etamin işi veya basit nakış teknikleriyle süslenir. Yırtmaç kenarına kaytan veya şerit harçlar geçirilir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 26).

İç Yelek: Gömleğin üstüne giyilen mintan ve ona benzer bir giyecektir (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 355).

Kaftan: Vücudun üst kısmını sarar, bele takılan kemerin aşağısında önden açık ve yere kadar uzun dikilir. Renkler genellikle yumuşak ve koyu tonlardır. Bu giysi oldukça zarif ve bol işlemeli bir başlıkla tamamlanır (Eskişehir İli) (Koçkar, 2008: 81).

Keras: Entarinin içine giyilen etek. Etek ucu tentene denilen dantelle işlenmiştir (Van İli) (Koçkar, 2008: 392).

Libade: Yerli tezgâhlarda dokunan kumaşın arasına pamuk konup astarlanarak kapitone yapılan kalın cekettir (Sivas İli) (Altuntaş, Şahin, Kahveci, 1993: 18). Cepkenin kadınlar tarafından giyilen türüdür. 19. Yüzyılda çok yaygın olarak kullanılan libade, kollu ve astarlıdır. Yüzüyle astarı pamuk doldurulup kışın soğuktan korunması sağlanırdı. Kış mevsiminde kullanılmasına rağmen önü kapatılmadan kullanılırdı. Üzeri kumaş görünmeyecek kadar çok işlemelidir (Kırtunç, 1989: 84).

Üç Etek: Yelek ve şalvarın üzerine giyilen, önü boydan boya açık geleneksel Anadolu üçeteğinin benzeridir. Merkezde giyilen üçetekten farkı; yanları dizden aşağı değil, belden itibaren açık olmasıdır. Ayak bileklerine kadar uzundur. Çitari kumaştan yapılır ve içi astarlıdır. Uzun kollu ve kol ağzları yırtmaçlı, elleri örtecek kadar sarkar. Kol, etek, yırtmaç ve ön açık kenarları dilimli (oval) ve sırma geçirilir. Yaka kısmı sıfır veya verev şeklindedir (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 68) (Fotoğraf 24).

Fotoğraf 24: Üç Etek (Sevim, 1999: 68)

Yelek: Kutnudan ya da pembe buzlu satenden yapılır. Aynı kumaştan top don ve beyaz gömlek ya da beyaz yakasız bluz ile birlikte günlük olarak giyilir. Ön kısmı

iki, arka kısmı tek parça, V ya da U yaka, etek uları V kesimli ya da düz, bele kadar uzunlukta, peştamal önlükle kullanılan bir giysidir (Isparta İli) (Koçkar, 2008: 48).

2.2.1.3. Alt Bedene Giyilenler

Arkalık: El dokuma tezgâhlarında, ayrı renkteki ince yün ipliklerden ensiz olarak üç parçada halinde dokunup, birbirine dikilerek bütünleştirilmiş kıyafet parçasıdır. Giyimde etek ucuna gelecek kısımda, her bir parçanın ucunda 40-50 cm uzunluğunda saçaklar dikilmiştir. Belin arkasından bağlanır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 28) (Fotoğraf 25).

Fotoğraf 25: Arkalık (Beyzat, 1990: 28)

Boncuklu Bel Bağı: İstenilen sayıda iri boyda seçilen mavi, beyaz boncuklar yün ipliklere geçirilerek, çeşitli uzunluklarda (15–30 cm) saçaklar hazırlanır. Boncukların arasına ünden yün iplikler düğümlenerek model oluşturulur. Hazırlanan saçakların alt ucunda kalan yün iplikleri çoğaltılır ve püskül haline getirilir. Püskül ipliklerinin her birine küçük ve renkli boncuklar bağlanır veya dikilir. Yünden hazırlanan bir kolon üzerine saçaklar yan yana getirilerek tutturulur. Yün kolonun ölçüsü, bel ölçüsüne bağlama payları da ilave edilerek hesaplanır. Boncuklu bel bağı belin arkasına, arkalığın üstüne gelecek şekilde takılır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 29) (Fotoğraf 26).

Fotoğraf 26: Boncuklu Bel Bağı (Beyzat, 1990: 29)

Dizlik: Bol ve paçaları düşük bir çeşit şalvar (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 356).

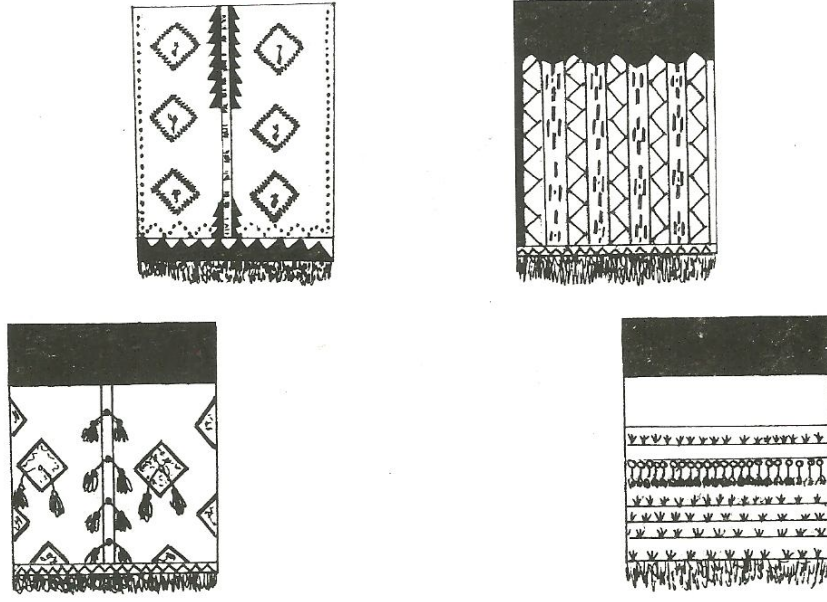
Kuşak: Değişik renklerde boyanmış yünden karışık desende dokunan bu kuşak üç peş entarinin üzerine bağlanır ve kuşak arkadan sarkıtılır. Üç peşli entarinin ön ve yan parçaları hareketi kolaylaştırmak amacıyla yanlardan katlanarak bel kuşağının içine sokulur (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 81) (Fotoğraf 27).

Fotoğraf 27: Kuşak (Boyacıoğlu, 2011)

Mavi Dalama: Arkası uzun, önü kısa bir çeşit şalvarın ismidir (Adana-Osmaniye İlleri) (Yalman (Yalgın), 1993: 356).

Öncek (Ömcek): Üçeteğin önüne bağlanır. Önlük olarak kullanılan bir giysidir. Yünden yapılır ve kök boylarıyla el tezgahlarında dokunur. Çeşitli renklerde değişik desenler işlenir. Koyu zemin kullanılarak geometrik ve çiçek motifleri daha çok kullanılır. Motiflerde; yeşil, kırmızı, beyaz, lacivert, bordo, pembe, sarı renkler hakimdir. Desenlerin ve motiflerin birleştiği noktalarda pul, boncuk, düğme veya özellikle küçük ponponlarla süslemeler yapılır. Önlüğün etek ve kenarlarında saçak ve püsküller vardır. Boyu diz üzerine kadar olan önlük, kolonla arkadan bağlanır ve bir bölümü aşağıya doğru serbest bırakılır (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 68) (Fotoğraf 28).

Fotoğraf 28: Öncek (Ömcek) (Sevim, 1999: 68)

Önlük: Kadifeden ve yün dokumadan olmak üzere iki çeşit önlük vardır. Kadife önlüğün üzerine sutaşı ve renkli kumaşlarla applike süsleme yapılmış, önlük yanları ve etek ucu püsküllü sırma sutaşı ile applike yapılmıştır. Yün dokuma önlük ise el tezgâhlarında yün iplik kullanılarak dikdörtgen biçiminde dokunmaktadır. Bu dokuma esnasında kumaşın üzeri renkli ipliklerle çeşitli desenler işlenmiştir (Adana-Osmaniye İlleri) (Koçkar, 2008: 319).

Peştamal Önlük: Arka yüzü pamuklu, ön yüzü ipekli ve simli el dokuması olup, kumaşın eni boy olarak kullanılır. Pamuklu olan arka yüz sarı-kırmızı dikey çizgilerden oluşurken, ipek olan ön yüzü, içerisinde koçboynuzu, yıldız motifleri bulunan iri baklava dilimlerinden oluşmuş bir desene sahiptir. Uzun dikdörtgen biçiminde olan kumaş, dikdörtgenin kısa kenarlarının arka ortada birleştirilmesiyle hazırlanır. Alt etek ucu ve bele bağlanan uçlarında yeşil renk hâkimdir. Top donun önüne ya da üç eteğin üzerine takılır (Isparta İli) (Koçkar, 2008: 480).

Şal Kuşak: Püsküllü kuşakta denir. Mor zemin üzerine yeşil çizgili, ipekli ya da sarı zemin üzerine mor ve mavi çizgili ipekli dokumadır. Üç eteğin beline bağlanır (Isparta İli) (Koçkar, 2008: 480) (Fotoğraf 29).

Fotoğraf 29: Şal Kuşak (Koçkar, 2008: 480)

Şalvar: Kadın giyiminde olan şalvar, kutnu kumaştan, ipek satenden veya basma kumaştan dikilir. Ağı yukarıdadır. Bel ve paçası uçkurla (Kumaştan veya örgüden 2-3 cm eninde yapılan bağcık kumaş) büzülür. İç kısmı genellikle astarsızdır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 30) (Fotoğraf 30).

Fotoğraf 30: Şalvar (Boyacıoğlu, 2011)

Top don: Yöresel adı top don olan şalvar yörelere göre değişik biçimlerde ve farklı boylarda olup, üst kısmı enli ve kırmalı, paçaları ayrı ve genişçe dikilmiş bir giysi olarak tanımlanmakta, biçki bakımından dört tipe ayrılmaktadır. Bunlar; çeşitli ende kumaşların birbirine dikilmesiyle, bir torba şeklinde yapılan “paçalı şalvar”; belden ayak bileklerine kadar bir bütün olan ve ayakların görünmeyeceği biçimde dikilen “paçasız şalvar”; daha çok Yörüklerin kullandığı “yarı açık peyikli şalvar” ve “açık peyikli şalvar”dır (Isparta İli) (Özbel 1947, Oral 1963, Komsuoğlu vd.1986).

2.2.1.4. Ayağa Giyilenler

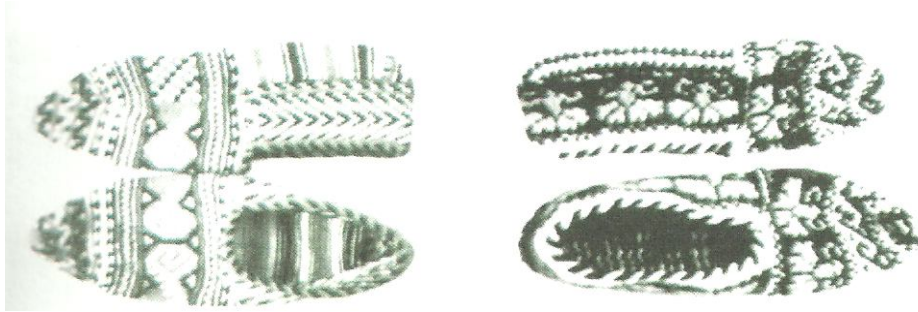
Çarık: Genellikle köylerde giyilen ayakkabıdır. Tuz veya şap ile terbiye edildikten sonra gölgede kurutulmuş manda veya öküz derisinden yapılır. Deri;

ayakaltından başlayarak, parmak üstlerini örtecek biçimde toplanır, yanlarına delikler açılır. Bu deliklerden geçirilen ince sıyrımlarla (ince kesilmiş deri bağ) ayağa giyilen çarık bağlanır. Çarık asla yalınayak giyilmez. Çarık giymeden önce yün çorap giyilir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 16).

Çorap: Tokat geleneksel kıyafetinde “**Alaca çorap**” denilmektedir. Kadınlar, çorabın bilekten yukarı olan kısmını şalvarın içine sokmaktadırlar. Genellikle, kırmızı renk ipler hakim olarak örülmekte ve sarı, beyaz, mavi renklerde kullanılmaktadır. Çorap yapımında yün tiftik, pamuk, ipek, floş ve sentetik iplikler kullanılmaktadır (Tokat İli) (Özbel, 1976: 9).

Galoş Potin: Bağcıklı, bileklere kadar uzanan, manda derisinden yapılmış bir tür ayakkabıdır. Ayakkabının altı kösele ve alçak topukludur (Van İli) (Koçkar, 2008: 393).

Patik: Konç kısmı bulunmayan, ayağa giyilen bir giysidir (Eskişehir İli) (Koçkar, 2008: 338) (Fotoğraf 31).

Fotoğraf 31: Patik (Koçkar, 2008: 339)

Yemeni: Kısa kenarlı hafif bir pabuçtur. Deriden imal edilmekte olup yapay deri de kullanılmaktadır (Yozgat İli) (Koçkar, 2008: 320) (Fotoğraf 32).

Fotoğraf 32: Yemeni (Koçkar, 2008: 324)

Yuvalı Mes ve İskarpın: Ayağa giyilen, deriden yapılan, iki parçadan oluşan ayakkabıdır. Mes içe giyilir ve çıkarılmaz. Dışarı çıkarken üzerinden yuvalı iskarpin giyilir. Mes düz, iskarpin topukludur (Isparta İli) (Koçkar, 2008: 484).

2.2.1.5. Takılar

Bilezik: Kadın kolunun bilek ile dirsek arasına takılan altın, gümüş veya çeşitli madenlerden yapılan süslerdir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 32).

Gerdanlık: Çoğu değerli taş ve madenlerden ya da altın paradan yapılarak kadın boynuna takılan takıdır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 32).

Halhal: Bilezik şeklinde ayak bileklerine takılır. Çevresi habbe denilen nohut iriliğinde gümüş toplarla saçaklıdır (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 98).

Hamayıl: Kadınlarda boyuna takılan, zincirlerin ucuna asılan ve çeşitli madenlerden yapılan üçgen ve silidir şeklindeki muska ve nazarlıklardır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 32) (Fotoğraf 33).

Fotoğraf 33: Hamayıl (Beyzat, 1990: 32)

Hızma: Buruna süs amacıyla takılan bir kadın aksesuarıdır. Altın ve gümüş çeşitleri vardır (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 98).

Hizem: Buruna takılır. Hızmanın sarkan şeklidir (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 98).

Hinnegiy: Altın, gümüş, boncuk ya da karanfilden yapılan bu takı boyuna takılır (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 98).

Katar: Gelinlerin bindallı ya da üçetek üzerine taktığı önemli bir aksesuar olup, iki sıra altından oluşur. İlk sıra 20, ikinci sıra 40 – 50 adet Osmanlı altınından meydana gelmektedir (Isparta İli) (Koçkar, 2008: 484).

Kemer: Altın, gümüş ve bakırdan yapılan kadın giyiminde kullanılan bir çeşit aksesuardır. Kırsal kesimde madeni kemer kullanımı hemen hemen yok gibidir. Kemer yerine yün kuşaklar kullanılmaktadır (Yozgat İli) (Koçkar, 2008: 320).

Lebe: Şerit veya ipe yakılan, bele kadar sarkan bir takıdır. Altın, gümüş liralı veya boncukludur (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 98).

Tepelik: Yuvarlak ve üç parmak yüksekliğinde bazen kalıplı bazen de kalıpsızdır. Başta durabilmesi için çene altından gelen bağı vardır. Pul ve boncuklarla zevke göre işlenir. Alına gelen kısımda bir, iki veya üç sıra penez yada gümüş paralar sıralanmıştır (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 63).

Toka: Kadınların kullandığı bir aksesuardır. Fesi ve başörtüsünü saça tutturmak için kullanılır (Yozgat İli) (Koçkar, 2008: 320).

Tuzluk: Sadece tarlaya çalışmaya giden kadınların içine yemeklik tuzunu koyup, omzuna taktığı 18 – 20 cm² şeklindeki şal dokumadan veya sık dokulu yün örgüden yapılan, ön yüzü nakış ve boncuklarla süslenmiş bir torbadır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 33).

Verdine: Hızmanın sabit biçimidir. Gümüş ya da altından yapılır (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 98).

2.2.2. Geleneksel Anadolu Erkek Giyim-Kuşamı

2.2.2.1. Başlıklar

Börk: Başa giyilen bir başlıktır. Etrafına kefiye sarılmakta ve kefiyenin ucu sol yanağa doğru salınmaktadır (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak-Gizlice, 2003: 120).

Ebaniye: Sarı renkli, ipek bir kumaştır. Kavuniçi renginden, ipekle üzerine motifler işlenmiştir. Eni 70 cm, boyu 110 cm kadardır. Modası geçtiği için ebaniyeyi günümüzde masa örtüsü olarak kullananlarda vardır. Fes giyildikten sonra alın üzerinden sarılır (Erzincan İli) (Uçar, 1993: 15).

Fes: Bugünkü şapka yerine giyilen fes, bildiğimiz kırmızı renkli, püsküllü festir. Özel bir kalıpta şekillendirildikten sonra giyilir. Ortasından sarkan püskül, siyah ibrişimden yapılmıştır. Çocuklar, dal fes olarak giyerler, gençler ve yaşlılar da üzerine ebaniye sararlar (Erzincan İli) (Uçar, 1993: 15).

Keçe Külah: Kışlık kıyafetlerle giyilen bir başlıktır. Koni şeklinde keçeden yapıldığından adına keçe külah denmektedir. Koni şeklinde keçenin uçları geriye

kıvrılarak giyilir ve üzerine kefiye bağlanır (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak - Gizlice, 2003: 120-121).

Kefiye: Börk (Püsküllü terlik) ve keçe külah üzerine bağlanan çeşitli renklerde ince poşidir. Renkleri genellikle sarı, siyah, yeşil ve kırmızı olmaktadır (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak – Gizlice, 2003: 121).

Kelepoş: Elastiki kumaştan, ucu sivri genişleyip daralabilen, külahımsı başa giyilen bir başlıktır. Sivri ucundan itibaren çevresi oyalı veya desen işlidir. Çevresine ipek kumaştan püsküllü poşu sarılır (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 78) (Fotoğraf 34).

Fotoğraf 34: Kelepoş (Sevim, 1999: 78)

Papak: keçi kılından tek tığ ile örülmüş beyaz ve kahve renklerinden oluşan başlık (Sivas İli) (Altuntaş, Şahin, Kahveci, 1993: 18) (Fotoğraf 35).

Fotoğraf 35: Papak (Altuntaş, Şahin, Kahveci, 1993: 18)

Siyah Ve Kahve Rengi Poşi: İnce dokuma oldukça ince bir kumaştır. Ebatları 90×90 ölçüsündedir. Köşeden köşeye katlanarak 10 cm genişliğinde bir bant haline getirilerek keçe külahın başa gelen kıvrılmış kısmına bağlanarak kullanılmaktadır. Uçları sola doğru bırakılarak kullanılmaktadır (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak - Gizlice, 2003: 120-121).

Terlik: Genellikle yaz sıcağında giyilen, koni şeklinde küçük delikleri olan ve delik etrafı işlemeli, ucu püsküllü bir erkek başlığıdır. Terliğin delikleri başın hava almasını sağlamak için yapılmış, deliklerin simetrik yapılmasına özen gösterilmiş olup, delik çevresi ipek böceğinin “heril” denen işlenmemiş ham ipliği ile sarılarak işlenmiştir. Heril ipliği ipek ve altın sarısı renktedir (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak-Gizlice, 2003: 120) (Fotoğraf 36).

Fotoğraf 36: Terlik (Erkoçak-Gizlice, 2003: 120)

2.2.2.2. Bedene Giyilenler

Aba: Şal kumaştan yapılan erkek ceketidir. Yeleğin üzerine giyilir. Omuzu dikişsiz çalışıldığından, ön ve arka bedenler bir arada kesilir. Boyu, kalçaya kadardır. Kol altından itibaren, etek ucuna kadar yan bedene genişlik verilir. Ön ortasını kapatmada ilik-düğme kullanılır. İlik-düğüme yakın mesafeye, yaka ucu ve etek ucu arasında kalan kısma 2-3 sıra nervür (ince pili) yapılır. Kol boyu bileğe kadardır ve kol takılışında kol oyuntusu yoktur, düz kol takılış tekniği uygulanmaktadır. Kol altında, kol ile bedenin birleştiği kısma kuş geçirilir. Kol ağzına, omuz ve yakaya kaytan geçirilerek veya makine dikişlerinden faydalanılarak süsleme yapılır. Kol ağzında ve yan dikişte yırtmaç kullanılır. Kolda ki yırtmaç biyeli ilik ve düğme ile kapatılır (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 22).

Cepken: Özel kumaş üzerine çeşitli motifler işlenerek yapılan sırma işlemeli giysidir. Erkekler cepkeni yelek ve ceket yerine giyerlerdi. Cepkenlerin yaka, etek, sırt ve göğüs kısmındaki işlemler motif zenginliğinin göstergesidir. En değerlileri çuhadan, kaşeden dikilir ve üzeri sırma işlenir. Yakası genellikle düz kesimli ve ön kısmı da düz veya çapraz olarak dikilirdi. Yanları genelde dikişsizdir. Şalvarın

üzerine bırakıldığı gibi kuşak içine de sokularak giyilir (Gaziantep ili) (Özel, 1992: 22)

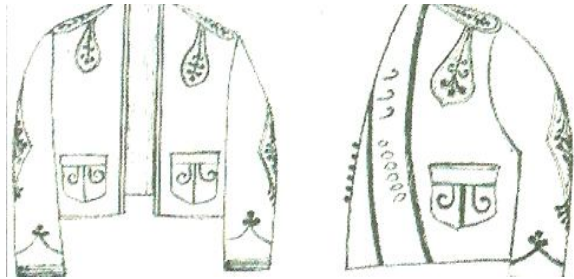
İşlik / Göynek: Beden kısmı vücuda yapışacak biçimde dar ve kısa bir gömlektir. Yakası yoktur (O yaka). Kolları bol ve uzunca yapılı ve birdenbire daralan kol ağzlarına tasmalar (manşet) dikilir ve düğmelerle iliklenir. Ön kapanmaları sağa ve sola birer çift kaytan düğme ile iliklenir (Konya İli) (Önder, 1961: 30).

Kartal Kanadı (Camedan) : Bedenin en üstüne giyilen, tamamı işli elbisenin tamamlayıcısı durumunda bir giysidir. Omuzlar kartal kanadına benzer, koltuk altları cepken görünecek şekilde açık zengin görünümlüdür (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 80) (Fotoğraf 37).

Fotoğraf 37: Kartal Kanadı (Camedan) (Sevim, 1999: 80)

Kazeki (Gazeki) : Yakasız, uzun kollu bir çeşit ceket. Kazekinin normal ceketten farklı yanı; yakasız ve kaytanlarla işlemeli oluşudur. Kalın kumaştan ve astarsız olarak giyilir (Erzurum İli) (Koçkar, 2008: 376) (Fotoğraf 38).

Fotoğraf 38: Kazeki (Koçkar, 2008: 376)

Kuşak/ Zıvga bağı: Erkek kıyafetlerinde bele sarılan kırmızı, sarı, yeşil renklerden oluşan çizgili desenli ve kare biçimli bir dokumadır. Beli sıkı ve dik

tutmaya yarar. Kuşak parçası öne üçgen olarak katlanır, sonra ortalama bir karış ölçüsünde katlamaya devam edilerek ensiz ve uzun bir parça elde edilir. Bu parçanın bir ucu belin ön sol tarafında sıkıca tutularak, diğer ucu sağdan belin arkasına ve tekrar öne döndürülür. Eldeki uç kısmı, sağ tarafta sarılı olan kuşak parçasının üst kısmından içe doğru sokularak sağlamlaştırılır. Böylece kuşak bağlanmış olur (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 30).

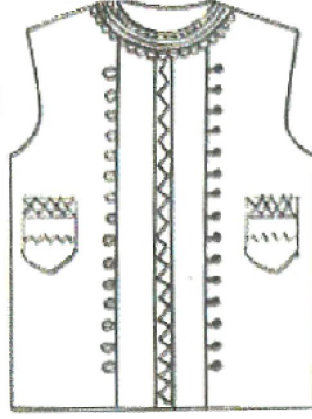
Mintan (Gömlek): Kalın pamuk ve yünlü yolaklı, çizgili ve renkli kumaşlardan yapılan bir çeşit gömlektir. Gömleğin ön yarısına kadar yırtmaçlı ve kol ile ön yırtmaç bölümlerin üzeri kaytan işlidir (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 79) (Fotoğraf 39).

Fotoğraf 39: Mintan (Sevim, 1999: 79)

Sırma Aba (Boz Aba): Dokuması doğal koyunyünündendir. Koyunun boyanmamış yünü kirli beyaz görünümündedir. Bu yün kili dokuma tezgâhlarında elde dokunur. Kolları dirseklere inecek kadar uzun, işlemelidir. Aba dokuması sert olması nedeni ile şalvarın üzerine salıverilerek giyildiği gibi daha sıkı olması için kış aylarında etekleri şalvarın içine salınarak üzerinden kuşak bağlanmaktadır (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak – Gizlice, 2003: 122).

Yelek: Yakası çene altına kadar uzanan, göğüsün tam orta kısmından eteklere kadar iki sıra ilik ve düğmesi bulunan yelek şeklidir. Daha çok yaşlıların ve esnaf takımının giydiği bir yelectedir. Yeleğin ilik ve düğmeleri kaytandan yapılmakta olup, düğmelere “sigil” denilmektedir. Göğse gelen kısım iki kat olup, her iki tarafa da ilik ve sigil konulduğundan çift kapaklı yelek olarak adlandırılmaktadır. Yeleğin her iki yanında yeleğin üzerine dikilmiş cepler vardır (Erzurum İli) (Koçkar, 2008: 375) (Fotoğraf 40).

Fotoğraf 40: Yelek (Koçkar, 2008: 375)

2.2.2.3. Alt Bedene Giyilenler

Elifi Don (Uzun Şalvar): Ağlı uzun şalvardır. Kalın yünlü kumaş ve koyu renkler tercih edilir. Gazeki altına giyilir. Dize kadar bol, dizin alt bölümü bacakları tam saracak şekilde dardır. Ayak bilek kenarları yırtmaçlıdır. Kenar yan bölümleri burma kaytan işlidir (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 82).

Potur (Şalvar) : Diz altına kadar uzanan ağlı şalvardır. Genellikle cepken kumaşından olup, diz bölümünün tamamı ile yan bölümler kaytan işlidir. Kalın, yünlü ve koyu renk kumaşlar kullanılır (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 82) (Fotoğraf 41).

Fotoğraf 41: Potur (Sevim, 1999: 82)

Şalvar: Torba biçiminde, işlemeli bir uçkurla bele kuşağın üzerine bağlanan, yanları gizli cepli, astarlı, yalnız ayak yerleri açık, gayet bol dökümlü bir dondur. Beli uçkurludur. Giyildiği zaman ayak bileklerine kadar dökülür (Konya İli) (Ceran, 1958: 19).

Zıvga: Genellikle siyah renkteki şal veya keçe kumaştan dikilen zıvga, erkek giyimidir. Kesimi pantolona benzer. Ağ kısmı yukarıda ve oyuntuludur. Ağ oyuntu uzunluğuna 80-90 cm boyunda ve 40-45 cm eninde parça geçirilir. Böylece zıvganın ağı bele kadar genişletilmiş olur. Belde meydana gelen bolluk, bir uçkur ile büzülür. Zıvganın diz ve paça arasındaki bölümü dar kesimlidir. Yan dikişlerin üzeri kaytanla süslenir (Tokat İli) (Beyzat, 1990: 31).

2.2.3.4. Ayağa Giyilenler

Çarık: Anadolu'nun birçok yöresinde kullanılan ve bilinen deriden, tabanı kalın, ayak bileklerinden bağlanan bir ayakkabıdır (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 83).

Çizme: Türk kültür tarihinde Orta Asya'dan başlayarak yaygın bir kullanım alanı olan ayakkabı biçimidir. Koncu (bileği sarıp dize kadar uzanan kısım) dize kadar veya dizden yukarıya kadar çıkan deri bir ayakkabıdır (Gaziantep İli) (Önder, 1998: 58).

Deri çizme için söylenen en eski Türk sözü “Oguk, Uguk” sözleridir. Bugün Anadolu'nun pek çok yerinde çizme için “Edik, Edük” deyişleri kullanılır (Ögel, 1991: 114).

Dizleme: Şalvarların diz kısmına dikilen çift katlı çuhadan yapılmış parçadır (Sivas İli) (Koçkar,2008: 233).

Kulaklı Yemeni: Siyah meşinden yapılır. Sivri burunlu, ucu kıvrık, arkası kulaklı, yüzü bileğe kadar kapalı, uzun topuklu, yanlarda içten lastiklidir (Sivas İli) (Koçkar, 2008: 234) (Fotoğraf 42).

Fotoğraf 42: Kulaklı Yemeni (Koçkar, 2008: 234)

Poickli Yemeni: Bir çeşit ayakkabıdır. Yüzün, tabana geçen kısmı, ayak bileğine doğru sivri bir vaziyette yükselir. Bu yükseklik, ayak bileğinden 2 cm uzun olur. Bu kısım, kuyruğu andırdığı için kuyruklu anlamında “poickli” denilmiştir. Bu ayakkabının diğer bir özelliği de alta konulan köselenin biçimidir. Köselenin ayak burnuna gelen kısmı, gene kuyruk şeklinde uzar ve ayakkabının yüzünü 5 – 6 cm kadar kaplar. Ayakkabının yüzünde üçgenvari bir görünüş oluşturur. Topuk kısmı 2 cm’ den yüksek olmaz. Ağız kısmı oldukça dardır. Giyilirken güçlükle giyilir, fakat giyildikten sonra çok rahattır. Renk olarak tamamen siyah kullanılmıştır (Erzincan İli) (Uçar, 1993: 15).

Tozluk: Giyilen şalvarın aynı kumaşından dikilir. Lapın, arık, kalın ve mest üzerine geçirilerek giyilir. Giysinin tamamlayıcısı durumundadır. Tozluk ayak bileklerinden dize kadar uzar. Kumaşın rengi görülmeyecek kadar kaytanla işlenir (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 84).

Yemeni: Tabanı ham yarma manda derisinden, yüzü işlenmiş inek derisinden yapılmış kırmızı ve siyah renkte bir ayakkabıdır. Yemeninin özelliği giyen kişinin yemenisini kendisi dikmesidir. Bu nedenle boyamadan kullanılmıştır (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak – Gizlice, 2003: 125).

Yün orap: Koyunun boyanmamış, genellikle güz yünü denen kirlı beyaz yünden elle işlenerek kullanılan bir oraptır. Yün orabın özelliği teri emmesi ve ayakta meydana gelecek mantar türü hastalıkları önlemesidir. Seyrek bir işleme türü olduğundan ayağın hava almasını sağlamaktadır (Adana-Osmaniye İlleri) (Erkoçak-Gizlice, 2003: 125).

2.2.2.5. Takılar

İşlemeli Peşkir: Pamuklu kumaştan yapılır ve üzeri işlemelidir. El temizliği için ve yemekten sonra kullanılan bir malzemedir (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 86).

Köstekli Saat: Genellikle gümüş olup, tahminen 50 cm boyunda, 5 – 6 kat zincirden oluşur. Zengin kimselerde altın köstek de görülmüştür. Saatler, kapaklı ve anahtarlıdır. Saat anahtarı kösteğe bağlı olarak yelek cebinin yanından sallanır. Saatin, ipekli kumaştan yapılmış ve üzeri motifli bir de kabı bulunur. Saat kabının ağzında bağ olmaz (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 86).

Para Kesesi: Kese, renkli ipek iplerden örülmüş tabanı dar, ortasına doğru genişleyip, ağzına doğru paralel uzanır bir şekilde ola küçük bir torbadır. Ağzı iki

tarafından büzülür ve bağlanır (Adana - Osmaniye İlleri) (Erkoçak - Gizlice, 2003: 125).

Pazuvent: Erkeklerin kollarına bağladıkları bir tür aksesuardır. Pazuya takılır ufak ve renkli boncuklarla elle iŐlenmiŐ olup deriden yapılmıştır. Deri cep Őeklinindedir ve içerisine dua ve muska konulacak yeri vardır g  ve kuvvetin simgesi olarak takılır (Şanlıurfa İli) (Koçkar, 2008: 99).

Serhatlık: Deriden yapılan, küçük boyutlu, bir ucunda toka diğer ucunda uzunca bir kayıŐı olan ve kuşağın altından bele bağlanan meŐin kuŐaktır. Serhatlığın üzerinde gözler bulunur ve bu gözlere ağızlık mendil, akı gibi cep eşyaları koyulur (Erzurum İli) (Koçak, 2008: 377).

T t nl k: Gümüşten yapılan bir tabakadır. Deriden bir kemerle omuzdan takılır (Kütahya İli) (Sevim, 1999: 86).

2.2.3. Geleneksel Anadolu Giyim-Kuşamında Kullanılan Kumaş ve

Malzemeler

2.2.3.1. Kumaşlar

Alaca: Kırmızı zemin üstüne sarı ubuklu dokunan, pamuklu el dokumasıdır. Şalvar ve entari yapılır. İpekli de dokunmuŐtur (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

AlkumaŐ: Düz, kırmızı renkte ipekli kumaş türüdür. Ağır iŐlemelerde kullanıldığı gibi, düz kalın elbiselerde de kullanılmaktadır (Sevim, 1999: 32).

Altıparmak: Yarı ipekli, renkli, boyuna çizgilidir. Bu renkler   renkten altı renge kadar çıkar. Renkli kısmı ipekli ve harelidir (Sevim, 1999: 33).

Atlas: Günümüz saten kumaş türlerini andırır. İ g mleğinde kullanıldığı gibi zaman zaman bindallı iŐlemesinde de kullanılmaktadır (Sevim, 1999: 33).

Badilcani: Koyu kırmızı bordoyu andıran ipekli kumaştır. Beyazla morumsu, kırmızı çizgiler ihtiva eder (Sevim, 1999: 33).

Basma: Kadın g yneği yapımında kullanılan basma çeşitli basit ve karmaŐık desenlerin, baskı tekniği ile pamuklu bezayağı kumaşlara uygulanmasıyla sağlanan desenli kumaş çeŐitleridir (Başer, 193: 129).

Bursa ekmesi: Bir izgisi ipek, bir çizgisi iplikle dokunan, ham ipek kumaştır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Bürümcük (Kız Kıvradı): Denizli kumaşı olarak da bilinen bu kumaş ipek ve keten karıŐımıdır. Kadın giysilerinde i gömleği olarak kullanılır (Sevim, 1999: 33).

Canfes: Saf ipek olan ve kırmızı ile erguvan renkleri tercih edilen en çok kullanılan kumaştır. Kadın ağır işleme giysilerinin bir çeşidinde görmek mümkündür (Sevim, 1999: 33).

Çatma: Kabartma çiçekli, ipek kadife eski bir Türk Kumaşıdır. İpekle karışık ya da som sırma tel ile dokunmuş olanları da vardır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Çiçekli: İpek ve benzeri iplikle dokunan bir kumaş türüdür. Kendinden çizgili olup, çiçekler bu çizgilerin arasında yol biçimindedir. Gümüş sırma ile dokunmuş olanları da vardır (Sevim, 1999: 33).

Çit: Üzeri çiçekli ve desenli pamuk, bez, basma türünde bir kumaştır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Çitare (Çitari): İpekli ve ince çizgili, ağır elbise yedeği olarak kullanılan bir kumaştır. Pamuk cinsi olanları köy ve kasabalarda şalvar ve üç etek dikiminde kullanılır (Sevim, 1999: 33).

Çuha: En değerli ve en çok kullanılan kumaştır. Tamamı yünlü olup keçe gibidir. Karasal iklim bölgelerinde erkek giysilerinde tercih edilir (Sevim, 1999: 33).

Diba: Çiçek işlemleri ile dokunmuş ve çiçeklerin ipekleri arasına altın teller atılmış, ipek kumaştır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Etamin: Erkek başlığı olan terlik, kadın kıyafetlerinden dış saya ve iç saya yapımlarında kullanılan etamin “elek bezi” olarak bilinir. İnce ve seyrek dokulu bir kumaştır. Pamuk veya keten ipliğinden yapılır (Başer, 1983: 134).

Gezi: İpek ve ipekle karışık, hareli dokunan, açık renkleri beğenilen entarilik kumaştır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Hareli: Taftadan, saf ipek veya pamuk karışımı, kadın günlük giysilerinde kullanılan bir kumaş türüdür (Sevim, 1999: 33).

İzmirli: Geniş yolaklı, ipekli ve muhtelif renklerde. Yolaklar iri çiçekli ve dallıdır. Uzun şalvar ve uzun entarilerin dikiminde kullanılır (Sevim, 1999: 34).

Kadife: Günümüzde de kullanılmaktadır. Köy ve kasabalarda çeyiz olarak önemli yeri vardır. Yine tüm cepkenlerin işlemleri kadife kumaştandır. Türk kumaş dokumacılığının en güzel örneğidir (Sevim, 1999: 34). Yüzeyinde tamamen veya kısmen, az veya çok yükseklikte sık tüy veya sık kıvrıkcık halka meydana gelecek şekilde dokunan havlı kumaştır (Aker vd, 1970: 230).

Kemha: Altın ve gümüş telleri işli, ipekli, kaftanlık kumaştır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Kuron: Genellikle kadın giysilerinde kullanılan ipek türü bir kumaştır (Sevim, 1999: 34).

Kutnu: Çeşitli renklerde, çizgili desenler verilerek ipekten dokunan bir kumaştır. Atkı ve çözümlü iplikleri ipektir. Örgüsü satendir. Enleri 50-65 cm arasında değişmektedir. 4,5-5 m' den oluşan küçük toplar halinde satılmaktadır (Yağan, 1978 : 173).

Mantin: Canfese benzeyen, ipekli bir kumaştır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Morkumaş: Düz, mor renkli, ipekli bir kumaştır. Ağır işlemlerde kullanıldığı gibi, işlemez takım olarak da dikilir (Sevim, 1999: 34).

Papazi: Çok ince tül ya da ipek organtin gibi bir kumaştır. Kadın giysilerinin yakasına süs yapılıdır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Pazen: Kadın Göyneği yapımında pazen de kullanılmaktadır. Pazen, genellikle bezayağı, bazen 2/2 dimi örgüsünde dokunduktan sonra yüzeyi tüylendirilmiş pamuklu kumaşların adıdır. Pazen, beyaz veya çizgili desenli dokunmuş olabilir. Eğer baskı yoluyla desenlendirilmişse “divitin” adını alır (Başer, 1983: 131).

Savai (Sevayi): Enine çizgilerle dokunmuş, yol üstleri ipek iplikle kendinden işli ve sarı rengin hakim olduğu bir kumaştır. Kadın giysilerinde kullanılır (Sevim, 1999: 34).

Sof: Yünden ve keçi kılından, siyah, beyaz, krem renginde dokunan bir kumaştır (Komsuoğlu vd. 1986: 99).

Sopalı: Çift renkli yollu, ipek veya benzeri dokumadır (Sevim, 1999: 34).

Şal: Yünden ya da pamuktan dokuma bir kumaş olup, kadın ve erkek giysilerinde kullanılır. Anadolu'nun her yöresinde bilinen ve kullanılan bir kumaş türüdür (Sevim, 1999: 34).

Tirşe: Yeşil beyaz çizgili, kadın gömleği ve takım elbiselerde, şalvar ve üç etek dikiminde kullanılır (Sevim, 1999: 34).

Tülbent: Çit, findi, yağlık, yazma yapımlarında kullanılan pamuklu, seyrek dokulu, hafif gramajlı, yumuşak bir kumaştır (Başer, 1983: 128).

Yolaklı: Adından da anlaşılacağı üzere, yol yol muhtelif renkli ve desenli ipekli kumaştır. Dokumasından gümüş tel ile çizgili olanları da vardır (Sevim, 1999: 34).

2.2.3.2. Malzemeler

Kaytan: Genellikle erkek giysi işlemlerinde kullanılır. Yün, sırmalı burma ve Bulgar kaytanı gibi çeşitleri vardır.

Pul: Kadın giysilerinde, ağır elbiselerin daha canlı görünümünü sağlamak için işlemlerin kesişim noktalarına dikilir. Bozulmayan madeni pullar tercih edilir. Altın ve gümüşten pullar da vardır.

Tırtıl: Gümüş ya da paslanmayan madendir. Kadın giysilerinde işleme tamamlayıcısı olarak kullanılır.

İnci: Çok kıymetli olup, ağır elbise işlemlerinde görmek mümkündür. İşlemlerde incinin büyüklüğü ve sıklığı o giysinin zenginliğini gösterir.

Boncuk: Değişik renklerde olup kadın giysilerinin öncek ve arkalık ile erkek takke işlemlerinde görülür.

Tel: Çok önceleri bindallı işlemlerinde kullanılmakta ise de günümüzde sadece ekonomik olması nedeniyle gelin başlıklarında görülmektedir. Zaman zaman mendil, çevre ve uçkur uçlarında görülür (Sevim, 1999: 35).

Keçe: Keçe, iplikten dokunmaz. Kırpık yün veya kıl parçalarının ıslatılarak dövülmesi suretiyle sıkıştırılarak oluşturulan kalın ve kaba bir yüzeydir (Koçu, 1967: 152).

3. BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada survey (tarama) modeli kullanılmıştır. Survey (tarama) modelinin giysilerinin fotoğrafları çekilmiş örnekler kesim, dikim, kullanılan malzemeler ve süsleme teknikleri yönünden gözlem fişleri doğrultusunda incelenerek elde edilen veriler yorumlanmış, değerlendirilmiş ve sonuca gidilmiştir.

3.2. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma Malatya müzesinde ve halk eğitim merkezinde bulunan geleneksel kadın giysilerini kapsamaktadır. Bunlar;

1. Halk Eğitim Merkezinde bulunan 1 üç peşli, 1 şalvar, 1 etek, 1 önlük, 1 başlık ve 1 çift çorap olmak üzere toplam 6 örnek,

2. Malatya Müzesinde bulunan 1 aba, 4 cepken, 3 entari, 1 ceket, 1 entari üstü, 1 entari altı, 1 şalvar ve 1 yelek olmak üzere toplam 13 örnek ile sınırlandırılmış olup bunun dışındakiler araştırma kapsamına alınmamıştır.

3.3. Varsayımlar (Sayıtlar)

- Literatürden elde edilen bilgiler doğrudur.
- Çalışmaya dahil edilen örneklem evreni temsil edecek düzeydedir.
- Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve değerlendirme sonuçları doğrudur.

3.4. Evren ve Örneklem

Evren: Araştırmanın evrenini Malatya yöresine ait geleneksel kadın giysileri oluşturmaktadır.

Örneklem: Evren içerisinde seçilen 1 aba, 4 cepken, 3 entari, 1 ceket, 2 şalvar, 2 etek, 1 entari üstü, 1 entari altı, 1 üç peşli, 1 yelek, 1 fes ve 1 çift çorap araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.5. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada ilk olarak konu tespit edilip sınırlandırılmıştır. Konu olarak Malatya yöresi geleneksel kadın giysilerinin incelenmesi seçilmiş olup konu ile ilgili literatür çalışmaları, çeşitli kitap, yayınlanmış tezler ile internet taraması yapılmıştır

Her giysi giyim sanatları açısından giysilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanmış gözlem fişleri aracılığı ile incelenmiştir. Gözlem fişlerinin oluşturulmasında; kullanılan giysi cinsleri, giysilerde kullanılan malzemeler, model ve kesim teknikleri ve kullanılan aksesuarlar dikkate alınmıştır.

3.6. Tanımlar

Aba: Özel kumaş üzerine çeşitli motifler işlenerek yapılan, orta halli ve fakir kimselerin giydiği bir giysidir.

Cepken: Önü açık veya çapraz, yakasız, düz kesimli ve kolları uzundur. Kol uçları yırtmaçlı olup, etek uçları düz ve göğüs altında biten bir model özelliğine sahiptir (Küçükosmanoğlu, 1992: 10).

Kumaş: Eğilip bükülebilen lifli maddelerden, keçeleştirme, örme ve dokuma gibi yöntemlerle oluşturulan giysi yapımında kullanılan katman anlamına gelmektedir.

Şalvar: Hem erkeklerin hem kadınların giydiği bol ağı geniş bir üst donu; erkek şalvarları ekseriye yünlü kumaştan, kadın şalvarları da bazen ipekli kumaştan olurdu (Koçu, 1969:215).

Yelek: Hava alacak surette kolsuz ve ekseriye önü açık (yaka kesimi açık) eteği bele kadar kısa olup mintan üstüne ve ceket, salta, cepken altına giyilen bir giyim şeklidir (Koçu, 1969:242).

GÖZLEM FİŞİ ÖRNEĞİ

Örnek No:

Fotoğraf No:

İnceleme Tarihi:

İlgili Koleksiyon:

Koleksiyonun Açık Adresi:

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi:

Koleksiyondaki Yeri:

Bugünkü Durumu:

Giyim Parçası Cinsi:

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği:

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- a) **Kullanılan Kumaşlar:**
- b) **Astarda Kullanılan Kumaşlar:**
- c) **Süslemede Kullanılan Malzemeler:**

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:**
- b) **Astarda Kullanılan Renkler:**
- c) **Süslemede Kullanılan Renkler:**

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Giyim Parçasının Astarı ve Astarlanması İle İlgili Teknik Bilgiler
Boyutlar:
(Yasa, 2011: 399 - 401)

4. BÖLÜM
BULGULAR VE DEĞERLENDİRME
MALATYA İLİ GELENEKSEL KADIN GİYSİLERİ

Fotoğraf No: 43 (Boyacıoğlu, 2011)
Malatya İli Yöresel Kadın Giysileri Genel Görünümü

BULGULAR

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 1

Örnek No: 1

Fotoğraf No: 1, 1.1, 1.2, 1.3

İnceleme Tarihi: 06.01.2011

İlgili Koleksiyon: Halk Eğitim Merkezi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Halk Eğitim Merkezi

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi: Sergilenmek amacıyla gelmiştir.

Koleksiyondaki Yeri: Vitrinde sergilenmektedir.

Giyim Parçasının Cinsi: Üç peşli

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Üç peşli giyilecek şekilde iyidir. Üç peşli kumaş ve astarında hiçbir bozulma veya sökülme yoktur.

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

a) Kullanılan Kumaşlar: Giyside kutnu adı verilen yöresel kumaş kullanılmıştır.

b) Süslemede Kullanılan Malzemeler: Beyaz ve yeşil renklere sutaşı kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:** Lacivert, turuncu, sarı ve kırmızı
- b) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Yeşil ve beyaz

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Yaka kısmı yuvarlak olup, kalın biye ile temizlenmiştir. Kollar oyuntusuz düz kesimlidir ve dirseğe kadar yırtmaçlıdır. Boyu ayak bileğine kadar uzanır ve her iki yanda kalçaya kadar uzanan uzun yırtmaçlar bulunur. İçi tamamen astarlıdır. Böylece kıyafetin iki yüzünü de kullanmak mümkündür. Ön eteğin uçlarında bağcıklar bulunur. Bu bağcıklar, öndeki iki parçayı yukarı kaldırıp bele bağlama işleminde kullanılır. Kol uçları kıvrılarak ve öndeki iki parçalar kaldırılarak kıyafete güzel bir görünüm kazandırılır. Yaka kenarında ve kol yırtmacı ucunda dalgalı hatlı suyolu süslemesi bulunmaktadır. Kıyafetin üzerine yapılan süslemeler elde düz dikiş tekniği ile oluşturulmuştur.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Üç peşlinin yan dikişleri, kol altı kırmızı pamuklu iplik kullanılarak düz makine dikişi ile dikilmiştir. Yaka, ön ortası, yırtmaç kenarları, etek uçları ve kol ağzına 0,7 cm' den çıma dikişi uygulanmıştır.

Boyutlar:

Yaka Oyuntusu: 18 cm

Omuz Genişliği: 20 cm

Kol Uzunluğu: 52 cm

Kol Oyuntusu: 26 cm

Kol Yırtmaç Boyu: 7 cm

Ön boy Uzunluğu: 88 cm

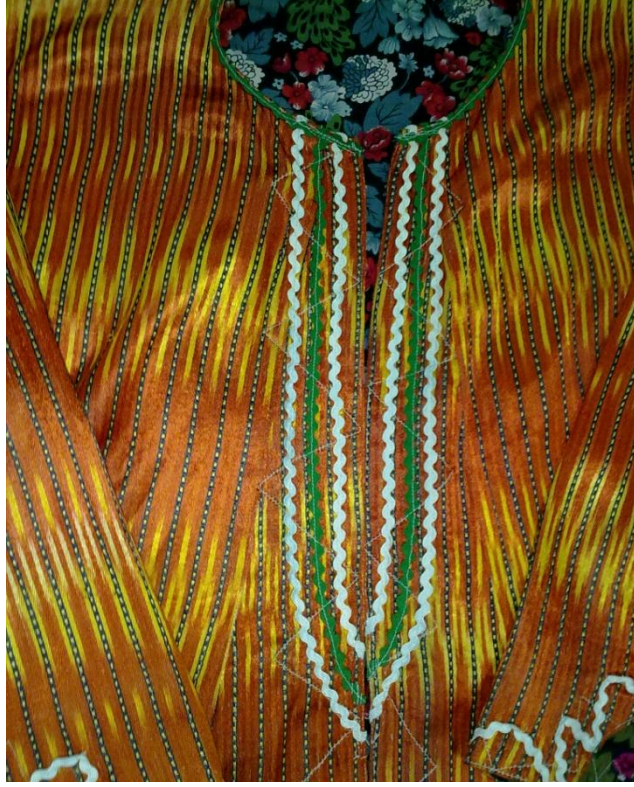
Yan Yırtmaç Uzunluğu: 44 cm

Ön etek Genişliği: 43 cm + 43 cm = 86

Arka etek Genişliği: 66 cm

Fotoğraf No: 1.1 – Üç Peşli Bütün Beden Ayrıntısı

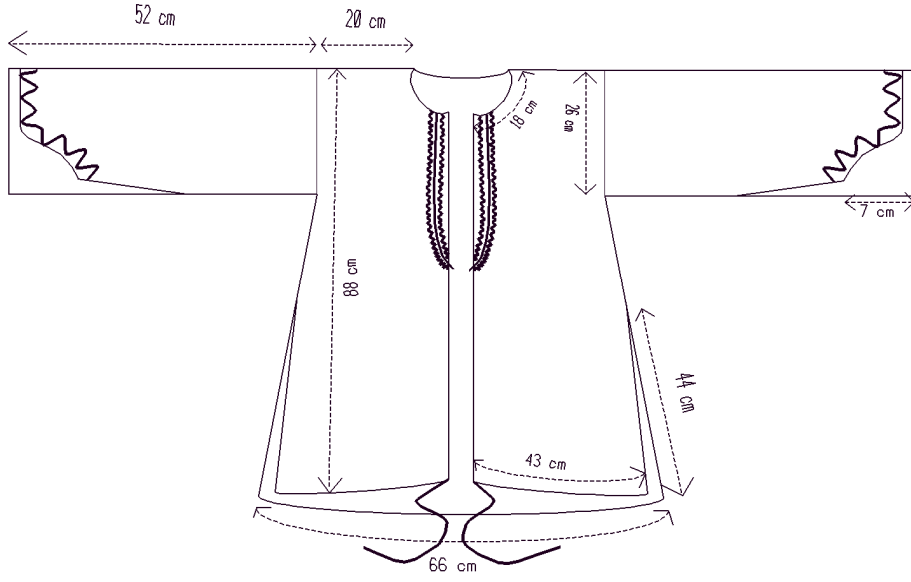

Fotoğraf No: 1.2 – Yaka Kesimi Ayrıntısı

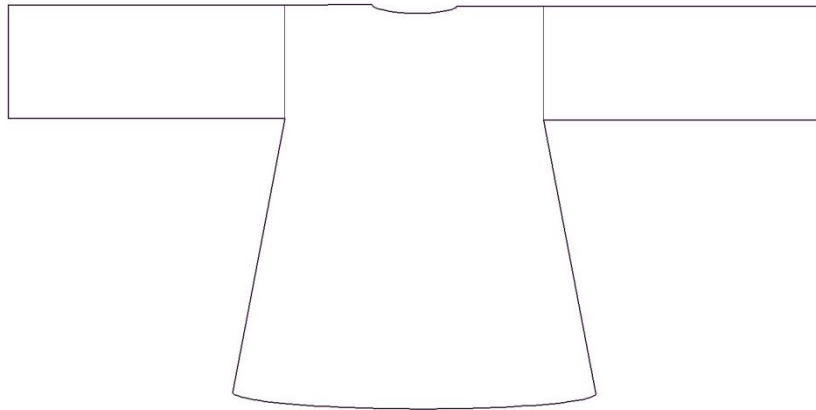

Fotoğraf No: 1.3 – Kol Ucu Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 2

Örnek No: 2

Fotoğraf No: 2, 2.1, 2.2, 2.3

İnceleme Tarihi: 06.01.2011

İlgili Koleksiyon: Halk Eğitim Merkezi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Halk Eğitim Merkezi

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi: Sergilenmek amacıyla gelmiştir.

Koleksiyondaki Yeri:

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Şalvar giyilecek şekilde iyidir. Şalvar kumaşında hiçbir bozulma veya sökülme yoktur.

Giyim Parçasının Cinsi: Şalvar (Yöredeki ismi: Tuman)

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- a) **Kullanılan Kumaşlar:** Giyside pazen kumaş kullanılmıştır (Kullanılan kumaş özel üretim 60 cm eninde bir kumaştır).
- b) **Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Giyside süsleme kullanılmamıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:** Bordo ve beyaz.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Paçaları ve beli tutan kısmı lastikli olup, bol dikilen bir kıyafettir. Boyu ayak bileklerinden biraz yukarıdadır. Paça kısımlarının arasına “ peyik” denilen kare biçiminde kesilmiş bir kumaş yerleştirilmiştir. Bundaki amaç ise bolluk oluşturularak rahat hareket sağlamasıdır.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Makinede, makine dikiş tekniği ile birleştirilmiştir. Dikişlerin atma durumu olmadığı için serbest bırakılmıştır ve astarlamaya gerek duyulmamıştır.

Boyutlar:

Şalvar Boyu: 95 cm

Ağ Uzunluğu: 44 cm

Bel Genişliği: 56 cm

Paça Genişliği: 26 cm

Fotoğraf No: 2.1 – Şalvar Bütün Beden Ayrıntısı

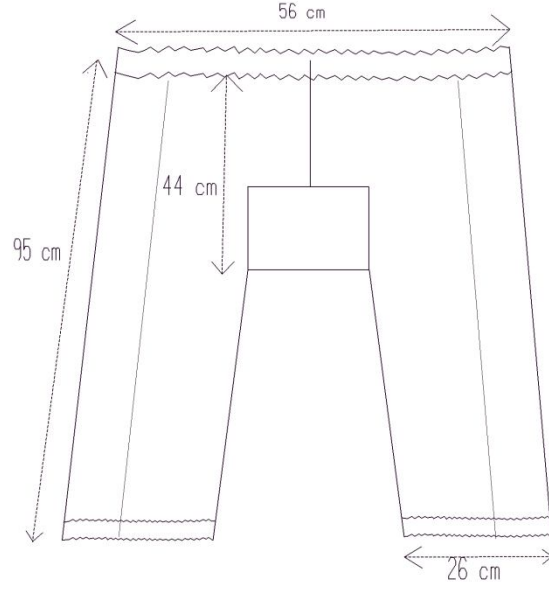

Fotoğraf No: 2.2 – Bel Kesimi Ayrıntısı

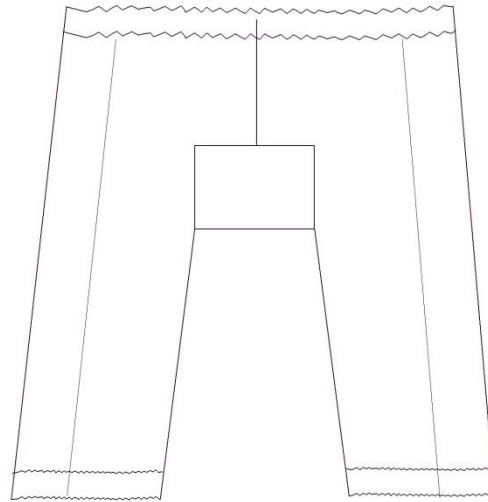

Fotoğraf No: 2.3 – Paça Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 3

Örnek No: 3

Fotoğraf No: 3, 3.1

İnceleme Tarihi: 06.01.2011

İlgili Koleksiyon: Halk Eğitim Merkezi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Halk Eğitim Merkezi

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi: Sergilenmek amacıyla gelmiştir.

Koleksiyondaki Yeri:

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Etek giyilecek şekilde iyidir. Etek kumaşında hiçbir bozulma veya sökülük yoktur.

Giyim Parçasının Cinsi: Etek (Yöredeki ismi: Gros)

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

a) Kullanılan Kumaşlar: Giyside basma kumaş kullanılmıştır.

b) Astarında Kullanılan Kumaşlar: Süslemede Kullanılan Malzemeler:
Giyside süsleme kullanılmamıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

a) Kumaşta Kullanılan Renkler: Lacivert, turuncu, sarı, kırmızı, yeşil, beyaz ve siyah

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Beli tutan kısım lastikli olup bol kesimli ve boyu ayak bileklerinden 20 cm yukarıda kalacak şekilde hazırlanmıştır.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Makinede, makine dikiş tekniği ile birleştirilmiştir. Grosluk kumaşların atma durumu olmadığından astarlamaya gerek duyulmamıştır.

Boyutlar:

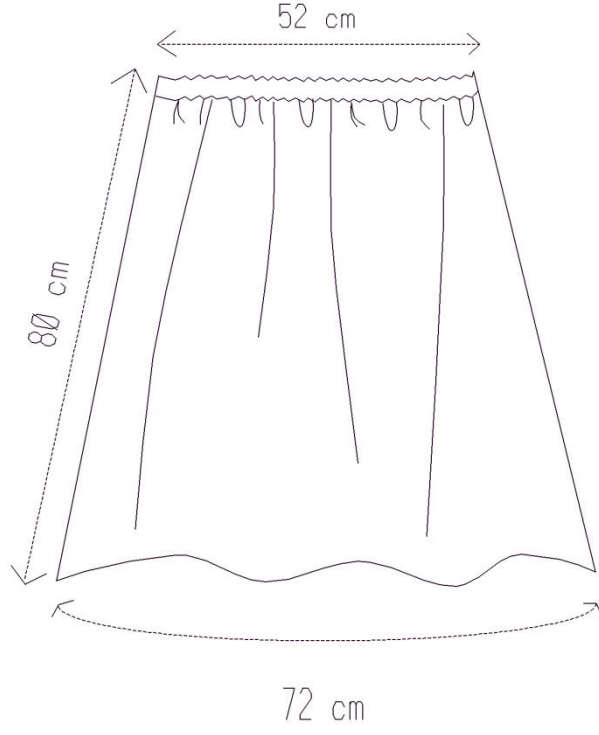
En Genişliği: 52 cm

Boy Uzunluğu: 80 cm

Fotoğraf No: 3.1 – Etek Bütün Beden Görüntüsü

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 4

Örnek No: 4

Fotoğraf No: 4, 4.1, 4.2

İnceleme Tarihi: 06.01.2011

İlgili Koleksiyon: Halk Eğitim Merkezi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Halk Eğitim Merkezi

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi: Sergilenmek amacıyla gelmiştir.

Koleksiyondaki Yeri:

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Kuşak giyilecek şekilde iyidir. Kuşak kumaşında hiçbir bozulma veya sökük yoktur.

Giyim Parçasının Cinsi: Kuşak

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Kuşak sergilenmiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Kuşakta yünlü kumaş kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme olarak dokuma sırasında geometrik desenler oluşturulmuştur.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kırmızı
- Süslemede Kullanılan Renkler:** Sarı, yeşil ve mavi

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Beli korumak ve sıkı tutmak amacıyla kullanılmıştır. Dikdörtgen biçiminde kesilmiştir. Üzerinde dokuma sırasında desenler oluşturulmuştur. Uç kısımlarında kendi ipliğinden yapılmış püsküller bulunmaktadır.

Giysinin Dikiş Tekniği

Dokuma makinesinde, makine dikişi ile hazırlanmıştır.

Boyutlar:

En Genişliği: 110 cm

Boy Uzunluğu: 50 cm

Fotoğraf No: 4.1

Fotoğraf No: 4.2

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 5

Örnek No: 5

Fotoğraf No: 5, 5.1, 5.2, 5.3

İnceleme Tarihi: 06.01.2011

İlgili Koleksiyon: Halk Eğitim Merkezi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Halk Eğitim Merkezi

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi: Sergilenmek amacıyla gelmiştir.

Koleksiyondaki Yeri:

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Önlük giyilecek şekilde iyidir. Önlük kumaşında hiçbir bozulma veya sökülme yoktur.

Giyim Parçasının Cinsi: Önlük (Yöredeki ismi: Pervanik)

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Önlük sergilenmiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

a) **Kullanılan Kumaşlar:** Giyside kutnu adı verilen yöresel kumaş kullanılmıştır.

b) **Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Beyaz renkte “ kedi tırnağı” adı verilen baskılar kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:** Çividi mavisi

b) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Beyaz

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Bele hafif bir büzgü verilerek bağcıklarla oluşturulmuştur. Etek ucu ve yanları farba ile süslenmiştir. Çividi mavisi üzerine “ kedi tırnağı” adı verilen baskılar bulunur. Kullanışlıkları kolay olabildiği gibi ömürleri de uzundur.

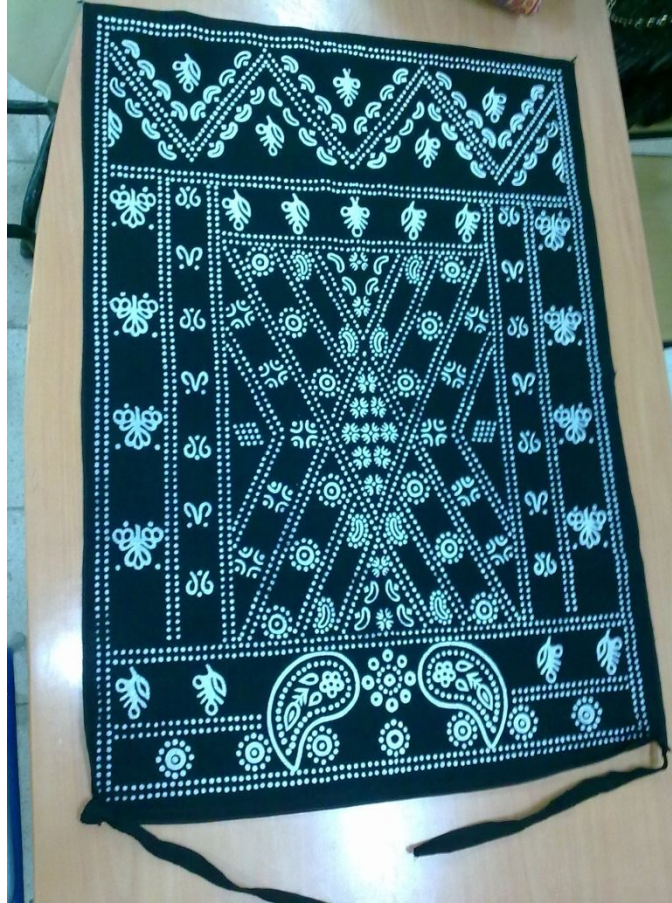
Giyinin Dikiş Tekniği

Makinede, makine dikişi ile hazırlanmıştır.

Boyutlar:

En Genişliği: 67 cm

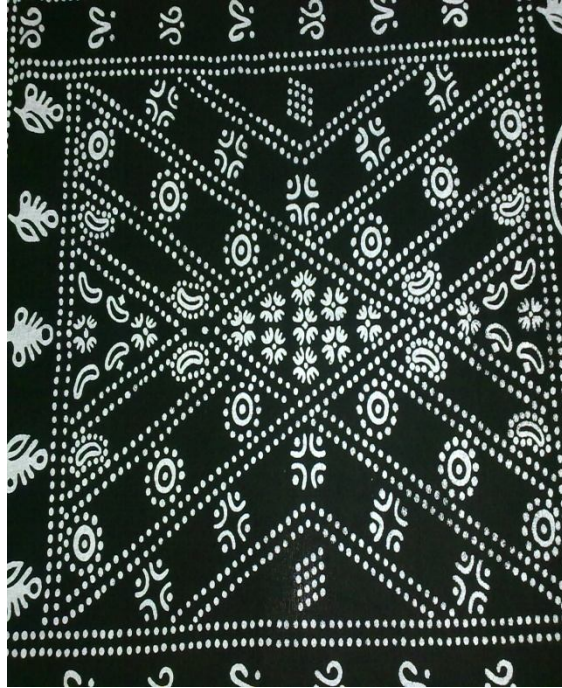
Boy Uzunluğu: 92 cm

Fotoğraf No: 5.1 – Önlük Bütün Görünümü

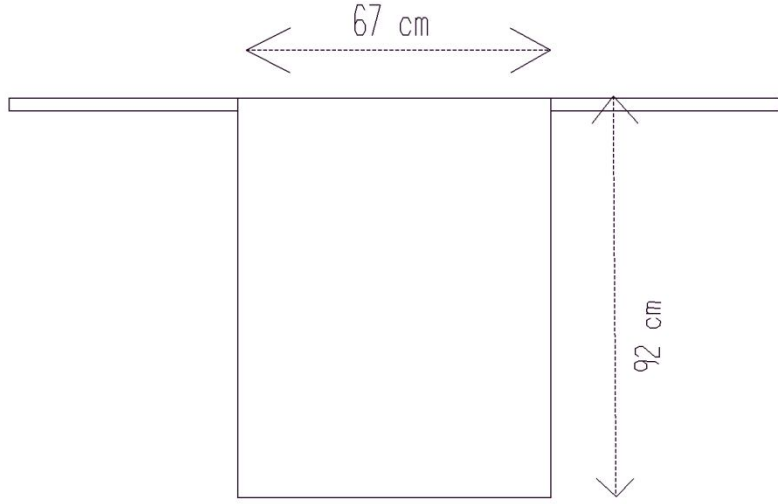

Fotoğraf No: 5.2 – Kuşak Ayrıntısı

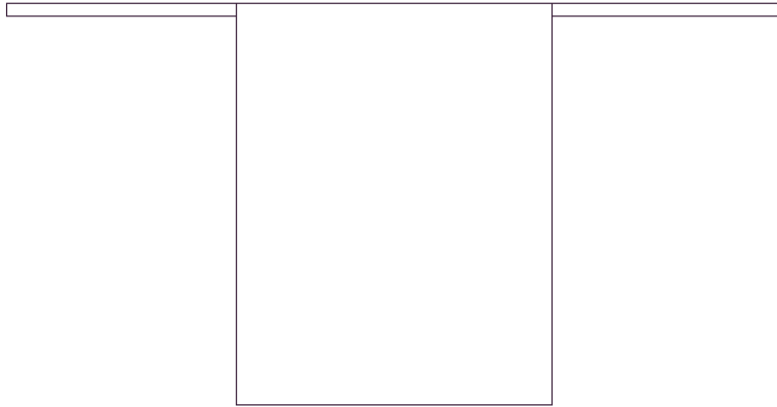

Fotoğraf No: 5.3 – Baskı Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 6

Örnek No: 6

Fotoğraf No: 6, 6.1, 6.2

İnceleme Tarihi: 06.01.2011

İlgili Koleksiyon: Halk Eğitim Merkezi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Halk Eğitim Merkezi

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi: Sergilenmek amacıyla gelmiştir.

Koleksiyondaki Yeri: Vitrinde sergilenmektedir.

Giyim Parçasının Cinsi: Çorap

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Çorap giyilecek şekilde iyidir. Çorapta hiçbir bozulma veya sökülme yoktur.

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Çorap sergilenmiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Çorap yün ipten örülmüştür.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Üzerine şerit halinde zigzag süsleme yapılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Krem
- Süslemede Kullanılan Renkler:** Krem renk kullanılmıştır.

Giyim Parçası İle İlgili Bilgiler

Yünden örülmüş erkek ve kadınlara ait bir giysi parçasıdır. Çorabın orta kısmında süsleme amaçlı 2 cm' lik çapraz çizgilerden oluşan şerit bulunmaktadır.

Bilek kısmında 1 ters 1 düz örgüden oluşan lastik bulunmaktadır. Lastiğin üst kısmında saçaklar yapılmıştır.

Fotoğraf No: 6.1 – Çorap Bütün Görüntüsü

Fotoğraf No: 6.2 – İşleme Ayrıntısı

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 7

Örnek No: 7

Fotoğraf No: 7, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5

İnceleme Tarihi: 06.01.2011

İlgili Koleksiyon: Halk Eğitim Merkezi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Halk Eğitim Merkezi

Envanter No:

Koleksiyona Geliş Tarihi:

Koleksiyona Geliş Biçimi: Sergilenmek amacıyla gelmiştir.

Koleksiyondaki Yeri: Vitrinde sergilenmektedir.

Giyim Parçasının Cinsi: Başlık (Kullük)

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Başlık giyilecek şekilde iyidir.

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Başlık sergilenmiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

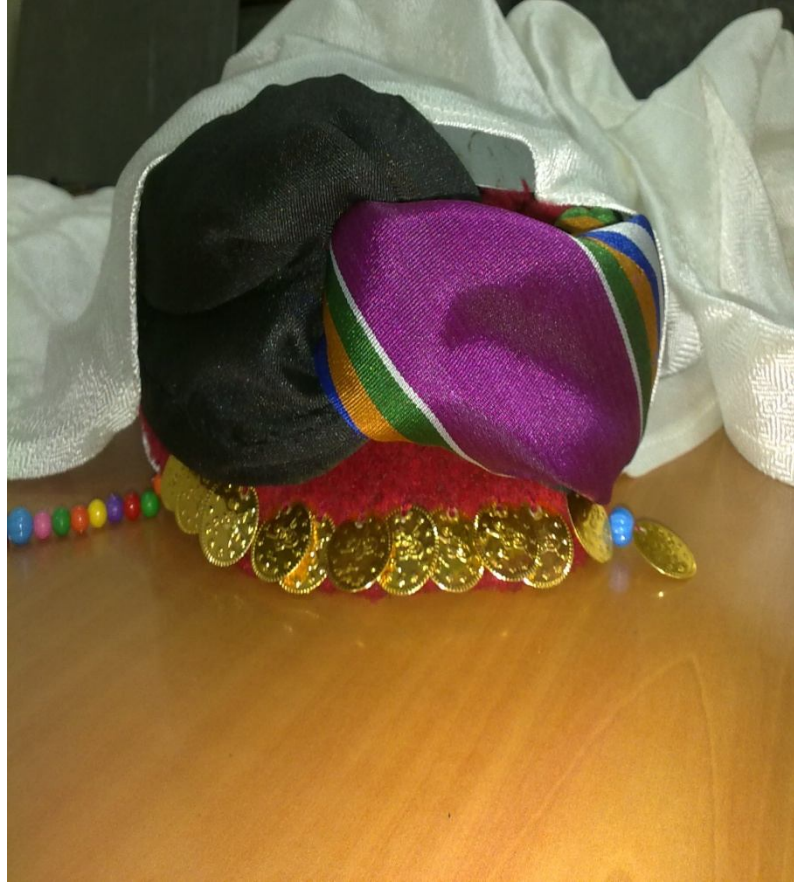
- Kullanılan Kumaşlar:** Başlık kadifeden yapılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** “Cennik” denilen sıralı altın kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kırmızı
- Süslemede Kullanılan Renkler:** Sarı

Aksesuarın Tasviri

Kadife başlığın üzerine ipekli iki tür kumaş sarılmaktadır. Bir tanesi düz siyah renk, diğeri ise mor zeminin üzerine yeşil, beyaz, sarı ve mavi renklerden oluşan çizgiler bulunan bir kumaştır. Bu parçalar iç içe sarılarak başlığın üzerine oturtulmuştur. En üste ise, beyaz renkten oluşan ipekli “puşu” takılır. Ön kısmında 12 adet cennik denilen sıralı altın para bulunmaktadır. Sağ yandan aşağı doğru sıralı boncuk dizilmiştir. Başlığın arkasında 8 adet iplikten örülmüş saçlar omuzdan bele kadar uzanmaktadır.

Fotoğraf No: 7.1 – Başlık Önden Görünümü

Fotoğraf No: 7.2 – Püskül Ayrıntısı

Fotoğraf No: 7.3 – Püskül ve Bağlama Şekli Ayrıntısı

Fotoğraf No: 7.4 - Puşu Ayrıntısı

Fotoğraf No: 7.5 – Puşu Bağlama Şekli

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 8

Örnek No: 8

Fotoğraf No: 8, 8.1, 8.2

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 275

Koleksiyona Geliş Tarihi: 22.01.1971

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Mahmut DURMAZ ' dan satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Cepken giyilecek şekilde iyidir. Cepken kumaşında hiçbir bozulma veya sökülme yoktur.

Giyim Parçasının Cinsi: Cepken

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- a) **Kullanılan Kumaşlar:** Lacivert kaşe kumaş kullanılmıştır.
- b) **Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- c) **Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak sarı ve beyaz sim iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, lacivert renk kullanılmıştır.
- b) **Astarda Kullanılan Renkler:** Astarda, kırmızı renk kullanılmıştır.

c) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin önü açık olarak düğmesiz, arkası dikişsiz tasarlanmıştır. Giysinin arka bedeninde yaka oyuntusu çalışılmamıştır. Ön bedende “ O ” yaka oyuntusu görülmektedir. Giysiye 1,5 cm genişliğinde hâkim yaka çalışılmıştır. Kol oyuntusuz düz kol olup rahat kullanım için kuş parçası dikilmiştir. Kol bileğe kadar dikdörtgen şeklinde uzamakta, bilek kısmında hafif daralmaktadır. Giysinin ön tarafı iki yanda da simetrik olmak üzere, arka ortası, kollarının kenarı ve omuz üstü stilize yuvarlak ve geometrik motiflerle işlenmiştir. Motiflerin içleri renkli kumaş parçaları ile doldurulmuştur. Yaka kenarı ve etek ucunda sarı sim iplik ile baklava desenli suyolu şeklinde süsleme işlenmiştir. Kol ucunda ise “ V ” şeklinde suyolu kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Giysinin arkası bütün olarak çalışılmıştır. Kola yan dikişte birleşen kuş parçası eklenmiştir. Kol bedene düz makine dikişi ile dikilmiştir. Giyside kol ve etek ucu astar ile üstten elde makine dikişi ile temizlenmiştir.

Giyim Parçasının Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

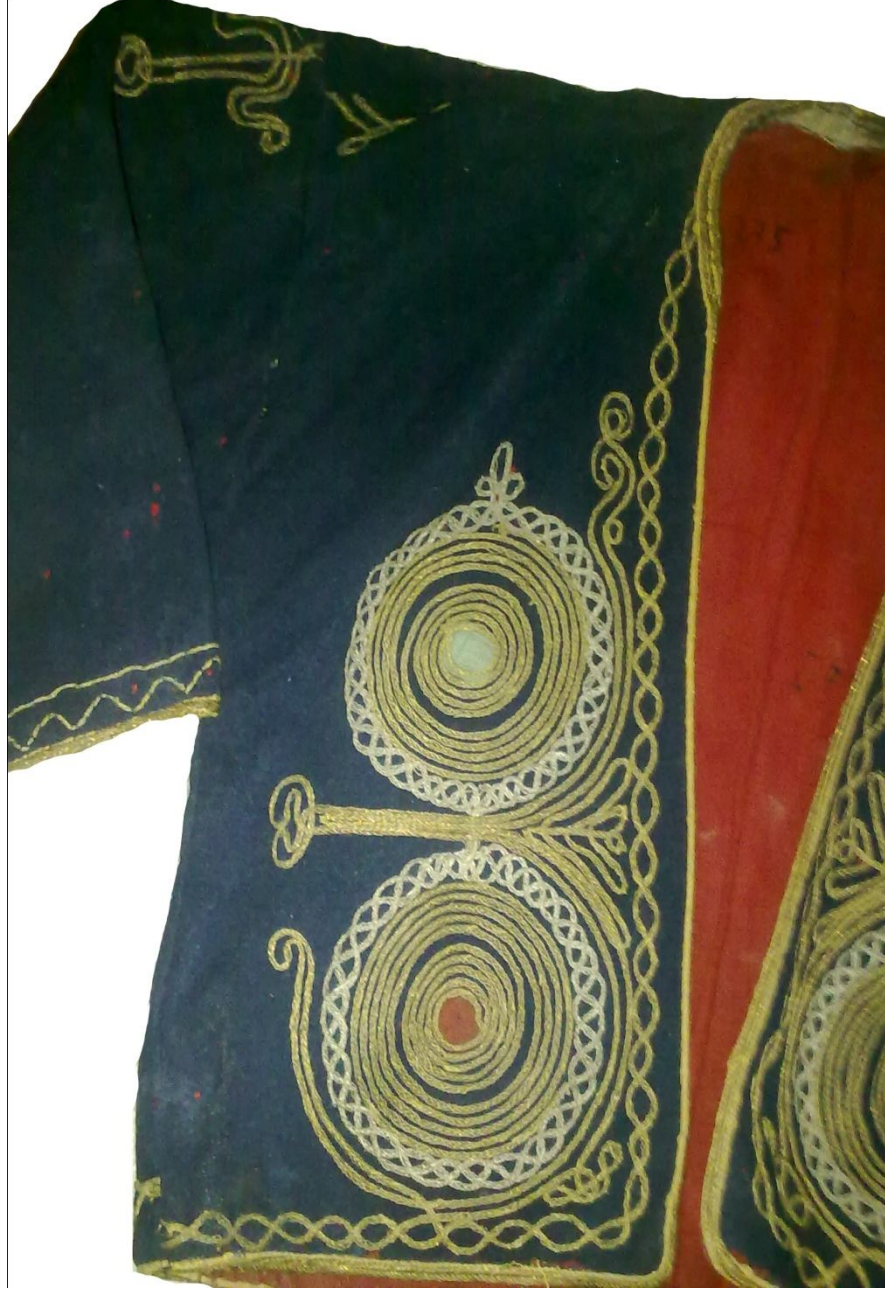
Giysiye kırmızı renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kola ve bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Cepken Tam Boy: 42 cm	Yaka Oyuntusu: 14,5 cm
Ön Etek Genişliği: 20 cm + 20 cm	Omuz Genişliği: 17 cm
Arka Etek Genişliği: 41,5 cm	Kol Oyuntusu: 25 cm
Kol Boyu: 36 cm	Kuş boyu: 11 cm

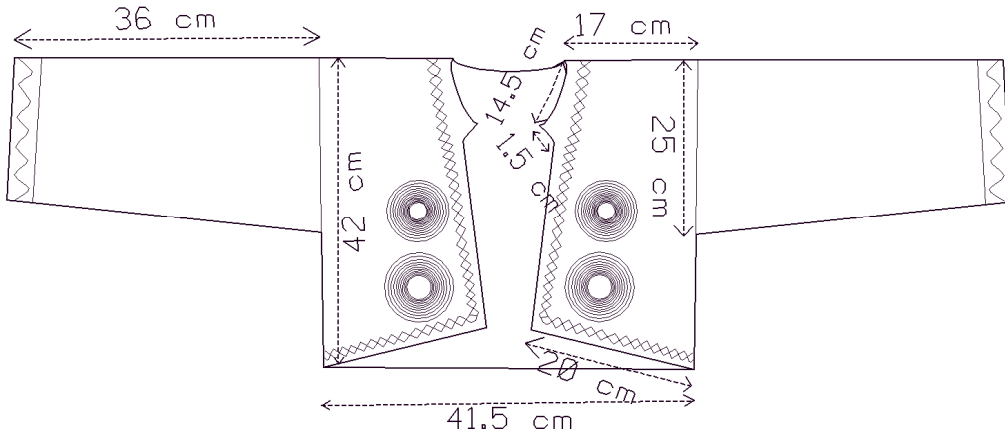

Fotoğraf No: 8.1 – Cepken Sol Beden ve Sol Kol Ayrıntısı

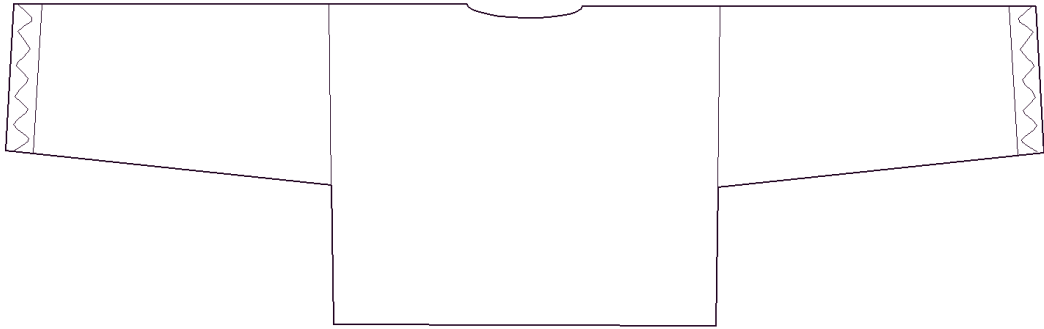

Fotoğraf No: 8.2 - Cepken Sağ Beden ve Sağ Kol Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 9

Örnek No: 9

Fotoğraf No: 9, 9.1, 9.2, 9.3

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 940

Koleksiyona Geliş Tarihi: 28.12.1976

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Abuzer NARİN ' den satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Cepken giyilecek şekilde iyidir. Cepken astar kumaşında hafif derecede deformeler bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Cinsi: Cepken

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Kadife kumaş kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak sarı sim iplikle su motifleri kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, kahverengi renk kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Renkler:** Astarda, krem renk kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı renk kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin ön bedeni açık olarak düğmesiz, arka bedeni ise dikişsiz tasarlanmıştır. Giysinin arka bedeninde yaka oyuntusu çalışılmamıştır. Ön bedende “ O ” yaka oyuntusu görülmektedir. Giysiye 2 cm genişliğinde hâkim yaka çalışılmıştır. Kol oyuntusuz düz kol olup beden boyundan biraz uzundur ve kol ucunda daralmaktadır. Kola rahat kullanım için kuş parçası dikilmiştir. Cepkenin süslemesinde pamuklu iplik ile sarma nakış tekniği kullanılmıştır. Cepkenin ön beden kapama payı ve etek ucuna sutaşı işlenmiştir. Sutaşının 2 cm üzerinde dal ve çiçekten oluşan suyolu işlenmiştir. Ön bedeninin iki tarafında simetrik olarak çiçek, yaprak ve dal motifleri pul ile işlenmiştir. Kolların üst kısmında da aynı motif bulunmaktadır. Ayrıca bedeninin bazı yerlerinde serpmeye olarak çiçek motifleri bulunmaktadır. Arka bedende süsleme bulunmamaktadır.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Giysinin arkası bütün olarak çalışılmıştır. Kola yan dikişte birleşen kuş parçası eklenmiştir. Kol bedene düz makine dikişi ile dikilmiştir. Giyside kol ve etek ucu astar ile üstten elde makine dikişi ile temizlenmiştir.

Giyim Parçasının Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye krem renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kola ve bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Cepken Tam Boy: 48 cm

Ön Etek Genişliği: 23cm + 23 cm

Arka Etek Genişliği: 49 cm

Yaka Oyuntusu: 14,5 cm

Omuz Genişliği: 22,5 cm

Kol Oyuntusu: 24,5 cm

Kol Boyu: 48 cm

Fotoğraf No: 9.1 – Cepken Ön Beden Yaka ve Kol Ayrıntısı

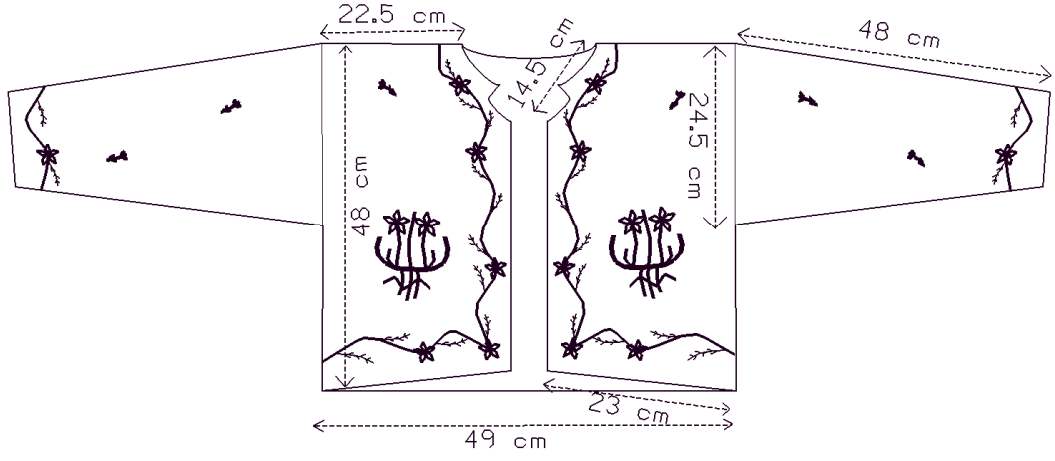

Fotoğraf No: 9.2 – Beden ve Kol Ucu Süslemesi

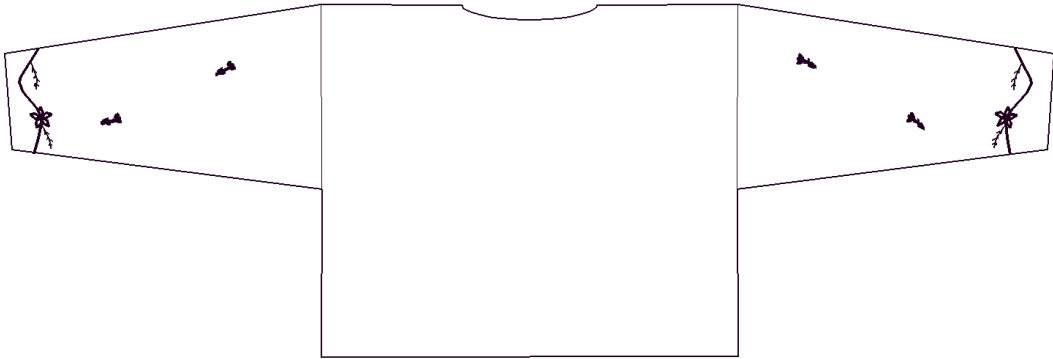

Fotoğraf No: 9.3 – Süsleme Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 10

Örnek No: 10

Fotoğraf No: 10, 10.1, 10.2, 10.3

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 703

Koleksiyona Geliş Tarihi: 22.01.1971

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Mahmut DURMAZ ' dan satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Cepken kumaşının bazı yerlerinde yıpranmalar mevcuttur.

Giyim Parçasının Cinsi: Cepken

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Lacivert atlas kumaş kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak renkli sarma iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, lacivert renk kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Renkler:** Astarda, kırmızı renk kullanılmıştır.

c) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı, pembe ve yeşil renkler kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin ön bedeni açık olarak düğmesiz, arka bedeni ise dikişsiz olarak tasarlanmıştır. Giysinin arka bedeninde yaka oyuntusu çalışılmamıştır. Ön bedende “ O ” yaka oyuntusu görülmektedir. Giysiye 1,5 cm genişliğinde hâkim yaka çalışılmıştır. Kol oyuntulu düz kol olup, kol ucuna doğru daralmaktadır. Kolu rahat kullanmak amacı ile kuş parçası dikilmiştir. Ön beden, yaka ve etek ucu kenarlarının süslemesinde kordon tutturma ile dal motifli suyolu kullanılmıştır. Ön beden iki parçasında ve kolların üzerinde simetrik olarak çiçek, dal ve geometrik desenli süslemeler bulunmaktadır. Çiçek ve dalların iç kısımları bazı yerlerde pembe ve yeşil kumaşlar kanaviçe ile doldurulmuştur. Cepkenin arka beden etek ucunda suyolu kullanılmıştır. Bedenin sırt kısmında çiçek, dal ve geometrik desenli süslemeler yer almaktadır. Bel kısmında ise oval şekilli suyolunun üzerinde dal ve çiçekler mevcuttur.

Giyim Parçası Dikiş Tekniği

Giysinin arkası bütün olarak çalışılmıştır. Kola yan dikişte birleşen kuş parçası eklenmiştir. Kol bedene düz makine dikişi ile dikilmiştir. Giyside kol ve etek ucu astar ile üstten elde makine dikişi ile temizlenmiştir.

Giyim Parçası Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye kırmızı renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kola ve bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Cepken Tam Boy: 43 cm

Yaka Oyuntusu: 11,5 cm

Omuz Genişliği: 17 cm

Arka Etek Genişliği: 41,5 cm

Ön Etek Genişliği: 20 cm + 20 cm

Kol Oyuntusu: 26 cm

Kol Boyu: 41 cm

Kuş boyu: 11 cm

Fotoğraf No: 10.1 – Cepken Ön Beden Ayrıntısı

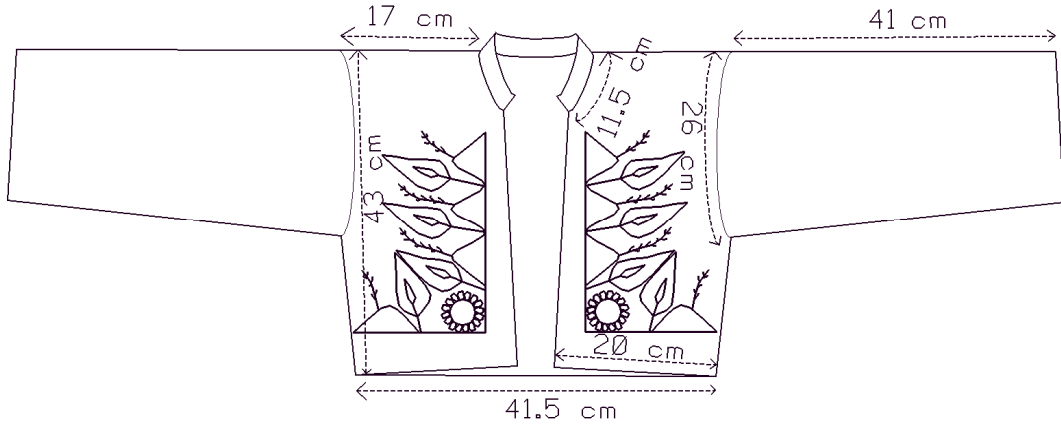

Fotoğraf No: 10.2 – Cepken Arka Beden Ayrıntısı

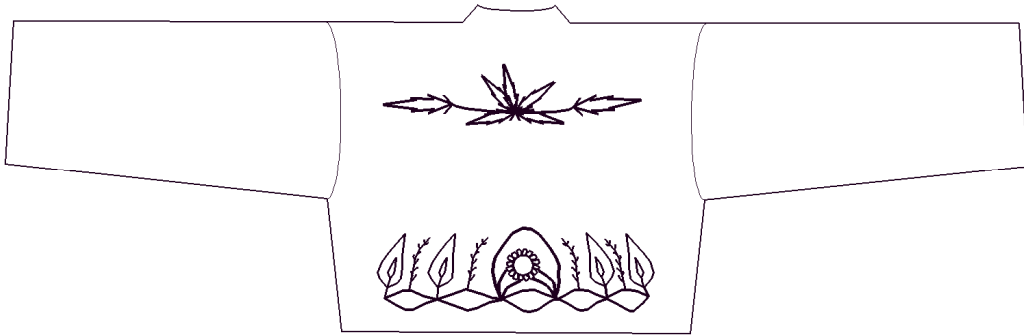

Fotoğraf No: 10.3 – Süsleme Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 11

Örnek No: 11

Fotoğraf No: 11, 11.1, 11.2, 11.3

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 930

Koleksiyona Geliş Tarihi: 28.12.1976

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Abuzer NARİN' den satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Ceket giyilecek şekilde iyidir. Ceket kumaşında hiçbir bozulma veya sökülme yoktur.

Giyim Parçasının Cinsi: Ceket

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Lacivert kadife kumaş kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak sarı renkli sim iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, lacivert renk kullanılmıştır.

b) Astar da Kullanılan Renkler: Astar da, gri renk kullanılmıştır.

c) Süslemede Kullanılan Renkler: Süslemede, sarı renk kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin önü açık olarak düğmesiz tasarlanmıştır. Arka bedeni arka ortası dikişli olarak çalışılmıştır. Arka ortası dikişinde 51,5 cm' lik yırtmaç bulunmaktadır. Giyside bahriye yaka kullanılmıştır. Kol oyuntulu düz kol olup bilek kısmında daralmaktadır. Cepkenin boyu diz kapağına kadar uzanmaktadır. Etek ucu, yaka ve kol kenarları iki yanda da simetrik olmak üzere dalgalı hat ve helezoni kıvrımlarla sim iplik ile süslenmiştir. Yüzey boşlukları ufak çiçek motifleriyle süslenmiştir.

Giyim Parçası Dikiş Tekniği

Giyside arka ortasında, yan dikişlerde ve omuzda dikiş bulunmaktadır. Kol bedene düz makine dikişi ile dikilmiştir. Giyside kol ve etek ucu astar ile üstten elde makine dikişi ile temizlenmiştir.

Giyim Parçası Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye gri renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kola ve bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Cepken Tam Boy: 88 cm

Ön Etek Genişliği: 52 cm + 52 cm

Arka Etek Genişliği: 83 cm + 83 cm

Yaka Oyuntusu: 12 cm

Yaka Genişliği: 9,5 cm

Omuz Genişliği: 15 cm

Kol Oyuntusu: 22,5 cm

Kol Boyu: 59 cm

Kol Ucu Genişliği: 11 cm

Arka Yırtmaç Boyu: 18 cm

Fotoğraf No: 11.1 – Ceket Ön Beden Ayrıntısı

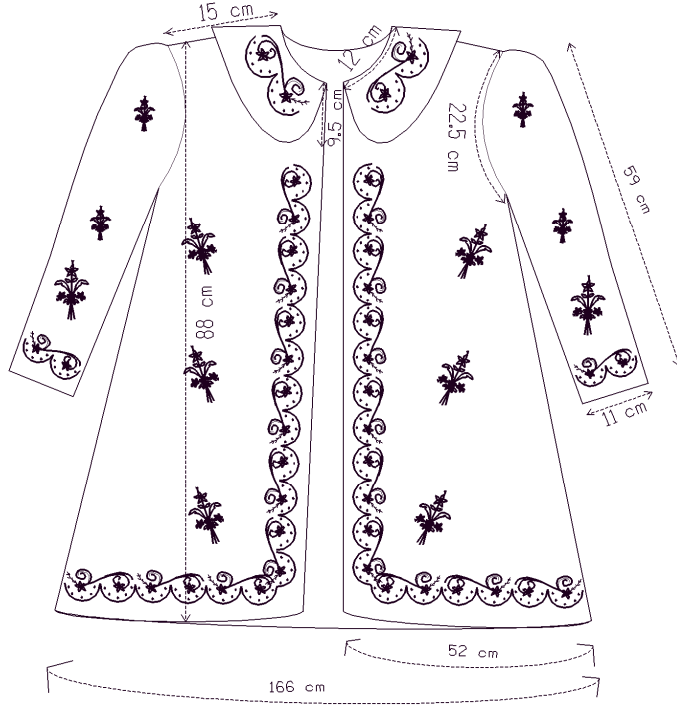

Fotoğraf No: 11.2 – Ceket Arka Beden Ayrıntısı

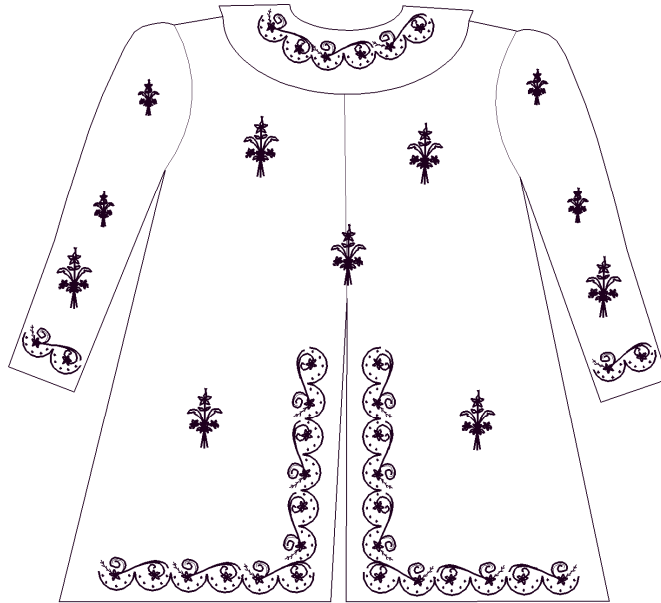

Fotoğraf No: 11.3 – Yırtmaç Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 12

Örnek No: 12

Fotoğraf No: 12, 12.1, 12.2

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No:1079

Koleksiyona Geliş Tarihi: 11.12.1979

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Cemal KESKİN ' den satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Aba giyilecek şekilde iyidir. Aba kumaşında hiçbir bozulma veya sökülme yoktur.

Giyim Parçasının Cinsi: Aba

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

a) **Kullanılan Kumaşlar:** Giyside, siyah kıl (yün) dokuma kumaş kullanılmıştır.

b) **Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak yün iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, siyah renk kullanılmıştır.

b) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, krem, sarı ve pembe renkler kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin arkası kapalı, önü açık ve yanları dikişsiz olup sadece omuzlar dikişlidir. Dokuma bütün olarak dikdörtgen şeklinde yapılmıştır. Bedende kol oyuntusu yoktur. Beden boyu diz hizasına kadar uzundur. Giyside yaka oyuntusu da bulunmamaktadır. Ön ortası omuz hizasından aşağı düz inmektedir. Kol, oyuntusuz takma kol şeklinde, kol boyu dirseğe kadar uzundur. Kol dikdörtgen bir parçadan oluşmaktadır. Giyside süsleme ön orta kapaması çevresinde simetrik olarak iki yanda bordür şeklinde omuzdan etek ucuna kadar uzatılmıştır. Bu bordürler kumaş dokuması ile birlikte oluşturulmuştur. Bordürlerdeki desenler de simetriktir. Süslemesinin konusunu siyah konturlarla yukarıda ve aşağıda ikişer adet lale motifi, ortada ise biri büyük ikisi küçük üç adet üçgen biçimi oluşturmaktadır. Bordürler ön ortası tarafında küçük üçgenlerden oluşan ince bordürle, kol tarafında ise ince çizgi bordürle sınırlandırılmıştır.

Giyim Parçası Dikiş Tekniği:

Giysinin yanları dikişsiz olup omuzlar, kol ve kol altının bedene dikişinde elde makine dikişi tekniği uygulanmıştır. Kol bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Aba Tam Boy: 102 cm

Ön Etek Genişliği: 41,5 cm

Arka Etek Genişliği: 121,5cm

Omuz Genişliği: 22 cm

Kol Oyuntusu: 21 cm

Kol Boyu: 24 cm

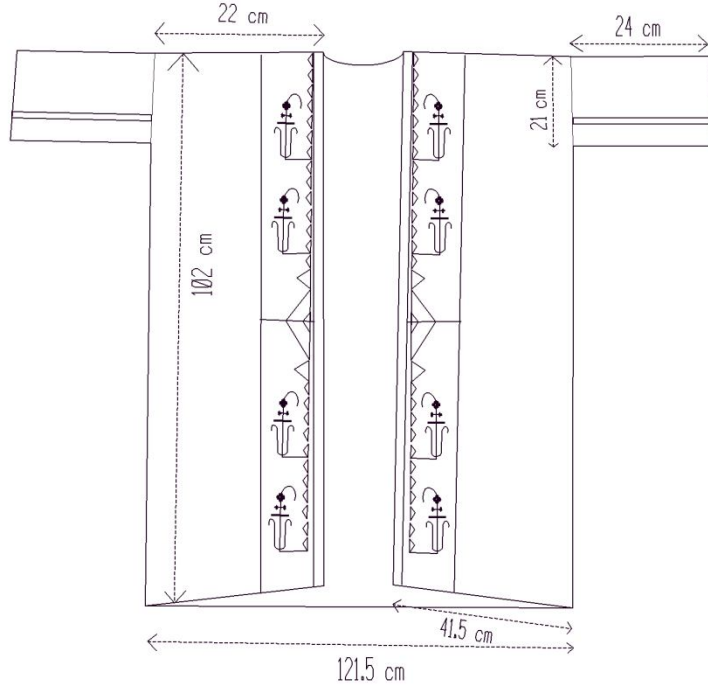

Fotoğraf No: 12.1 – Aba Ön Beden Ayrıntısı

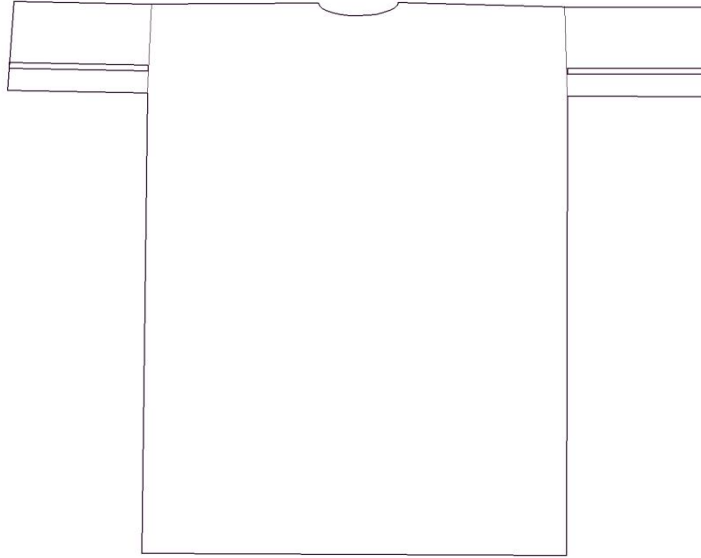

Fotoğraf No: 12.2 – Süsleme Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 13

Örnek No: 13

Fotoğraf No: 13, 13.1, 13.2, 13.3

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 926

Koleksiyona Geliş Tarihi: 28.12.1976

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Abuzer NARİN ' den satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Entari giyilecek şekilde iyidir. Entari kumaşının bazı bölgelerinde deformeler bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Cinsi: Entari

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Giyside, atlas kumaş kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak simli sarma iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçası Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, bordo renk kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı renk kullanılmıştır.

Giyim Parçası Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Düz bir beden üzerine yuvarlak yaka ve derin “ V ” yaka uygulanmıştır. Ön ortasında dikiş bulunmamaktadır. Arka ortası dikişlidir. Yan dikişlerde ve omuzda dikiş bulunmaktadır. Kollar, oyuntusuz dikilmiştir ve dikdörtgen şeklinde, dirseğe kadar uzanmaktadır. Entarinin boyu ayak bileklerine kadardır. Ön ve arka bedende beden bütünü kaplayacak şekilde bir vazo içinden buket çıkar gibi sim iplikle sarma tekniği ile çiçek ve dal motifleri yapılmıştır. Etek ucu kenarlarında ise lale motifleri bulunmaktadır.

Giyim Parçası Dikiş Tekniği

Giysinin ön bedeni bütün olarak çalışılmıştır. Arka bedeni ise arka ortada dikişlidir. Giysinin yan dikişleri, kol altı ve entari bordo iplik kullanılarak düz makine dikişi ile dikilmiştir.

Boyutlar:

Entari Tam Boy: 135 cm

Ön Etek Genişliği: 102 cm

Arka Etek Genişliği: 100 cm

Yaka Oyuntusu: 16 cm

Yaka Önü Açıklığı: 30 cm

Omuz Genişliği: 15 cm

Kol Oyuntusu: 22 cm

Kol Boyu: 45 cm

Fotoğraf No: 13.1 – Entari Ön Beden Görünüşü

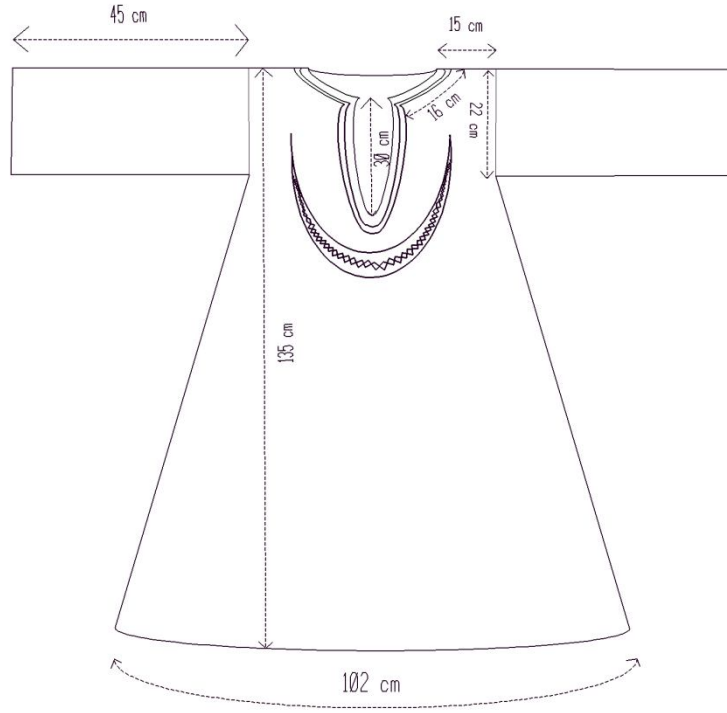

Fotoğraf No: 13.2 – Yaka Ayrıntısı

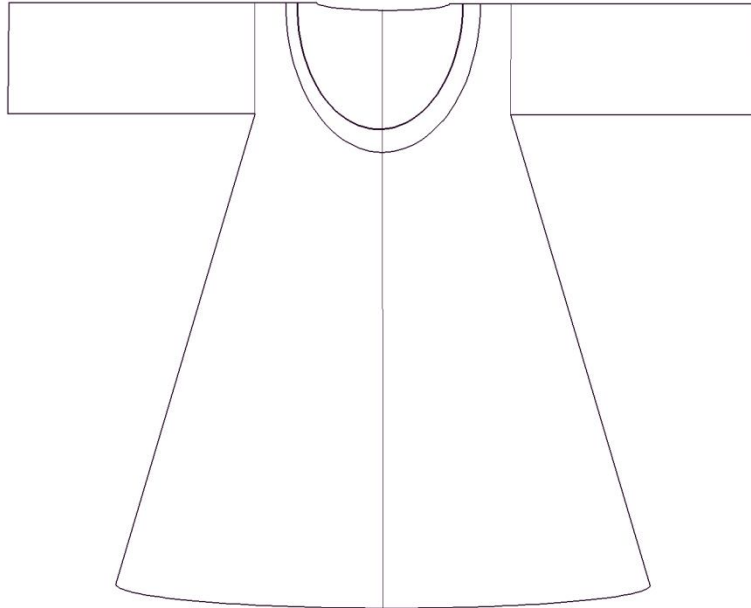

Fotoğraf No: 13.3 – Süsleme Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 14

Örnek No: 14

Fotoğraf No: 14, 14.1, 14.2, 14.3

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 321

Koleksiyona Geliş Tarihi: 14.04.1972

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Burhan MOHALKOÇ ' tan satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Entari giyilecek şekilde iyidir. Entari kumaşının bazı bölgelerinde deformeler bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Cinsi: Entari

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- a) **Kullanılan Kumaşlar:** Giyside, çiçek desenli pazen kumaş kullanılmıştır.
- b) **Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- c) **Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak iğne oyası kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, açık pembe ve kahverengi renk kullanılmıştır.
- b) **Astarda Kullanılan Renkler:** Astarda, gri ve beyaz renk kullanılmıştır.
- c) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, yeşil renk kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Düz bir beden üzerine derin “ V ” yaka uygulanmıştır. Ön ve arka ortasında dikiş bulunmamaktadır. Yan dikişlerde ve omuzda dikiş bulunmaktadır. Kollar, kol ucuna doğru daralmakta ve kol ucuna manşet uygulanmıştır. Kollarda oyuntu bulunmamaktadır. Bel kısmında 5 cm’ lik kemer bulunmaktadır. Yaka olarak, Bahriye yaka kullanılmıştır. Ön bedende bel hizasında simetrik olarak iki tarafta cep bulunmaktadır. Entarinin boyu ayak bileklerine kadardır. Bedenin bütününde açık pembemsi kumaşın üzerine kahverengi dal ve yaprak motifleri yer almaktadır. Kol ağzları, ceplerin kenarları ve etek kısmı yeşil iğne oyası ile süslenmiştir.

Giyim Parçası Dikiş Tekniği

Giysinin arkası bütün olarak çalışılmıştır. Giysinin yan dikişleri, kol altı ve entari kahverengi iplik kullanılarak düz makine dikişi ile dikilmiştir. Giyside kol ve etek ucu astar ile üstten elde makine dikişi ile temizlenmiştir.

Giyim Parçası Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye gri renkli basma kumaş astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kola ve bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Entari Tam Boy: 114,5 cm

Ön Etek Genişliği: 101 cm

Arka Etek Genişliği: 100 cm

Yaka Açıklığı: 35 cm

Cep Genişliği: 10 cm

Omuz Genişliği: 14,5 cm

Kol Oyuntusu: 24 cm

Kol Boyu: 62,5 cm

Cep Boyu: 14,5 cm

Fotoğraf No: 14.1 – Entari Ön Beden Ayrıntısı

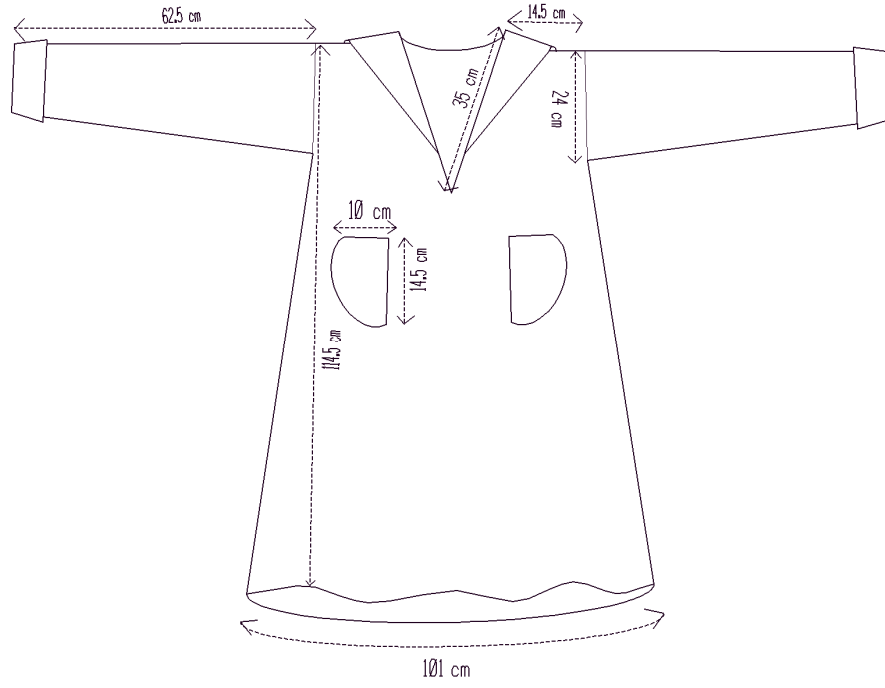

Fotoğraf No: 14.2 – Yaka Ayrıntısı

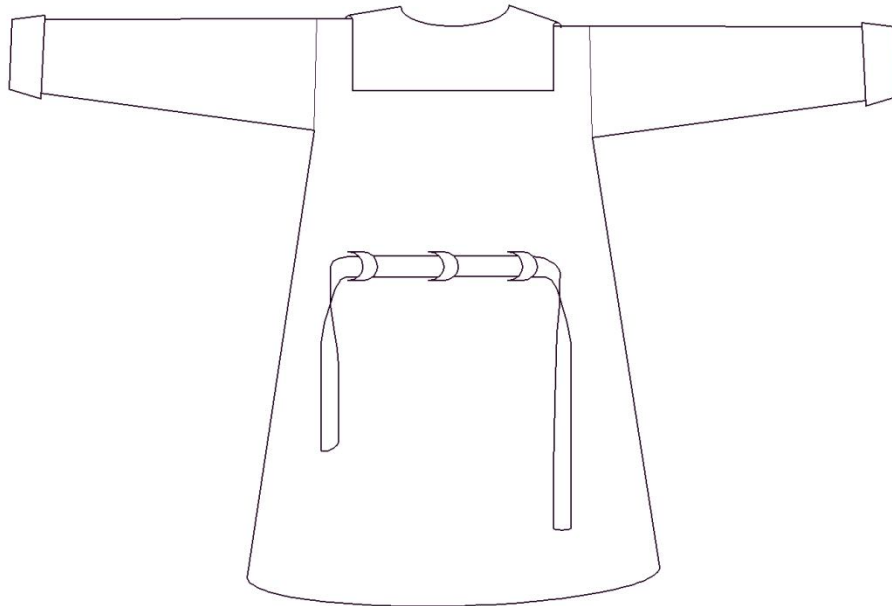

Fotoğraf No: 14.3 – Arka Beden Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 15

Örnek No: 15

Fotoğraf No: 15, 15.1, 15.2

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 927

Koleksiyona Geliş Tarihi: 28.12.1976

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Abuzer NARİN' den satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Entari giyilecek şekilde iyidir. Entari kumaşında hiçbir bozulma veya sökülük yoktur. Giysi astarında deformasyonlar bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Cinsi: Entari

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Kırmızı kadife kumaş kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak sarı renkli simli kordon iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, kırmızı renk kullanılmıştır.

b) **Astarda Kullanılan Renkler:** Astarda, beyaz renk kullanılmıştır.

c) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı renk kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin ön ve arka bedeni dikişsiz olarak tasarlanmıştır. Omuz ve yanlarda dikiş bulunmaktadır. Ön bedende derin “ V ” yaka uygulanmıştır. Kol oyuntulu düz kol olup bilek kısmına kadar uzanıp, bilek kısmında daralmaktadır. Entarinin boyu ayak bileğine kadar uzanmaktadır. Kırmızı kadife kumaş üzerine ön bedeninin bütününde saksı, dal ve çiçek motifleri, diğer yüzeylerde sim iplik ile sarma tekniğinde yıldız ve doldurma motifleri ile süslüdür. Aynı motifler kollar üzerinde de yer almaktadır. Kol ucunda 1,5 cm’ lik dantel bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Giyside arka ortasında, yan dikişlerde ve omuzda dikiş bulunmaktadır. Kol bedene düz makine dikişi ile dikilmiştir. Giyside kol ve etek ucu astar ile üstten elde makine dikişi ile temizlenmiştir.

Giyim Parçası Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye gri renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kola ve bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Entari Tam Boy: 131 cm

Ön Etek Genişliği: 108 cm

Arka Etek Genişliği: 112 cm

Yaka Oyuntusu: 13,5 cm

Yaka Açıklığı: 32 cm

Omuz Genişliği: 15 cm

Kol Oyuntusu: 25,5 cm

Kol Boyu: 47,5 cm

Kol Ucu Süsü: 1,5 cm

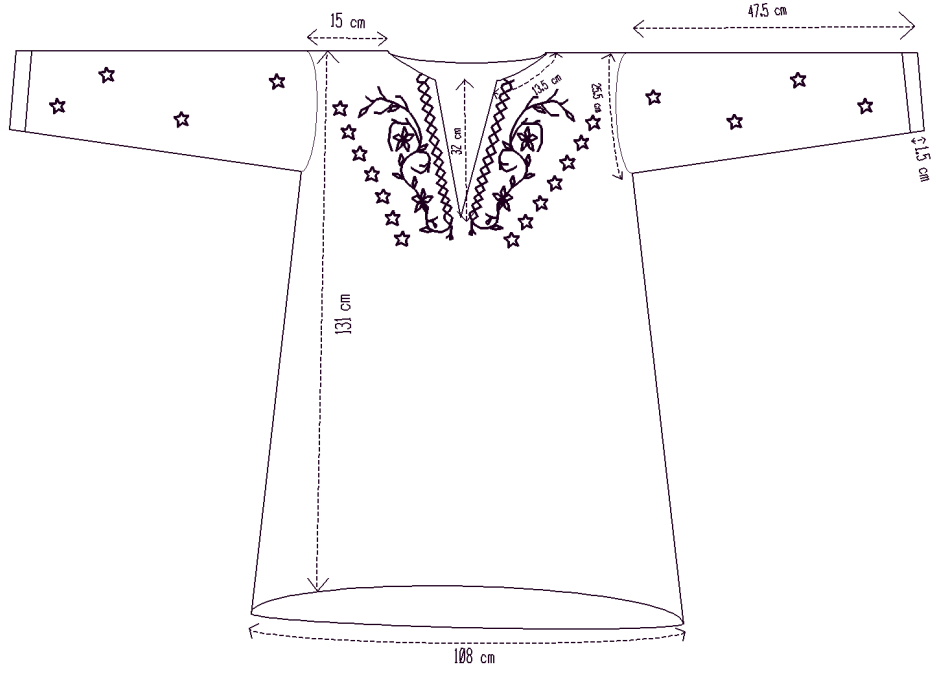

Fotoğraf No: 15.1 – Entari Ön Beden Ayrıntısı

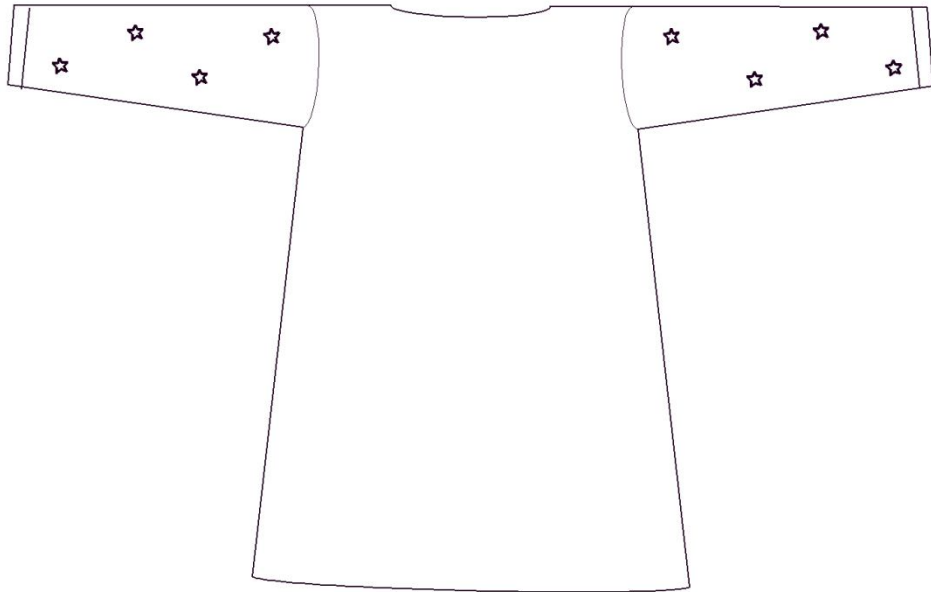

Fotoğraf No: 15.2 – Süsleme Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 16

Örnek No: 16

Fotoğraf No: 16, 16.1, 16.2, 16.3

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 330

Koleksiyona Geliş Tarihi: 14.04.1972

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Burhan MOĞOLKOÇ ' tan satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Cepken giyilecek şekilde iyidir. Kumaşın bazı bölgelerinde deformasyonlar bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Cinsi: Cepken (Entari üstü)

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- a) **Kullanılan Kumaşlar:** Atlas kumaş kullanılmıştır.
- b) **Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- c) **Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak sarı sim iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- a) **Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, pembe renk kullanılmıştır.
- b) **Astarda Kullanılan Renkler:** Astarda, turuncu renk kullanılmıştır.
- c) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı renk kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin ön bedeni açık, arka bedeni dikişsiz olarak tasarlanmıştır. Ön beden kapaması çitçit ile sağlanmıştır. Ön bedende “ O ” yaka oyuntusu görülmektedir. Yakanın kenarlarına dantel yerleştirilmiştir. Bedenin omuzlarında ve yanda dikiş bulunmaktadır. Giysinin boyu bele kadardır. Kol oyuntulu kol olup dikdörtgen şeklindedir. El bileğine kadar uzanmaktadır. Bilek kısmında 2,5 cm’ lik suyolu ve 5 cm’ lik dantel bulunmaktadır. Pembe atlas kumaş üzerine simli iplik ile çiçek ve dal motifleri düz dikiş ile işlenmiştir.

Giyim Parçası Dikiş Tekniği

Giysinin ön bedeni açık, arka bedeni dikişsiz olarak çalışılmıştır. Giysi pembe pamuklu iplik ile düz makine dikişi ile dikilmiştir.

Giyim Parçası Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye turuncu renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar bedene ve kola elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Cepken Tam Boy: 42,5 cm

Ön Beden Genişliği: 17 cm + 17 cm

Arka Beden Genişliği: 47 cm

Yaka Derinliği: 9,5 cm

Omuz Genişliği: 12,5 cm

Kol Oyuntusu: 19,5 cm

Kol Boyu: 20 cm

Kol ucu Suyolu: 2,5 cm

Kol Ucu Danteli: 5 cm

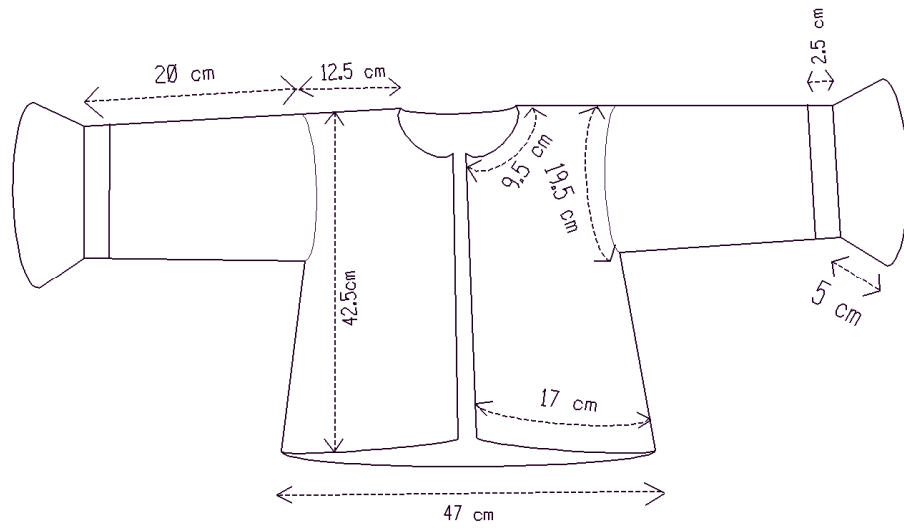

Fotoğraf No: 16.1 – Cepken Ön Beden Görüntüsü

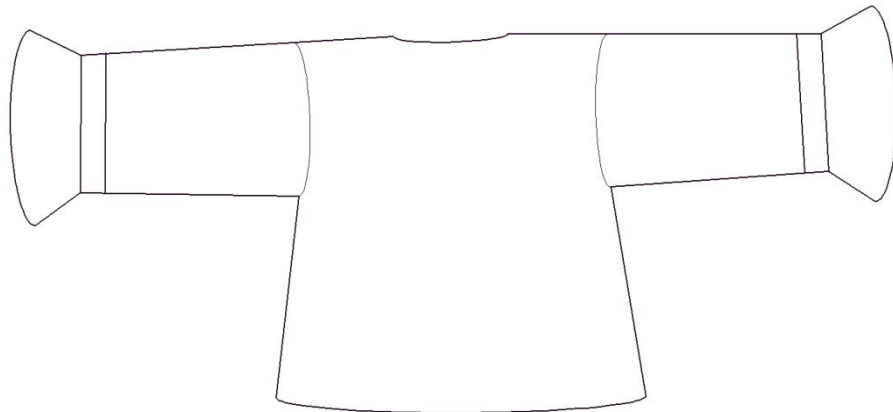

Fotoğraf No: 16.2 – Kol Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 17

Örnek No: 17

Fotoğraf No: 17, 17.1, 17.2

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 329

Koleksiyona Geliş Tarihi: 14.04.1972

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Burhan MOĞOLKOÇ ' tan satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Entari altı giyilecek şekilde iyidir.

Kumaşın bazı bölgelerinde deformasyonlar bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Cinsi: Entari altı

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Atlas kumaş kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak sarı sim iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, pembe renk kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Renkler:** Astarda, turuncu renk kullanılmıştır.

c) **Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı renk kullanılmıştır.

Giyim Parçası Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin ön bedeni dikişsiz, arka bedeni arka ortasından dikişli olarak tasarlanmıştır. Arka ortasında fermuar bulunmaktadır. Pembe atlas kumaş üzerine simli iplik ile çiçek ve dal motifleri işlenmiştir.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Giysinin arkası dikişli olarak çalışılmıştır. Giysi pembe pamuklu iplik ile düz makine dikişi ile dikilmiştir.

Giyim Parçasının Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye turuncu renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar eteğe baskı dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Etek Tam Boy: 97 cm

Etek Ucu Genişliği: 90 cm

Bel Genişliği: 39 cm

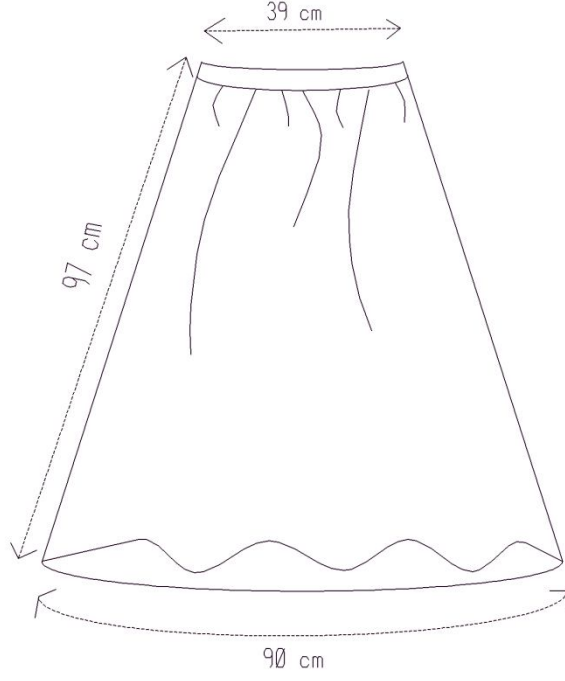

Fotoğraf No: 17.1 – Etek Arka Beden Ayrıntısı

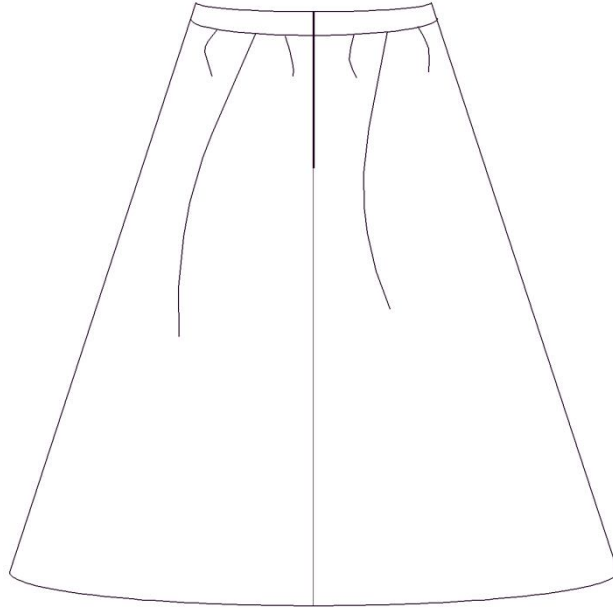

Fotoğraf No: 17.2 – Entari Takımı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 18

Örnek No: 18

Fotoğraf No: 18, 18.1, 18.2, 18.3

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 935

Koleksiyona Geliş Tarihi: 28.12.1976

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Abuzer NARİN ' den satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Şalvar giyilecek şekilde iyidir. Şalvar kumaşının bazı bölgelerinde deformeler bulunmaktadır.

Giyim Parçasının Cinsi: Şalvar

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Giyside, saten kumaş kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak simli sarma iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, kırmızı renk kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Renkler:** Süslemede, sarı renk kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin yanları ve ağ parçası kumaş katı olup, ön ve arkada derin ağ oyuntusu bulunmaktadır. Giysinin bel kısmı lastik ile b z lm şt r. Giysinin boyu ayak bileğine kadardır. Ağ kısmı ise ayak bileğine çok yakındır. Giysi, oldukça geniş çalışılmıştır ve ayak bileği kısmı dar bir modeldir. Giysinin yanlarına simle sarma tekniği ile bel kısmından ayak bileğine kadar  i ek, dal ve yaprak motifleri yapılmıştır.

Giyim Parçası Dikiş Tekniği

Giysinin yanları ve ağ parçası kumaş katıdır. Giyside pa a daraltılmış olarak çalıŐılarak düz makine dikişi ile ağ parçasına birleştirilmiştir. Bel kısmına lastik geçirilerek b z lm şt r.

Boyutlar:

Şalvar Yan Boy: 88 cm

Ağ DüŐüklüđü: 81 cm

Genişlik: 146 cm

Bel Genişliği: 90 cm

Pa a Genişliği: 23 cm

Fotoğraf No: 18.1 – Şalvar Ön Beden Ayrıntısı

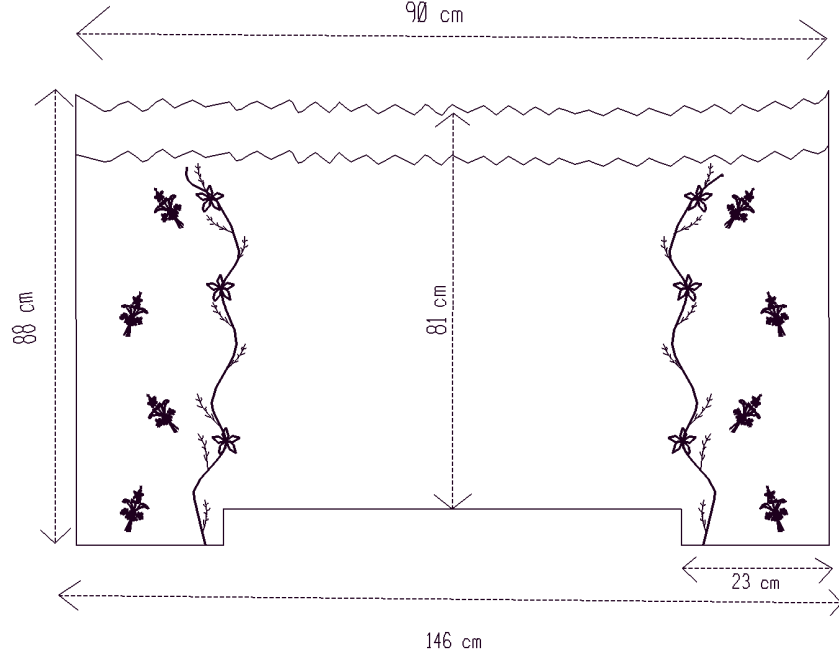

Fotoğraf No: 18.2 – Süsleme Ayrıntısı

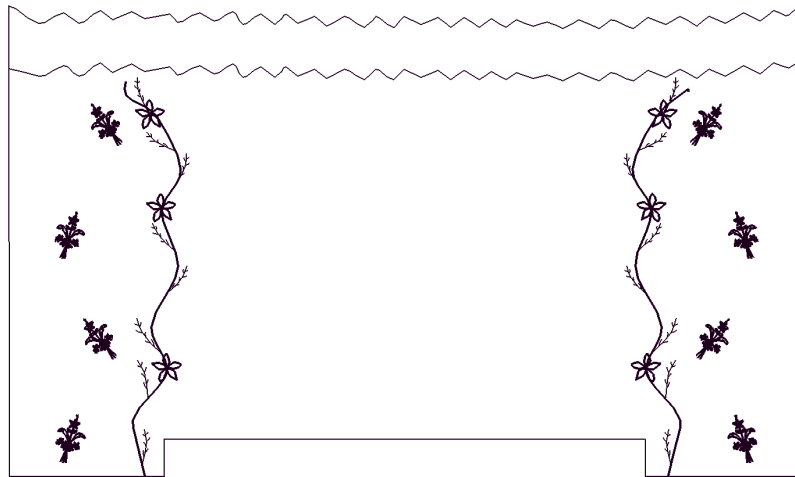

Fotoğraf No: 18.3 – Arka Beden Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

GÖZLEM FİŞİ

Fotoğraf No: 19

Örnek No: 19

Fotoğraf No: 19, 19.1, 19.2

İnceleme Tarihi: 08.08.2011

İlgili Koleksiyon: Malatya Etnografya Müzesi

Koleksiyonun Açık Adresi: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi

Envanter No: 875

Koleksiyona Geliş Tarihi: 07.12.1978

Koleksiyona Geliş Biçimi: Giysi Muharrem ŞENCAN ' dan satın alınmıştır.

Koleksiyondaki Yeri: Giysi depoda saklanmaktadır.

Bugünkü Durumu: Onarım görmemiştir. Yeleğin sol omzunda ve sol yanında yırtıklar mevcuttur.

Giyim Parçasının Cinsi: Yelek

Giyim Parçasının Sergilenip Sergilenmediği: Giysi sergilenmemiştir.

Giyim Parçasına Ait Özellikler

Giyim Parçasında Kullanılan Malzemeler

- Kullanılan Kumaşlar:** Kadife ve keten kumaş kullanılmıştır.
- Astarda Kullanılan Kumaşlar:** Pamuklu astar kullanılmıştır.
- Süslemede Kullanılan Malzemeler:** Süsleme malzemesi olarak beyaz sim iplik kullanılmıştır.

Giyim Parçasında Kullanılan Renkler

- Kumaşta Kullanılan Renkler:** Kumaşta, siyah ve gri renk kullanılmıştır.

b) Astar da Kullanılan Renkler: Astar da, beyaz renk kullanılmıştır.

c) Süslemede Kullanılan Renkler: Süslemede, beyaz renk kullanılmıştır.

Giyim Parçasının Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler

Giysinin arka bedeni kapalı, ön bedeni açık olarak tasarlanmıştır. Giysinin ön bedeni dikilmiştir. Arka beden arka ortasından dikişlidir. Giyside kol oyuntusu bulunmakla beraber, kol çalışılmamıştır. Giysinin yakası “ U ” şeklindedir. Giyside tüm dikişler makine dikişi ile çalışılmıştır.

Giyim Parçasının Dikiş Tekniği

Giysinin arkası arka ortası dikişli olarak çalışılmıştır. Ön bedende kup bulunmaktadır. Ön parça kadife, yan parçalar keten kumaştan yapılmıştır. Giyside 14 adet düğme bulunmaktadır. Kol oyuntusu astar ile çevrilmiştir. Yakanın önünden başlayıp, aşağıya doğru inen 5 cm’ lik simle işli kısım üzerinde karşılıklı düğme dikilmiştir. Bu işli kısımdan sonra birbirinin simetriği olan helezoni kıvrımlar, papatya ve yaprak motifleri sim iplik ile sarma olarak işlenmiştir.

Giyim Parçasının Astarı ve Astarlanması ile İlgili Teknik Bilgiler

Giysiye beyaz renk pamuklu astar dikilmiştir. Astarla kumaş yüz yüze kapanarak makine ile çevrilmiştir. Astar dikişleri makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kol oyuntusuna ve bedene elde makine dikişi ile tutturulmuştur.

Boyutlar:

Yelek Tam Boy: 52,5 cm

Beden Genişliği: 44 cm

Etek Ucu Genişliği: 45 cm

Yaka Oyuntusu: 12 cm

Omuz Genişliği: 10 cm

Desen Boyu: 35 cm

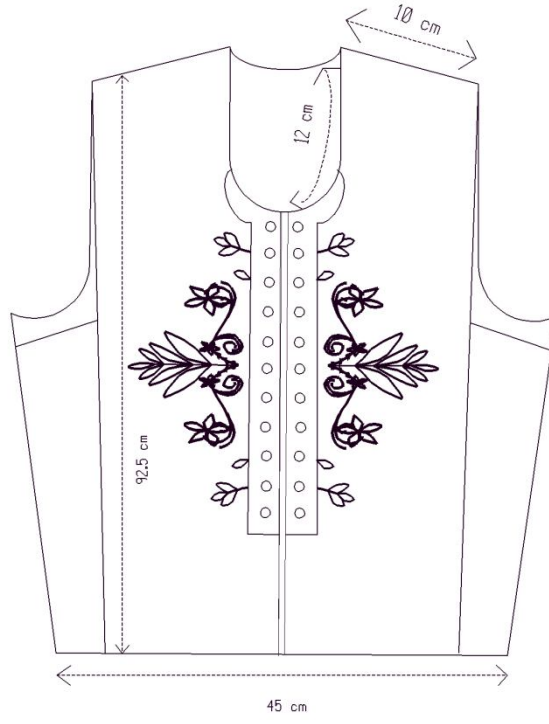

Fotoğraf No: 19.1 – Yelek Ön Beden Görüntüsü

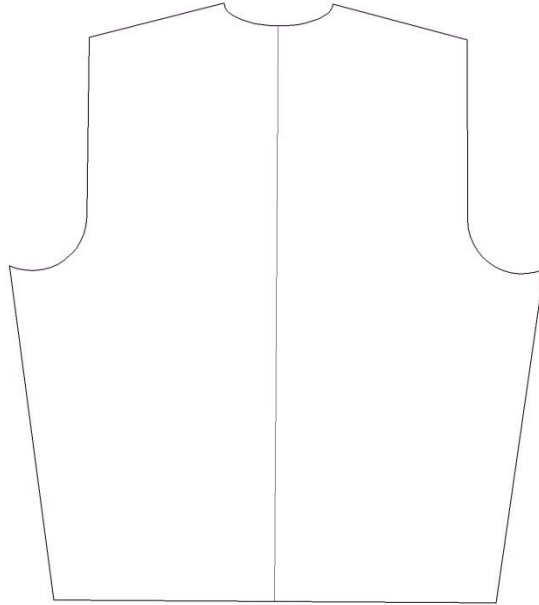

Fotoğraf No: 19.2 – Süsleme Ayrıntısı

ÖN BEDEN

ARKA BEDEN

DEĞERLENDİRME

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan giysilerin müzeye geliş tarihleri Tablo-1' de görülmektedir.

Tablo-1: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Giysilerin Müzeye Geliş Tarihleri Döküm Tablosu

Örnekler	11.12.1979	22.01.1971	28.12.1976	14.04.1972	07.12.1978
Örnek No: 8		●			
Örnek No: 9			●		
Örnek No: 10		●			
Örnek No: 11			●		
Örnek No: 12	●				
Örnek No: 13			●		
Örnek No: 14				●	
Örnek No: 15			●		
Örnek No: 16				●	
Örnek No: 17				●	
Örnek No: 18			●		
Örnek No: 19					●
TOPLAM	1	2	5	3	1

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Giysilerin Müzeye Geliş Tarihleri Döküm Tablosu

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Giysilerin Müzeye Geliş Tarihleri 1900 ' lü yıllarda olmuştur. Tablo 1' e baktığımızda sırasıyla 1976, 1972, 1971, 1978 ve 1979 tarihlerinde giysilerin müzeye geldiğini görüyoruz.

Örnek No: 18						●						
Örnek No: 19							●					
TOPLAM	1	4	3	2	1	2	1	1	1	1	1	1

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Giysilerin Cinsleri Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan giysilerin cinsleri tablosu incelendiğinde müzede en fazla entari ve cepkenlerin bulunduğu ve süsleme özellikleri yönünden en zengin olanların günümüze daha çok ulaştığı görülmektedir (Bkz. Tablo: 2, s: 146).

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan renkler Tablo - 3' de görülmektedir.

Tablo – 3: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Kumaş Türleri Döküm Tablosu

Örnekler	Giysi Kumaşı										Astarlık Kumaş	
	Kaşe Kumaş	Kadife Kumaş	Atlas Kumaş	Yün Dokuma	Pazen Kumaş	Kutnu Kumaş	Basma Kumaş	Keten Kumaş	Saten Kumaş	Yün	Pamuklu kumaş	Basma Kumaş
Örnek No: 1					●							●
Örnek No: 2			●								●	
Örnek No: 3						●						
Örnek No: 4				●								
Örnek No: 5			●									
Örnek No: 6										●		
Örnek No: 7		●										
Örnek No: 8	●										●	
Örnek No: 9		●									●	
Örnek No: 10			●								●	
Örnek No: 11					●						●	
Örnek No: 12			●									
Örnek No: 13				●								
Örnek No: 14		●										
Örnek No: 15							●				●	
Örnek No: 16									●		●	
Örnek No: 17		●									●	
Örnek No: 18						●						

Örnek No: 19								●			●	
TOPLAM	1	4	4	2	2	2	1	1	1	1	9	1

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Kumaş Türleri Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan kumaş ve astarlar tablosu incelendiğinde giysi kumaşları içinde en çok kullanılan kumaşlar sırasıyla; kadife kumaş, atlas kumaş, pazen kumaş, kutnu kumaş, kaşe kumaş, yün dokuma, basma kumaş ve keten kumaş gelmektedir (Bkz. Tablo: 3, s: 148).

Giyside kullanılan astarlık kumaşlarda ise sırayla; pamuklu kumaş ve basma astar görülmektedir (Bkz. Tablo: 3, s: 148).

Tablo 3' e göre değerlendirme yapıldığında Malatya geleneksel kadın giysilerinde sıklıkla kadife ve atlas kumaş, astar olarak da pamuklu kumaş kullanıldığı görülmektedir.

Örnek No: 19	•								•									•				
TOPLAM	3	5	2	2	2	6	1	3	1	2	1	2	1	2	11	2	4	6	1	3	1	1

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Renkler Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan renkler tablosuna bakıldığında, kumaşlarda kullanılan renklerin sırasıyla; lacivert, kırmızı, siyah, beyaz, pembe, kahverengi, bordo, turuncu, sarı, krem, gri, yeşil ve çividi mavisi olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo: 4, s: 149).

Geleneksel kadın giyimlerinde yapılan süslemelerde ve astarlarında kullanılan renklerde ilk sırayı sarı renk almaktadır. Daha sonra sırasıyla; beyaz, yeşil, pembe, kırmızı, krem, gri, turuncu gelmektedir (Bkz. Tablo: 4, s: 149).

Tablo 4' de görülen değerler sonucunda; Malatya geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan kumaşlarda en fazla lacivert, kırmızı, siyah ve beyaz renkler kullanılmıştır. Süslemelerde ve astarlarda ise en fazla beyaz renk tercih edilmiştir.

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan beden kesim teknikleri Tablo-5' de görülmektedir.

Tablo-5: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Beden Kesim Teknikleri Döküm Tablosu

	Beden Kesim Teknikleri													Şalvar			
	Düz Kesimli	Arka Ortası Dikişli	Arka Ortası Dikişsiz	Ön Ortası Dikişli	Ön Ortası Dikişsiz	Omuzu Dikişli	Yan Dikişli	Yan Dikiş Kumaş Katı	Kol Evi Oyuntulu	Kol Evi Oyuntusuz	Kol Evi Kuş Parçalı	Arka Ortası Yırtmaçlı	Beden Boyu Bele Kadar	Beden Boyu Belden Uzun	Orta Parça Ağı Dikişli	Paça Oyuntulu	Uçkur Yeri Parçası Beraber
Örnek No: 1	●		●	●		●	●		●					●			
Örnek No: 2															●	●	●
Örnek No: 3	●						●							●			
Örnek No: 4	●																
Örnek No: 5	●												●				
Örnek No: 7		●		●		●	●		●				●				
Örnek No: 8	●		●		●				●	●			●				
Örnek No: 9	●		●		●	●	●		●	●			●				
Örnek No: 10	●		●		●		●		●	●			●				
Örnek No: 11			●		●	●	●		●				●				
Örnek No: 12	●	●	●					●	●				●				
Örnek No: 13	●	●			●	●	●		●			●	●				
Örnek No: 14	●					●		●	●				●				
Örnek No: 15	●	●			●	●	●		●				●				
Örnek No: 16	●		●		●	●	●		●				●				
Örnek No: 17	●		●		●	●	●		●				●				
Örnek No: 18														●	●	●	

Örnek No: 19	●	●			●		●						●				
TOPLAM	14	5	8	2	9	9	11	2	6	6	3	1	5	10	2	2	2

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Beden Kesim Teknikleri Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan beden kesim teknikleri arasında birinci sırayı düz kesimli beden almaktadır. Giysilerde daha çok arka ortası dikişsiz ve omuz dikişli çalışılmıştır. Giysilerde genellikle kumaş katı yerine yan dikişli çalışılmıştır. Giysilerde çoğunlukla kol evi oyuntuludur ve giysi boyları belden uzundur (Bkz. Tablo: 5, s: 151).

Şalvar kesim tekniklerinde ise ağ parçası dikişli çalışılmıştır. Şalvarlarda paçalar ise daraltılmıştır. Uçkur yerleri ise aynı kumaştan yapılmıştır.

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan kol ve yaka kesim teknikleri Tablo-6’ da görülmektedir.

Tablo-6: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Kol ve Yaka Kesim Teknikleri Döküm Tablosu

Örnekler	Kol Kesimi										Yaka Kesimi				
	Kol Evi Düz Kesimli	Kol Evi Oyuntulu	Düz Takma Kol (Kuşlu)	Düz Takma Kol (Kuşsuz)	Kısa Dikdörtgen Kol	Kısa Düz Kol	Uzun Düz Kol	Kol ucu dar	Kol ucu Düz	Manşet Çalışlımış	“ O ” Yaka	“ V ” Yaka	“ U ” Yaka	Düz Oyuntusuz Yaka	Bahriye Yaka
Örnek No: 1		•		•			•		•		•				
Örnek No: 2												•			
Örnek No: 5		•	•				•								
Örnek No: 8		•		•			•	•							•
Örnek No: 9	•			•	•	•			•					•	
Örnek No: 10	•			•	•	•			•			•			
Örnek No: 11	•							•		•		•			
Örnek No: 12	•			•			•		•						
Örnek No: 13		•					•	•			•				
Örnek No: 14	•		•				•		•		•				
Örnek No: 15	•		•				•		•		•				
Örnek No: 16	•		•					•			•				
Örnek No: 19		•										•			
TOPLAM	7	5	4	5	2	2	7	4	6	1	5	3	1	1	1

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Kol ve Yaka Kesim Teknikleri Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan kol ve yaka kesim teknikleri tablosu incelendiğinde, kol kesim tekniğinde kol evinin genelde düz ve kol şeklinin düz olduğu, kolların kuşlu ve kuşsuz kullanıldığı görülmektedir. Kadın giyiminde genelde uzun kolun tercih edildiği görülmektedir.

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan yaka kesimlerine bakıldığında ilk sırada “ O ” yaka gelmektedir. Daha sonra ise “ V ” yaka tercih edilmektedir (Bkz. Tablo: 6, s: 153).

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan dikiş teknikleri Tablo-7' da görülmektedir.

Tablo-7: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Dikiş Teknikleri Döküm Tablosu

Örnekler	Kumaşlarda Uygulanan Dikişler			Astarlarda Uygulanan Dikişler		
	Elde Makine Dikişi	Düz Makine Dikişi	Çıma Dikişi	Elde Makine Dikişi	Düz Makine Dikişi	Baskı Dikişi
Örnek No: 1	●	●	●	●	●	
Örnek No: 2		●				●
Örnek No: 3	●	●		●	●	
Örnek No: 4		●				
Örnek No: 5		●				
Örnek No: 6		●				
Örnek No: 7		●				
Örnek No: 8	●	●		●	●	
Örnek No: 9	●			●		
Örnek No: 10		●		●	●	
Örnek No: 11	●	●		●	●	
Örnek No: 12		●		●	●	
Örnek No: 13		●				
Örnek No: 15	●	●		●	●	
Örnek No: 17	●					
Örnek No: 18	●	●		●	●	
Örnek No: 19		●				

TOPLAM	8	16	1	8	8	1
--------	---	----	---	---	---	---

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Dikiş Teknikleri Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan dikiş teknikleri döküm tablosu incelendiğinde, geleneksel kadın giyimlerinde kumaşlara uygulanan dikişlerde en çok düz makine dikiş tekniğinin uygulandığı görülmektedir.

Geleneksel kadın giyimlerinde astarlarda uygulanan dikişlere bakıldığında elde makine dikiş ile düz makine dikiş kullanım oranlarının aynı olduğu görülmektedir. Baskı dikişinin ise çok fazla kullanılmadığı görülmektedir.

Tablo 7' de yapılan değerlendirmelere göre Malatya yöresi geleneksel kadın giyimlerinde kumaş ve astar dikişlerinde daha ziyade düz makine dikiş tekniğinin kullanıldığı anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo:7, s: 155).

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan süsleme teknikleri Tablo-8' de görülmektedir.

Tablo-8: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Süsleme Teknikleri Döküm Tablosu

Örnekler	Makinede Yapılanlar				Elde Yapılanlar				
	Düz Dikiş	Bordür	Biye Geçirme	Baskı	Kordon Tutturma	Sarma Nakış Tekniği	Kumaş Yerleştirme	Kanaviçe	İğne Oyası
Örnek No: 1	●				●				
Örnek No: 4				●					
Örnek No: 5	●								
Örnek No: 7					●	●	●		
Örnek No: 8						●			
Örnek No: 9					●		●	●	
Örnek No: 10					●				
Örnek No: 11		●		●					
Örnek No: 12						●			
Örnek No: 13	●								●
Örnek No: 14						●			
Örnek No: 15	●		●						
Örnek No: 16	●								
Örnek No: 17						●			
Örnek No: 18						●			
TOPLAM	5	1	1	2	4	6	2	1	1

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Uygulanan Süsleme Teknikleri Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde uygulanan süsleme teknikleri döküm tablosuna bakıldığında, elde yapılan süsleme tekniklerinin makinede yapılan süsleme tekniklerinden daha fazla olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo-8, s: 157).

Tablo 8' de yapılan değerlendirmelere göre Malatya yöresel kadın giyimlerinde makinede yapılan süsleme teknikleri içinde en çok düz dikiş süsleme yöntemi, elde yapılan süsleme teknikleri içinde ise sarma nakış tekniği tercih edilmektedir.

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan süsleme malzemeleri Tablo-9' da görülmektedir.

Tablo-9: Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Süsleme Malzemeleri Döküm Tablosu

Örnekler	Ana Süsleme Malzemeleri					Yardımcı Malzemeler					
	Dokumadan Desen	Pamuklu Kordon	Kahm Yün İplik	Su Taşı	Biye	Pamuklu İplik	Fermuar	Düğme	Dantel	Lastik	Püskül Saç
Örnek No: 1				●		●					
Örnek No: 2										●	
Örnek No: 3										●	
Örnek No: 4	●										
Örnek No: 6			●								
Örnek No: 7											●
Örnek No: 8		●		●							
Örnek No: 9				●		●					
Örnek No: 10		●		●							
Örnek No: 11		●									
Örnek No: 12	●										
Örnek No: 13						●					
Örnek No: 14				●							
Örnek No: 15						●					

Örnek No: 16				●	●	●			●		
Örnek No: 17						●	●				
Örnek No: 18						●				●	
Örnek No: 19						●		●			
TOPLAM	2	3	1	6	1	8	1	1	1	3	1

Geleneksel Kadın Giyimlerinde Kullanılan Süsleme Malzemeleri Döküm Tablosu

Geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan süsleme malzemeleri döküm tablosuna bakıldığında; ana süsleme malzemeleri olarak sutaşı ve pamuklu kordon kullanıldığı görülmektedir. Yardımcı malzeme olarak pamuklu iplik ve lastik kullanılmaktadır (Bkz. Tablo-9, s: 159).

Tablo 9’ da yapılan değerlendirmelere göre Malatya yöresel kadın giyimlerinde, ana süsleme malzemeleri olarak sutaşı kullanıldığı, yardımcı malzeme olarak pamuklu ip kullanıldığı görülmektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Anadolu çok zengin çeşitte giyim-kuşam geleneğine sahip olmasına rağmen bu giyim-kuşam kültürü giderek kaybolmaktadır. Dünyadaki bütün toplumlar gibi Malatya halkının da küresel modadan bir şekilde etkilenmesi bu değişimin temel sebebidir. Malatya İli geleneksel giysileri de bu genel değişim sürecinden etkilenmiştir. Bu araştırmada Malatya yöresi geleneksel giysilere ait örnekler incelenmiştir. Bu örnekler Malatya yöresi giysileri hakkında genel bir bilgi vermektedir. Giysilerin çoğu Anadolu'nun diğer yörelerine ait giysilerle model, kumaş ve süsleme yönünden benzer özellikler göstermektedir.

Bu araştırmada; Halk Eğitim Merkezinde bulunan 1 üç peşli entari, 1 şalvar, 1 etek, 1 önlük, 1 başlık ve 1 çift çorap olmak üzere toplam 6 örnek, Malatya Müzesinde bulunan 1 aba, 4 cepken, 3 entari, 1 ceket, 1 entari üstü, 1 etek, 1 şalvar ve 1 yelek olmak üzere toplam 13 örnek ile sınırlandırılmıştır. Bu örneklerden birden altıya kadarı takım bir kadın kıyafetini oluşturmaktadır. Diğer örneklerden ikisi erkek cepkeni, ikisi kadın cepkeni, biri erkek abası, biri kadın ceket, biri kadın eteği, biri kadın şalvarı, biri erkek yeleği, üçü de kadın entarisi olmak üzere ondokuz parçadan oluşmaktadır.

Üç peşli giysisinin; yaka kısmı yuvarlak olup, kalın biye ile temizlenmiştir. Kollar oyuntusuz düz kesimlidir ve dirseğe kadar yırtmaçlıdır. Boyu ayak bileğine kadar uzanır ve her iki yanda kalçaya kadar uzanan uzun yırtmaçlar bulunur. İçi tamamen astarlıdır. Böylece kıyafetin iki yüzünü de kullanmak mümkündür. Ön eteğin uçlarında bağcıklar bulunur. Bu bağcıklar, öndeki iki parçayı yukarı kaldırıp bele bağlama işleminde kullanılır. Kol uçları kıvrılarak ve öndeki iki parçalar kaldırılarak kıyafete güzel bir görünüm kazandırılır. Kıyafetin üzerine yapılan süslemeler elde düz dikiş tekniği ile oluşturulmuştur.

Şalvarların; paçaları ve beli tutan kısmı lastikli olup, bol dikilen bir kıyafettir. Boyu ayak bileklerinden biraz yukarıdadır. Paça kısımlarının arasına “peyik” denilen kare biçiminde kesilmiş bir kumaş yerleştirilmiştir. Bundaki amaç ise bolluk oluşturularak rahat hareket sağlamasıdır. Makinede, makine dikişi tekniği ile

birleştirilmiştir. Dikişlerin atma durumu olmadığı için serbest bırakılmıştır ve astarlamaya gerek duyulmamıştır.

Eteklerin; beli tutan kısmı lastikli olup bol kesimli ve boyu ayak bileklerinden 20 cm yukarıda kalacak şekilde hazırlanmıştır. Makinede, makine dikişi tekniği ile birleştirilmiştir. Grosluk kumaşların atma durumu olmadığından astarlamaya gerek duyulmamıştır.

Entarilerde; genellikle kadife kumaş kullanıldığı görülmektedir. Süsleme olarak ise bedenin bazı yerlerince çiçek, saksı ve dal motifleri kullanılmıştır. Entarilerde astar olarak pamuklu kumaş kullanılmıştır. Astar kumaş renkleri incelendiğinde en fazla krem rengi kumaş tercih edilmiştir.

Cepkenler; kullanılan kumaşlar genellikle atlas kumaştır. Bazı modellerde astar kullanılmamıştır. Süsleme malzemesi olarak geometrik desenler, suyolları ve dal motifleri kullanılmıştır. Makinede, makine dikişi tekniği ile birleştirilmiştir.

Önlük; bele hafif bir büzgü verilerek bağcıklarla oluşturulmuştur. Etek ucu ve yanları farba ile süslenmiştir. Çividi mavisi üzerine “ kedi tırnağı” adı verilen baskılar bulunur. Kullanışlıkları kolay olabildiği gibi ömürleri de uzundur. Makinede, makine dikişi ile hazırlanmıştır.

Başlık; kadife başlığın üzerine ipekli iki tür kumaş sarılmaktadır. Bir tanesi düz siyah renk, diğeri ise mor zeminin üzerine yeşil, beyaz, sarı ve mavi renklerden oluşan çizgiler bulunan bir kumaştır. Bu parçalar iç içe sarılarak başlığın üzerine oturtulmuştur. En üste ise, beyaz renkten oluşan ipekli “puşu” takılır. Ön kısmında 12 adet sıralı altın para bulunmaktadır. Sağ yandan aşağı doğru sıralı plastik boncuk dizilmiştir. Başlığın arkasında 8 adet iplikten örülmüş saçlar omuzdan bele kadar uzanmaktadır.

Çorap; Yünden örülmüş erkek ve kadınlara ait bir giysi parçasıdır. Çorabın orta kısmında süsleme amaçlı 2 cm’ lik çapraz çizgilerden oluşan şerit süsleme bulunmaktadır. Bilek kısmında 1 ters 1 düz örgüden oluşan lastik bulunmaktadır. Lastiğin üst kısmında saçaklar yapılmıştır.

Giysiler kendi grupları içinde ele alındığında benzer özellikler görülmektedir. Süslemelerde görülen benzerlikler ise Malatya bölgesinin ortak estetik beğenisini yansıtmaktadır. Süsleme özelliği çok olan modeller günümüze kadar saklanmıştır

ancak süslemesi az olan giysiler saklanmaya değer görülmediğinden dolayı günümüze kadar ulaşmamıştır.

Geleneksel giysi cinsleri incelendiğinde en fazla entari ve cepkenlerin bulunduğu ve süsleme özellikleri yönünden en zengin olanların günümüze daha çok ulaştığı görülmektedir.

Geleneksel giysilerde kullanılan kumaşlar incelendiğinde en çok kullanılan kumaşlar sırasıyla; kadife kumaş, atlas kumaş, pazen kumaş, kutnu kumaş, kaşe kumaş, yün dokuma, basma kumaş ve keten kumaş gelmektedir.

Giyside kullanılan astarlık kumaşlarda ise sırayla; pamuklu kumaş ve basma astar kullanılmıştır.

Geleneksel giysilerin kumaşlarında kullanılan renkler sırasıyla; lacivert, kırmızı, siyah, beyaz, pembe, kahverengi, bordo, turuncu, sarı, krem, gri, yeşil ve çividi mavisidir.

Beden kesim teknikleri arasında birinci sırayı düz kesimli beden almaktadır. Giysilerde daha çok arka ortası dikişsiz ve omuz dikişli çalışılmıştır. Giysilerde genellikle kumaş katı yerine yan dikişli çalışılmıştır. İncelenen giysilerin yarısının kol evi oyuntulu, yarısının ise oyuntusuz şekildedir. Kollar uzundur ve yakalarda sıfır yaka ve V yaka tercih edilmiştir. Giysi boyları genellikle belden uzundur.

İncelenen iki şalvarın kesim teknikleri ise ağ parçası dikişlidir. Paçalar daraltılmıştır. Uçkur yerleri aynı kumaştan yapılmıştır.

Giysilerde düz makine dikişi, astarlarda ise düz makine dikişi ve elde makine dikişi uygulanmıştır.

Giysilerde uygulanan süsleme tekniklerine bakıldığında, elde yapılan süsleme tekniklerinin makinede yapılan süsleme tekniklerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Makinede yapılan süsleme teknikleri içinde en çok düz dikiş süsleme yöntemi, elde yapılan süsleme teknikleri içinde ise sarma nakış tekniği tercih edilmiştir.

Süsleme malzemelerinde sim iplik, pamuklu iplik, su taşı ve kordon kullanılmıştır. Bir örnekte de dokuma sırasında süsleme yapılmıştır. Malatya yöresini diğer yörelerden ayıran en önemli özellik önlük “pervanik” tir. Malatya müzesinde bulunan geleneksel giysiler başka yörelerin giysileriyle de benzerlik göstermektedir.

5.2. Öneriler

1) Geleneksel giysilerin korunması, saklanması ve değerinin bilinmesi için genel bir bilinç oluşturmak, buna bağlı olarak her yörenin kültür müdürlükleri ile üniversitelerin ve kız meslek liselerinin işbirliği ile geleneksel giysilerin bire bir kopya (reproduksiyon) örneklerinin hazırlanması, zamana karşı eriyen örneklerin ileri yüzyıllara taşınmasını sağlayacaktır.

2) Geleneksel giysilerden yıpranarak yok olmaya başlayan giysilerin giysi restorasyonu yolu ile korunması sağlanmalıdır.

3) Yurt içinde ve dışında defileler ile giysilerimizi tanıtmak amaçlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altuntaş, Y, Şahin, Y, Kahveci, M. (1993). Sivas İli Halk Oyunları Kıyafetleri Teknik Çizimleri. Ankara: Halk Kùltürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Aker, Mùkerrem, Bostancıoğlu, Huriye. (1970). Genel Teknoloji. Ankara: Güneş Matbaacılık.
- Altan, Kemal. (1998). Malatya İline Genel Bakış. Malatya.
- Baştürk, Aynur. (1994). Malatya İli Yöresel Kadın Kıyafetleri. Giyim Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Beyzat, Esen. (1990). Tokat Bölgesi Geleneksel Kıyafetleri. Ankara: Feryal Matbaası.
- Ceran, Ziya. M. (Mayıs-Haziran 1958). Sille’de kadın Kıyafetleri. Ant Dergisi, 3/ 1958, 19.
- Erkoçak, Mehmet, Gizlice, Abdullah. (2003). Osmaniye Folkloru. Osmaniye: OFAD Yayınları-1.
- Geniz, Mustafa. (1996). Malatya Tarihçesi. Malatya.
- Gizlice, Abdullah, Önal, Suat. (2004). Osmaniye Geleneksel Kıyafetlerinde Kadın ve Erkek Başlıkları. Osmaniye.
- Kırtunç, Erkan. (1989). “Cepken” Dediklerimiz. Kùltür ve Sanat Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 2.
- Koçkar, Tekin M. (2008). Halk Kùltüründe Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri (1. Baskı). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi.
- Koçu, Reşat E. (1967). Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü. Ankara: Başnur Matbaası.
- Koçu, Reşat Ekrem. (1969). Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü. Ankara.
- Komsuoğlu, Ş, İmer, A, Seçkinöz, M, Alparıslan, S, Etike, S. (1986). Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Küçükosmanoğlu, Şerife. (1992). Konya Müzelerinde Ve Evlerinde Bulunan Cepkenler. El Sanatları Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Malatya İl Yıllığı. (1973). Komisyon. Ankara.
- Oğuz, Mevlüt. (2002). Malatya Tarihi ve Sosyo Ekonomik Durumu (M.Ö. 5500- M.S. 1920). İstanbul.
- Oral, M.Z. (1963). Selçukilerde Giyim Eşyası. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ögel, Bahaeddin. (1991). Türk Kültür Tarihine Giriş V. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Önder, Mehmet. (1961). Konya'da Kadın Giyimleri. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Önder, Mehmet. (1998). Antika ve Eski Eserler Kılavuzu. Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Özbel, K. (1947). Anadolu Kadın Kılık-ları. Ankara: XIII CHP Yayınları.
- Özbel, Kenan. (1976). Türk Köylü Çorapları. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özder, Lale. (1999). İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları. Ankara: Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Özel, Mehmet. (1992). Folklorik Türk Kıyafetleri. Ankara: Ünal Ofset.
- Sevim, Erdoğan. (1999). Giyim Kuşamı İle Kütahya. Kütahya: Ekspres Matbaası.
- Sezgin, Mualla. (1985). Konya Kadınlarının Eski Giysilerinin Model, Kalıp ve Dikiş Özellikleri, Hazırlayan: Fevzi Halıcı. Ankara.
- Uçar, Mustafa. (1993). Erzincan' da Giyim Kuşam Halk Oyunları ve Halk Türküleri. Ankara: Şenkal Basımevi.
- Yağan, Şahin. Y. (1978). Türk El Dokumacılığı. İstanbul: Ata Ofset Basımevi.
- Yalman (Yalgın), Ali Rıza. (1993). Cenup'ta Türkmen Oymakları 1-2. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yasa, Yasemin. (2011). 1920 – 2009 Konya' da Kullanılan Sünnet Giysilerinin Fotoğraflarla İncelenmesi. Giyim Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

FOTOĞRAF KAYNAKÇASI

- Altuntaş, Y, Şahin, Y, Kahveci, M. (1993). Sivas İli Halk Oyunları Kıyafetleri Teknik Çizimleri. Ankara: Halk Kùltürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Beyzat, Esen. (1990). Tokat Bölgesi Geleneksel Kıyafetleri. Ankara: Feryal Matbaası.
- Boyacıoğlu, Hatice. (2011). Kişisel Koleksiyon Malatya Müzesi Fotoğraf Örnekleri.
- Erkoçak, Mehmet, Gizlice, Abdullah. (2003). Osmaniye Folkloru. Osmaniye: OFAD Yayınları-1.
- Özder, Lale. (1999). İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları. Ankara: Halk Kùltürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Koçkar, Tekin M. (2008). Halk Kùltüründe Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri (1. Baskı). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi.
- Küçükosmanoğlu, Şerife. (1992). Konya Müzelerinde Ve Evlerinde Bulunan Cepkenler. El Sanatları Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sevim, Erdoğan. (1999). Giyim Kuşamı İle Kütahya. Kütahya: Ekspres Matbaası.